www.takbook.com

بسم الله الرحمن الرحيم

www.takbook.com

جرم شناسی بالینی

نویسنده

گلشن شکری

www.takbook.com

سرشناسه	: شکری، گلشن۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: جرم شناسی بالینی/نویسنده : گلشن شکری
مشخصات نشر	: تهران: اندیشه ارشد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۳ص(جدول)
شابک	: ۲۴۰۰۰ریال۱-۹۵-۸۷۷۱-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: جرم شناسی
موضوع	: **Criminology**
موضوع	: بالینی
موضوع	: **Clinical**
موضوع	: روان‌شناسی جنایی
موضوع	: **Criminal psychology**
رده بندی کنگره	: HV۶۰۲۶ ۱۳۹۷ ۷ش۲ف/
رده بندی دیویی	: ۳۶۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۱۸۲۵۵

انتشارات اندیشه ارشد

نام کتاب	: جرم شناسی بالینی
ویراستار	:رضا یوسفیان-بیژن محمودی
مولفین	: گلشن شکری
طراح جلد	: عارف شکری
نوبت چاپ	:اول-۱۳۹۷
قطع	: وزیری
شمارگان	:۱۰۰۰
قیمت	: ۲۴۰۰۰تومان

هرگونه کپی برداری از سبک و سیاق و یا تکثیر کل یا قسمتی از کتاب های انتشارات اندیشه ارشد ممنوع بوده و متخلف بر اساس قانون دفاع از حقوق مولفین و مصنفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت. واحد حقوقی انتشارات اندیشه ارشد

www.takbook.com

پیشگفتار

روانشناسی جنایی علم مطالعه ی شخصیت تبهکار و شناخت دلایل و انگیزه های تبهکاری است که این دلایل و انگیزه ها به شیوه های جامعه پذیری، اجتماعی شدن، تجربه های دوران کودکی و محیط زندگی و همچنین نقش ژنتیک و اختلالات روان شناختی در ایجاد شخصیت فرد تبهکار در هنگام اعمال جرم اشاره می کند. به بیان دیگر روانشناسی جنایی را می توان مطالعه ی علمی رفتار جنایی و فرایند های ذهنی ای که در ارتکاب جرم نقش دارند، تعریف کرد.

به رفتار هایی که مخالف با قوانین جامعه است رفتار جنایی گفته می شود. رفتار جنایی خود نوعی رفتار اجتماعی است. به هر گونه رفتاری که در بافت اجتماعی رخ می دهد و از دیدگاه روانشناسی اجتماعی مورد مطالعه قرار می گیرد رفتار اجتماعی گفته می شود.

www.takbook.com

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته روانشناسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس روانشناسی جنایی به ارزش۳واحد و دانشجویان رشته حقوق (حقوق جزا و جرم شناسی)در مقطع کارشناسی ارشد برای درس روانپزشکی جنایی به ارزش۲واحد تدوین شده است.امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی ، سایر علاقه مندان از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا میشود با همکاری ، راهنمایی و پیشنهاد های اصلاحی خود، در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

پاییز ۱۳۹۷ –گلشن شکری

www.takbook.com

فهرست

فصل اول ۷

کلیات جرم شناسی بالینی و چهارچوب شخصیت و اندیشه ها و آزمون

فصل دوم ۵۷

نظریه ها و دیدگاه ها و پژوهش ها

فصل سوم ۱۰۰

روی آورد های روانشناختی نسبت به جرایم وخیم

فصل چهارم ۱۳۵

شهادت و شهود و جایگاه روانشناس در دادگاه

فصل پنجم ۱۵۰

پیشگیری و درمان در زمینه ی روانشناسی و جرم شناسی

www.takbook.com

فصل اول

کلیات جرم شناسی بالینی و چهارچوب شخصیت و اندیشه ها و آزمون

www.takbook.com

حقوق کیفری[1] علمی به عنوان حقوق جزای کلاسیک اوایل سده نوزدهم در یک فضای فکری جرم مدارانه متولد شد.این فضای فکری که بیش از یک قرن بر سیاست کیفری کشورها حاکم بود از آثار اندیشمندانی مانند بکاریا و بنتام[2] نشأت می‌گرفت و مسئولیت اخلاقی و مجرمیت بزهکار را مبنای تعیین کیفر می دانست.با ظهور مکتب تحققی در اواخر سده نوزدهم مفاهیم متداول حقوق جزای کلاسیک و نحوه اقدام قضات در تعیین کیفر با انتقادات اساسی روبرو شد.از دیدگاه مکتب تحققی ابتنای عمل جنایی در اختیار با نظریه جبر علمی مطابقت ندارد همچنین محدود کردن هدف کیفر به سزادهی ایفای وظیفه سود بخشی آن را بی اثر می سازد.

[1] Criminal Justice
[2] Beccaria and Bentham

www.takbook.com

نحوه نگرش علمی این مطلب به جرم طلیعه پیدایش رشته جدیدی در زمینه علوم جنایی[۳] گردید که بعدها جرم‌شناسی نام گرفت.

رسالت این علم در یافتن علل بزهکاری است تا از طریق از بین بردن زمینه ها و علل تکوین جرم و روند رو به رشد آنها را مهار کند محورهای مورد تاکید این علم در شناسایی علل بزهکاری توجه به شخصیت بزهکار است و بر این اساس پیشنهاد تغییر تحول نهادهای کیفری را ارائه می دهد.جرم شناسی در یک تقسیم بندی کلی و به اعتبار اینکه یکی از رشته های علوم مرکب تلقی می شود به دو شاخه تقسیم شده است:

جرم شناسی نظری: که موضوع آن طبع این عمل و اقدام جنایی یا عوامل و فرآیندهای ارتکاب جرم است و جرم شناسی کاربردی که به تعبیر ژان پیناتل[۴] جرم شناس فرانسوی فقط شامل جرم شناسی بالینی،یعنی جرم شناسی اصلاح و

[۳] Criminal Sciences
[۴] Jean Pintatel

www.takbook.com

درمان شناخت مجرم خطرناک و درنهایت پیشگیری از تکرار جرم است نگرش علمی جرم شناسی بالینی نسبت به بزهکار تا حدی مشابه نگرش پزشک به بیمار است به همین جهت اصل جرم شناسی بالینی از مدل پزشکی الگو می‌گیرد.

جرم شناسی بالینی به بسترها و عوامل ارتکاب جرم توجه دارد و در مورد کسی که مرتکب جرم شده است به علت یابی می پردازد چنانکه بزهکار علی‌رغم ارتکاب اولین جرم،کماکان تمایل به تکرار جرم داشته باشد و به اصطلاح بهتر دارای حالت خطرناک باشد جرم شناسی بالینی باید به دنبال یافتن راه های اصلاح و درمان مناسب باشد.مقابله موثر با تکرار جرم ،کفایت جرم شناسی بالینی است مستلزم شناخت حالات مختلف شخصیتی بزهکار و مولفه های آن است .بررسی شخصیت بزهکار و تحلیل مولفه های آن در جرم شناسی بالینی،زمانی که پیروان جبر علمی در جستجوی یافتن ضابطه کیفری جدید بودند منجر به

www.takbook.com

درک حالتی گردید که گاروفالو[۵] یکی از بنیانگذاران مکتب تحققی آن را حالت خطرناک،خطرناکی یا هول انگیزی نامید هرچند اصطلاح مزبور قبل از مکتب تحققی نیز وجود داشته است و بنتام مفهوم اعلام خطر را به کار برده بود،لیکن در حقیقت طرفداران مکتب تحققی به ویژه گاروفالو مفهوم حالت خطرناک را نظریه‌پردازی و ساماندهی علمی کردند.توجه به این مفهوم موجب توسعه و تکامل جرم شناسی بالینی گردید.

جرم چارچوب شخصیت

آیسنک[۶] عقیده دارند که ویژگی های خاص سیستم عصبی مرکزی و خودمختار بخش عمده ای از تفاوت های شخصیتی افراد را تبیین می‌کنند کنش‌های سیستم عصبی هر فرد همانند خصوصیات شخصیتی وی جنبه منحصر به فرد دارد.بنابراین می توان فرض کرد که برخی از سیستم های عصبی به علت واکنش

[۵] Garofallo
[۶] Eisenck

www.takbook.com

پذیری حساسیت و تحریک پذیری با احتمال بیشتری زمینه ارتکاب فعالیت‌های مجرمانه فراهم می‌کنند.پسیکوز گرایی نیز پیوست هایی است که از بالاترین تا پایین ترین سطح پسیکوز گرایی را مشخص می‌کند و اصطلاحی برای نامیدن اکثریت افرادی که در میانه‌های این پیوستار قرار دادن وضع نشده است.

بعد برونگردی منعکس کننده کنش های بنیادی سیستم عصبی مرکزی است که مغز و نخاع را شامل می شود در حالی که نوروزگرایی معرف کنش‌های سیستم عصبی پیرامونی می باشد.

برونگردی E-درونگردیI:فراوانی و ویژگی های رفتاری

معمولا به طور متوسط ۷۵ درصد افراد در میانه‌های بعد برونگردی قرار دارند و ۱۶ درصد جامعه به برون نگر و ۱۶ درصد آن درون نگر هستند.از آنجا که افراد برون گرا به محرک ها و تحریک هایی برای درهم شکستن احساس ملال ناشی از روزمرگی نیازمندند با احتمال بیشتری از قانون سرپیچی میکنند و و فرصت هایی

www.takbook.com

را که برای انجام اعمال نامتعارف و حفاظت اجتماعی پیش می‌آیند از دست نمی‌دهند، برعکس فرد درونگر خوددار آرام و محتاط است احساسات خود را به خوبی مهار می‌کند و معمولا پوشش می دهد تا از تحقیقات تغییرات بسیاری از فعالیت‌های اجتماعی اجتناب کند.

آیسنک موضع افراد در بعد درون گردی، برون گردی را به تفاوت‌های ژنتیکی در برخی از مکانیسم های سیستم عصبی مرکزی و به خصوص به شبکه نورون های بخش مرکزی ساقه مغز یعنی دستگاه فعال کننده نسبت میدهد.

به نظر می رسد که این دستگاه مانند نگهبانی عمل می‌کند که وظیفه آن بیدار نگه داشتن است یعنی جایگاه تمام کلوش های عالی مانند تفکر حافظه و تصمیم گیری است.

www.takbook.com

نوروز گرایی N[۷]

نوروزگرایی نیز مانند برونگردی در رابطه بین شخصیت و جرم به عنوان یک متغیر معنادار عمل می کند این متغیرها که آن را گاهی هیجان پذیری نیز نامیده‌اند منعکس کننده گونه ای آمادگی زیست شناختی برای واکنش جسمانی نسبت به رویدادهای تنیدگی زا است.

اصولاً نوروزگرایی مبین شدت واکنش های هیجانی است و به نظر می‌رسد که فراوانی آن در جامعه کلی مانند برون گردی است و ۱۶ درصد از کل جامعه یک انحراف معیار یا بیشتر و ۱۶ درصد آن یک انحراف و بالاتر از میانگین قرار دارند.

فردی که دارای نمره بالایی در نوروز گرایی است واکنش شدید و درازمدت نسبت به تندی نشان می دهد و حتی در شرایط تنیدگی اندک نیز نشانه های ناپایدار خلقی زودرنجی حساسیت نسبت به مسائل جزئی و اضطراب در بین مشاهده

[۷] Neuroticism

www.takbook.com

می‌شود.اما افرادی که در قطب متضاد این پیوستار و قرارگرفتن دارای پایداری هیجانی آرامش و رفتار ملایم آنها روحیه خود را در شرایط تنیدگی و تحقیقات شدید حفظ می‌کنند و می‌توانند در مواقع اضطراری واکنش متناسب نشان دهند.

در حالی که بعد برونگردی و درونگردی به دستگاه عصبی مرکزی وابسته است پیوستار نوروزگرایی پایداری با سیستم عصبی خودمختار ارتباط دارد که خود به دو بخش سمپاتیک و پاراسمپاتیک تقسیم می شود.

پسیکوز گرایی[۸]

آیسنک بعد سوم شخصیت به نام پسیکوزگرایی را توصیف کرد بدون آنکه به مکانیسم های فیزیولوژیکی زیربنایی آن اشاره کند از لحاظ رفتاری پسیکوز گرایی بر اساس این بی رحمی عدم حساسیت اجتماعی فقدان هیجان پذیری بی توجهی نسبت به خطر به مخاطره انداختن خود،نفرت از دیگران و جاذبه نسبت

[۸] Psychicism

www.takbook.com

به چیزهای نامعمول مشخص می‌شود افراد پسیکوز گرا نسبت به دیگران خصومت دارند و از فریب دادن و مسخره کردن آنان لذت می‌برند اما باید متذکر شد که بین پسیکوزهای نظام آیسنک با افراد پسیکوزی یا روان گسسته ای که تماس با واقعیت را از لحاظ بالینی از دست دادن تمایز وجود دارد.

جلوه‌های نابهنجاری شخصیت

با توجه به اینکه نمودهایی از نابهنجاری شخصیتی در افراد به گونه ای است که جامعه را تهدید می‌کند نخستین مظاهر ناهنجاری شخصیت مورد اشاره قرار می گیرد سپس مصداق شخصیت نابهنجار خطرناک موضوع مطالعه جدید است بررسی می‌شود.

www.takbook.com

اختلال شخصیتی روان نژند[۹]

روان نژندی به مجموعه ای از بیماری های روانی اطلاق می شود که در اثر تضادها حادث می گردد و روان نژند به لحاظ تضاد درونی قادر به تشخیص و برقراری روابط با دیگران نیست.به این ترتیب چنانچه فردی بین دو نیروی متضاد قرار گیرد و نتواند یکی از دو سو متمایل شود حالت بی ارادگی و پریشانی و تضاد را بروز می کند.ژان مارتین چارگون اولین کسی است که روان نژندی را در روانشناسی به عنوان مصداق نابهنجاری های شخصیت مطرح کرد بعد وی در این خصوص مطالعات چشمگیری داشت فروید روان نژندی را علاوه بر وراثت و آمادگی خاص حاصل یک ضربه و شوک روانی می دانست.

[۹] Mental disorder

www.takbook.com

اختلال شخصیت روان پریش[۱۰]

در روانپزشکی روان پریش به کسی گفته می‌شود که به دلیل شکست شخصیت از عهده کنترل رفتار و گفتار خود برنیامده و همواره نسبت به موقعیت های خاص زمانی و مکانی فاقد بینش و در نتیجه دستخوش اوهام و تخیلات است.انجمن روانپزشکان آمریکا در سال ۱۹۶۸ بعضی از عوارض روان پریشی را ناشی از عوامل عضوی دانسته ولی عمده این عوارض ناشی از فشارهای روانی تلقی نموده در کنار روان پریشی عضوی و روان پریشی کنشی انواع دیگری از روان پریشی تحت عنوان: جنون جوانی ، پارانویا و روان پریشی شور و افسردگی وجود دارد.علت اصلی بررسی نابهنجاری های روان پریشی نه‌تنها از این بود که پژوهشگران بین افرادی بودند که به خاطر داشتن چنین حالاتی خصلت انسانی

[۱۰] Disordered personality disorder

www.takbook.com

خود را از دست داده اند بلکه بیشتر از این جهت مهم است که باید جامعه را در برابر خطر این افراد خطرناک ایمن کرد.

اختلال شخصیتی روان رنجور[۱۱]

روان رنجور ها که در نوشته‌های لومبروزو از آن به جنون اخلاقی یاد شده است یکی از نابهنجاری های روانی خطرناک بوده که در گروه مبتلایان به اختلال منش قرار می‌گیرد و روان رنجور ها از نظر عاطفی افراد بی قید و لاابالی بوده و محبت و خشم برای آنها علی السویه است.هرگز احساس مسئولیت نمی‌کنند و شاید به همین دلیل این گروه را منحرفان اخلاقی می نامند این بیماران از نظر هوش در سطح بالایی قرار دارند دارای ظاهری آراسته و فریبنده و از قدرت عوام‌فریبی برخوردارند به کلاهبرداری و جرایم دارای ماهیت متقلبانه روی می‌آورند.از این افراد بعضا به عنوان بزهکاران غیر قابل اصلاح یاد می‌شود و به

[۱۱] Invalid psychiatric disorder

www.takbook.com

همین دلیل پیشنهاد می‌شود که آنها نباید با دیگر بزهکاران در یک جا نگهداری شوند بلکه در مراکز ویژه که زیر نظر مستقیم روانپزشک و روانشناس است تحت درمان قرار می‌گیرند.

اختلال شخصیت جامعه ستیز[۱۲]

جدیدترین مفهوم در خصوص نابهنجاری های روانی که زمینه ساز بزهکاری است به عنوان اختلال شخصیت ضد اجتماعی و جامعه ستیز مطرح می‌شود ویژگی اصلی فرد دارنده چنین خصوصیت شخصیتی عبارت است از :تمایل به نقض حقوق دیگران که از دوران کودکی یا اوایل دوران نوجوانی شروع شده و در بزرگسالی فعال میشود در سال ۱۹۹۴ در کتاب راهنمای تشخیص و آمار انجمن روانپزشکی آمریکا نیز درج شده است.

[۱۲] Conflict society

www.takbook.com

علیرغم ایرادات مکاتب جدید جرم شناسی مانند جرم شناسی واکنش اجتماعی و نئوکلاسیک های جدید و نیز ایرادات ناشی از مقوله های حقوق بشر به جرم شناسی بالینی کماکان در جرم شناسی و حقوق جزا در پرتو فناوری های جدید روش های بالینی اصلاح و درمان بازپروری محفوظ مانده و در عین حال متحول گردیده است.تبیین جایگاه این مفهوم که هسته مرکزی جرم شناسی بالینی است هدف اصلی این کتاب محسوب می شود.علی‌رغم تکامل و توسعه جرم شناسی بالینی چند دهه است که این نوع جرم شناسی و به تبع آن مفهوم حالت خطرناک با بحران مواجه شده و در پرتو این بحران جانشین های پیدا کرده است.

اندیشه های جرم شناسی و حقوقی

پیدایش مفهوم حالت خطرناک را باید در اندیشه های بنیانگذاران مکتب تحققی جستجو نمود و این مفهوم همزمان با پیدایش جرم شناسی بالینی مطرح شد

www.takbook.com

بدین ترتیب نخست باید تولد این مفهوم در اندیشه های جرم شناسی و سپس تأثیر این اندیشه ها در بعد حقوقی مورد توجه قرار گیرد.

با پیدایش مکتب تحققی دیدگاه‌ها و نظریات خاصی در مورد طبیعت نوع بشر و جامعه مطرح شد که از جهات گوناگون با اندیشه‌های مکتب کلاسیک متفاوت بود این دیدگاه ها در قرن نوزدهم زمانی مطرح شد که دوره توسعه و گسترش تکنولوژی بود قدرت‌های اروپایی چندین قرن به دنبال کشف منابع زیرزمینی بودند از زمانی که سفرهای اکتشافی اروپاییان از چندین قرن شروع شده بود استخراج منابع معدنی از آمریکای لاتین و آفریقا و شبه قاره هند و آسیا روی آوردند.در این امر در ابتدا با عبارت قدرت منشا رقص توجیه می شد ولی با پیدایش و تکامل نظریات اجتماعی و زیست شناسی پیچیده تر شد.اندیشمندان علوم اجتماعی بر جهت گیری اثبات گرایانه در مورد نظام اجتماعی سعی داشتند نظریات دنیا گرایانه را در زندگی اجتماعی مدخلیت دهند تا بدین وسیله اوضاع و

www.takbook.com

احوال اجتماعی را اصلاح نمایند.در چنین فضایی در سده نوزدهم گروهی از اندیشمندان ایتالیایی با این عقیده که نظام کلاسیک کارایی لازم را ندارد گرایش فکری جدیدی را به وجود آوردند.سردمداران این نوع اندیشه عبارت بودند از:سزار لومبروزو[۱۳]، انریکوفری و رافائل گاروفالو[۱۴]که پایه گذاران مکتب تحققی و اثباتی تلقی میشوند.

در اندیشه های مکتب تحققی افرادی که از عرف حاکم جامعه پیروی نکنند اینگونه مورد قضاوت قرار می‌گیرند که ممکن است دارای مشکلات فردی ناشی از عوامل زیستی روانشناختی جامعه شناختی باشند.

وظیفه یک متخصص یا کارشناس این است که منشأ ایجاد نافرمانی از هنجارهای جامعه را در فرد کشف کرده و سپس به درمان این نواقص و نارساییها همت گمارد.بنابراین در نظر طرفداران مکتب تحققی بر خلاف نظریات مکتب کلاسیک

[۱۳] Lombros
[۱۴] Enrico Ferry and Rafael Garrofalo

www.takbook.com

عمل مجرمانه برای اختیار و آزادی اراده فرد مبتنی نیست زیرا این امر با جبر علمی هماهنگی ندارد.از طرفی هدف کیفر را معطوف به سزا دهی نمی کند زیرا این امر سود بخشی هدف فایده‌گرایی کیفر[۱۵] را نادیده می انگارد.بدین ترتیب مبنای توجه به حالت محوریت زیستی روانی و اجتماعی بزهکار روی گرداندن عملی مکتب تحققی از مبنای مسئولیت اخلاقی و اراده آزاد بزهکار بود.

قبل از ظهور و پیدایش مکاتب جرم شناسی علمی افلاطون به مفهوم حمایت از جامعه در مقابل مجرمان خطرناک پی برده بود و برای این منظور زندانی را در نظر گرفته بود که از عصر او پیشرفته‌تر بود.زیرا در عصری که زندان فقط توقف گاهی موقت برای مجازات به شمار می‌آمد می‌خواست زندان به عنوان مجازات برای بسیاری از جرایم باشد افلاطون سه نوع زندان در نظر گرفته بود که یکی از آنها بازداشتگاه موقت است. دومی بیابان بود که افراد اصلاح ناپذیر در آن باید

[۱۵] Punishment

www.takbook.com

نگهداری شوند و مکانی برای نگهداری مجرمین خطرناک است در زندان نوع سوم افراد نگهداری می شدند که به درمان آنها می‌توان امیدوار بود و افلاطون آنرا(سوفرونی ستریون[۱۶])نامید.

در دوران باستان متهمی که به هنگام ارتکاب جرم دچار جنون بود یعنی از یک بیماری روانی شدید عقب ماندگی ذهنی رنج می برد مجرم تلقی نمی شد و در نتیجه از مجازات معاف بود.آنچه در مورد وی اعمال می‌شد فقط اقدامات حمایتی و بازدارنده بود تا بدین وسیله نتواند موجب بی نظمی یا ورود خسارت به خود یا دیگران شود.اندیشه خطرناک بودن از منظر آسیب شناسی روانی نیز سابقه بسیار طولانی دارد در سده هفدهم دیوانگان مانند ولگردان و یا همانند افراد خطرناک محبوس به شدند و اقدامات درمانی و پزشکی برای بهبود آنها به کار گرفته می شد.ژرمی بنتام نیز مفهومی مشابه با مفهوم حالت خطرناک را مطرح کرده است

[۱۶] Citroen Sovereign

www.takbook.com

مفهوم اعلام خطر مفهومی است که وی در رابطه با خطر اجتماعی بعضی از بزهکاران به کار برده است.

بنابر نوشته ژان پی ناتل مفهوم حالت خطرناک در روانپزشکی از آغاز سده نوزدهم از مفاهیم معمولی و پیش پا افتاده محسوب می‌شد و به همین جهت طبق مقرراتی که از سال۱۸۳۸ در فرانسه با هدف نگهداری افراد از خود بیگانه تصویب شد فرماندار حق داشت دستور دهد که هر کس وزن دماغی یا روحی او برای نظم عمومی امنیت اشخاص و جامعه خطرناک باشد برای مدتی نامعین در یک موسسه روانی نگهداری شود این دستور هر شش ماه یک بار می بایستی تجدید نظر می شد.اصطلاح حالت خطرناک در سطح بین المللی برای نخستین بار در سال ۱۹۱۰ در اتحادیه بین المللی حقوق کیفری[۱۷] مورد بحث قرار گرفت.اتحادیه مذکور در این رابطه مقرر داشت:قانون بایستی خواه به جهت تکرار

[۱۷] International Criminal Law Union

www.takbook.com

قانونی جرم و خواب به لحاظ جرم به عادت و یا سابقه ارثی مجرم که به وسیله ارتکاب جنحه و جنایت به صنحه ظهور می‌رسد به منظور اطمینان از امنیت اجتماع تامینات مخصوص را درباره مجرمین خطرناک مذکور تاسیس و برقرار نماید.

حالت خطرناک در جرم شناسی بالینی حالتی است که بر اثر اقتران عوامل جرم زا در شخص خاصی را در مظان ارتکاب جرم قرار می‌دهند.همچنین گفته شده است حالت خطرناک وسوسه احتمالی است که در فرد بزهکار وجود دارد تا بدین ترتیب وی را به سوی ارتکاب جرم بکشاند تعریف اخیر صرفاً به حالت خطرناک شخص مربوط می‌شودکه در مظان تکرار جرم است زیرا مجرم به کسی اطلاق می شود که قبلا مرتکب جرم شده است بدین ترتیب تعریف مد نظر ناظر به حالت خطرناک در کسانی که هنوز مرتکب جرم نشده‌اند نخواهد بود.فن لیست در تعریف حالت خطرناک می نویسد : هر گاه با توجه به وضعیت روحی و جسمی

www.takbook.com

مخصوص فرد مجرم استنباط شود که با وجود اجرای مجازات معمولی نمی توان از دست زدن به اعمال مجرمانه خودداری کند وی دارای حالت خطرناک است.

خصوصیات حالت خطرناک

مفهوم حالت خطرناک دارای خصوصیاتی است که بارزترین آنها عبارتند از :نسبیت و بالقوگی.

نسبیت[۱۸]

احتمال وقوع جرم یا احتمال ایجاد صدمه ممنوعه با توجه به شخصی که مرتکب جرم خواهد شد و دارای حالت خطرناک است متفاوت است.هیچگاه به قطع و یقین نمی توان شرایطی را تعیین و اذعان نمود که هر فرد دیگری نیز در شرایط تعیین شده خطرآفرین خواهد بود ممکن است در شرایط یکسان،فری خطرناک تلقی گردد ولی شخص دیگر خطرناک نباشد بدین ترتیب حالت خطرناک دارای

[۱۸] Relativity

www.takbook.com

خصوصیات مشخص و از پیش تعیین شده و دارای چارچوب خاص که قابل انطباق بر همه افراد جامعه باشد ، نیست.

بالقوگی[۱۹]

اساس حالت خطرناک به خوبی است زیرا تمام ارزیابی ها و قضاوت های مربوط به حالت خطرناک ناظر به آینده است زمانی که صحبت از خطر می شود منظور گذشته حال نیست،بلکه مقصود صدمه ای است که در آینده اتفاق خواهد افتاد همچنین زمانی که از افراد دارای حالت خطرات صحبت می شود آنچه در واقع مد نظر است این که فرد مورد نظر در برهه ای از زمان در آینده نوع آسیب و صدمه ایجاد خواهد کرد.

خصوصیت بالقوه بودن حالت خطرناک مشکلات فراوانی در زمینه قابلیت پیش‌بینی این حالت و همچنین امکان قطعی تعیین حالت خطرناک به همراه

[۱۹] Potency

www.takbook.com

دارد زیرا غیر قابل پیش بینی بودن حالت خطرناک به ناشناخته بودن آن انجامیده است.

مولفه های حالت خطرناک

ارتکاب جرم دارای عوامل سازنده بسیاری است که پس از ترکیب و تاثیر گذاری بر روی یکدیگر فرد را در آستانه بزهکاری قرار می دهد بعضی از این عوامل بیرونی و بعضی دیگر درونی هستند.جرم شناسان عوامل بیرونی را به سه دسته تقسیم می کنند:

۱-عوامل انگیزش شناسی و شناخت علت ارتکاب جرم از نقطه‌نظر شناسایی افراد ناسازگار مانند کسانی که از بیماری روانی رنج می برند.

۲-عواملی است که به وسیله آن می توان خصوصیات بزهکاران حرفه ای را بازشناخت و پی بدوام بزهکار یشان برد.

www.takbook.com

۳-عوامل اتفاقی که به یاری آن تشخیص بزهکاران اتفاقی را فراهم می گرداند و از سوی دیگر با علم این شرایط می‌توان تا حدی جرایم بسیار شدید را که از سوی بعضی از افراد در صورت قرار گرفتن در شرایط خاص اتفاق می‌افتد پیش‌بینی نمود.

عوامل درونی عبارتند از عوامل ارثی عوامل وابسته به انگیزه ها و عوامل وابسته به دوام و ارتکاب عملی که مشخص کننده بزهکاران هیجانی است.

درجات و حالات بالینی حالت خطرناک

ظرفیت جنایی در کنار قابلیت انطباق با محیط در عین حال که تشکیل دهنده حالت خطرناک است همواره به موازات یکدیگر تغییر نمی‌یابد بلکه می توانند مستقل از یکدیگر نوسان داشته باشند.حالت خطرناک با توجه به مولفه های فوق ۴ حالت به خود می‌گیرد .

www.takbook.com

حالت نخست در این حالت ظرفیت جنایی و قابلیت انطباق اجتماعی بزهکار بسیار بالاست.

بزهکارانی که در آنها دو مولفه های فوق در حد اعلی باشد مرتکب اعمال مجرمانه زیادی می شوند بدون اینکه در چنگال عدالت کیفری گرفتار شوند.ادوین ساترلنداز[۲۰] طبقه خاصی از بزهکاران به نام بزهکاران یقه سفید یاد کرده است که با خصوصیات پزشکان دارای استعداد جنایی و قابلیت انطباق اجتماعی بسیار بالا هماهنگی دارد.وی عقیده دارد جرایم ارتکابی یقه سفید ها ناظر به جرایم ارتکابی کسانی است که متعلق به طبقات اجتماعی بالا بوده و از نظر اجتماعی سازش یافته و انطباق پذیرند.بزهکاره یقه سفید فردی است که قوانین حاکم بر فعالیت‌های حرفه‌ای را مکرراً نقض می‌کند.

[۲۰] Edwin Sutherland

www.takbook.com

حالت دوم حالتی است که ظرفیت جنایی بالاست ولی قدرت انطباق اجتماعی بسیار ضعیف است.خطرناکی این گروه در مقایسه با گروه اول کمتر است ناسازگاری آنها با جامعه توجه دست اندرکاران دستگاه عدالت کیفری را به خود جلب می نماید و بلافاصله دستگیر می شوند بعضی از علمای جرم‌شناسی بزهکاران حرفه ای را دارای چندین حالت دانسته‌اند.

در کنار بزهکاران[۲۱] دارای این حالت بزهکاران قرار دادند که بزهکاران در حاشیه چپ بزهکار نامیده می شوند استعدادهای این دسته از بزهکاران ضعیف‌تر از استعدادهای بزهکاران حرفه ای است.

حالت سوم حالتی است که در آن ظرفیت جنایی اندکی بالاست و قابلیت انطباق اجتماعی بسیار ضعیف است.

[۲۱] Criminals

www.takbook.com

خطر دارندگان این حالت از گروه‌های قبلی کمتر است میان این گروه افرادی وجود دارند که فاقد تعادل روانی هستند این افراد در اثر اوضاع و احوال و عقده ها و ناهنجاری های روانی مرتکب جرم می‌شوندکه به آنها بزهکاران به عادت گفته می شود.پیناتل به جای بزهکاران به عادت اصطلاح بزهکاران ناسازگار را به کار برده است به نظر وی حالت ناسازگاری عمیق این افراد موجب سقوط متوالی آنها در ورطه بزهکاری میشود.

حالت چهارم حالت گروهی است که ظرفیت جنایی آنها ضعیف ولی قابلیت انطباق اجتماعی آن را بسیار بالاست این افراد اساساً نباید خطرناک تلقی شوند زیرا ارتکاب جرم از سوی آنها صرفاً در شرایط و اوضاع و احوال خاصی صورت می گیردو در شرایط عادی هیچ گونه تهدید از جانب آنها نسبت به جامعه و شهروندان وجود ندارد بزهکاران هیجانی و بزهکاران اتفاقی در این گروه جای می گیرند.

www.takbook.com

حالات بالینی

حالت قریب الوقوع

تمامی بزهکاران قبل از اینکه عمل خود را به فعلیت برسانند یک حالت بحرانی را پشت سر می گذارند این حالت حالت خطرناکی است که قبل از وقوع جرم و در مرحله اتخاذ تصمیم به وجود می آید.این حالت را بعضی از نویسندگان به حالت خطرناک ساده نیز تبدیل کرده اند و منظور از آن حالتی است که به طور اتفاقی و تصادفی در برخی از بزهکاران ملاحظه می شود.ریموند گسن با تعیین سه مرحله متوالی از این حالت آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است این سه مرحله عبارتند از مرحله رضایت خفیف مرحله رضایت کامل و سریع و مرحله بروز بحران مطلق.

www.takbook.com

حالت مزمن[۲۲]

حالت خطرناک مزمن یا دائمی به یک وضعیت یا کیفیت روان شناختی و اخلاقی که دارای خصوصیات ضد اجتماعی اطلاق می شود اصطلاح (حالت) در ترکیب حالت خطرناک برعکس آنچه آقای پیناتل عقیده داشت و آن را حالت موقت و گذرا می‌دانست.

در این قسمت نخست به بررسی سه روی آورد اصلی و متداول در تعریف جرم و جنایت می پردازیم بی آن که مدعی باشیم که این روی آورد ها به تمامی روی آورد های ممکن پوشش می دهد.

[۲۲] Chronic mode

www.takbook.com

دیدگاه قراردادی[۲۳]

روی آورد قراردادی جرم را در چهارچوب مکتب کنش نگری جامعه شناسی تعریف می کند.(شفرد،۱۹۸۱).مبنای اصلی این نظام فکری این است که کنش های جامعه یک ساختار توحید یافتند و ثبات هر جامعه به توافق‌هایی قراردادهایی وابسته است که بین اعضای آن درباره هنجارها،قواعد و ارزش ها برقرار می شود و باید مورد احترام همگان قرار گیرد بدین ترتیب نظام قانونی یک جامعه معین انعکاس توافق هایی است که درباره رفتار هایی که در آن جامعه قابل قبول یا غیر قابل قبولند صورت می گیرد.از این دیدگاه جرم به منزله تخلف از قوانین جزایی عملی است که اکثر افراد جامعه آن را تایید نمی کنند مورد

[۲۳] Contract view

www.takbook.com

پیگرد قانونی قرار میگیرد و یکی از انواع مجازات مشخص شده به وسیله قانون را در پی دارد.(ویلیامز[۲۴]،۱۹۹۵)

دیدگاه قراردادی به دو نظریه مهم در جرم شناسی منجر شده است:

نظریه کلاسیک نظریه پردازان کلاسیک بر مفهوم آزادی عمل و اختیار در ارتکاب جرم تأکید دارند و بر این باورند که وقتی فرصت ارتکاب جرم پیش می‌آید فقط می‌تواند بین رفتار بزهکارانه و غیر بزهکارانه یکی را انتخاب کند و نتیجه گیری کند.بنابراین مجازاتهای سنگین می‌تواند افراد را از ارتکاب جرم بازدارد چنین استدلال ساده که مبنای احکام قضایی در قرن هفدهم تا نوزدهم میلادی بود با ظهور نظریه اثبات این گر در خلال قرن بیستم از محبوبیت و تاثیر آن کاسته شد.

[۲۴] Williams

www.takbook.com

نظریه اثباتی نگر اگرچه نظریه‌پردازان اثباتی نگر دیدگاه قراردادی درباره جرم را می پذیرند اما در مورد نقش آزادی انتخاب در تعیین رفتار و متن این جمله رفتار بزهکارانه از آن فاصله می‌گیرندو بر این باورند که عوامل دیگری که خارج از قلمرو اختیار فرد قرار دارد در تعیین رفتارها نقش بنیادی ایفا می کنند عواملی که طیف وسیعی از عوامل زیست شناختی مانند انتقال ژنتیکی و روانشناختی مانند یادگیری تحول اخلاقی و شخصیت و به طور کلی ساختار اجتماعی را در بر میگیرند.

دیدگاه تعارضی[۲۵]

دیدگاه تعارضی با دیدگاه قراردادی کاملا متضاد است بر اساس این روی آورد جامعه بیش از آنکه یک واحد توحید یافته باشد از مجموعه ای از گروه های رقیب مانند گروه های حرفه ای دانشجویان صاحب صنایع و غیره تشکیل شده

[۲۵] Conflict View

www.takbook.com

است گروه هایی که به علت تقسیم نابرابر ثروت و قدرت با یکدیگر در تعارض هستند و همین تعارض ناشی از نابرابری که به نوبه خود به افزایش جرم منتهی می‌شود.

بر خلاف نظریه های کلاسیک نظریه پردازان تعارضی عقیده دارند که هیچ عملی به خودی خود غیر اخلاقی یا بزهکاران نیست بدین دلیل که آنها جرم را بر اساس دیدگاه اجتماعی تعریف می کند و آن رامنعکس کننده ارزش‌های جامعه معین می دادند.بدین ترتیب نظریه‌پردازان رویا بر تعارضی مانند (کوینی ۱۹۷۵[۲۶]؛تیلور[۲۷] و همکاران،۱۹۷۳؛یانگ،۱۹۸۶)تنها راه جلوگیری از وقوع جرم و جنایت را منوط به ایجاد دگرگونی های بنیادی در قلمرو اقتصادی سیاسی و اجتماعی می دانند.

[۲۶] Queenie
[۲۷] Taylor

www.takbook.com

دیدگاه تعامل نگر[۲۸]

در حالی که دیدگاه‌های قراردادی و تعارضی به طور مستقیم در برابر یکدیگر قرار دارند یک راه تعامل دیگر بین این دو جبهه واقع شده است این دیدگاه بر چند فرض مبتنی است:

-جهت گیری رفتار هر فرد بر اساس تفسیری از واقعیت و معنایی که رویدادها برای وی دارند مشخص میشود؛

-معنای رویداد ها آموخته می شوند و هر فرآیند پیامد واکنش مثبت یا منفی افراد نسبت به یک فرد یا یک موقعیت است؛

-ارزشیابی فرد از رفتار خویشتن برمبنای آموخته شده و مکتسب از دیگران مبتنی است دیدگاه تعامل نگر با تاکید بر معنایی که فرد برای رویدادها قائل است از موضوع مطلب درست یا نادرست نظریه قراردادی فاصله می‌گیرد

[۲۸] Interactive view

www.takbook.com

دیدگاه تعاملی نگر در قلمرو جرم شناسی به نظریه به نام برچسب منتهی شده است بر اساس این نظریه انحراف ها پیامد مجموعه ای از فرایندهای اجتماعی و معنایی هستند.آنچه در نظریه برچسب اهمیت خاصی دارد بررسی پیامدهای برچسب زدن است به خصوص در دو نوع آن تأکید شده است داغ زدن به فرد و تغییر دادن تصویری که وی از خویشتن دارد.

اصطلاح داغ زدن[۲۹] به بازخورد عمومی محکوم کردن فرد مجرم و برچسب خورده و طرد وی از بخشی از جامعه اشاره دارد برچسب مجرم را با رگه هایی ناخواستنی متداعی می کند.بدین ترتیب مجرم به این نتیجه می‌رسد که مجبور است برخی از حرفه ها صرف نظر کند.

[۲۹] cauterize

www.takbook.com

شدت این فشارهای اجتماعی می‌تواند دومین پیامد برچسب را در پی داشته باشد فرد حکم جامعه را می پذیرد و در نتیجه تصویر از خود را برای مطابقت با این برچسب تغییر می دهد.

پیش‌بینی به واقعیت تبدیل میشود و مجرم تبدیل به همان شخصی می‌گردد که بر اساس این برچسب توصیف شده است.

به طور خلاصه می توان گفت نظریه های جرم شناسی عمده ای که درباره آنها سخن گفته شد به تبیین جرم به گونه های متفاوت پرداخته اند واقعیت این است که اگرچه بررسی این نظریه ها و روشهای تجربی نشان دهنده همپوشی برخی از جنبه‌های آنهاست اما در حد خطوط کلی مستقل از یکدیگرند.

www.takbook.com

روانشناسی و جرم شناسی

در کنار بسیاری از علومی که علوم انسانی نامیده می‌شوند روانشناسی یکی از محورهای اصلی جرم‌شناسی به حساب می آید نقش روانشناسی در تبیین پدیده جرم از زمانی برجسته شد که مجرمان را نه تنها از زاویه قضایی بلکه از دیدگاه انسانی نیز مورد نظر قرار دادندو به جای آن که به قضاوت درباره جرم به عنوان یک عمل مجزا بشینند به بررسی تمامی شخصیت پرداختند و این نکته را پذیرفتند که بررسی کامل یک انسان بزهکار یا غیر بزهکار تنها با بررسی عمقی شخصیتی وی امکان پذیر است.بدین ترتیب روانشناسی از سویی با تکیه بر بررسی های مقایسه ای متعدد نشان داد که در بیشتر مواقع فرد مجرم تفاوت آشکاری با دیگران ندارد و از سوی دیگر با تاکید بر وحدت انسان جدایی ناپذیری جنبه جسمانی و روانی را بررسی ساخت.اما باید گفت که حتی اگر موضوع رشته

www.takbook.com

جرم شناسی را به وارسی پدیده های مثبت یا اعمال مجزا محدود کنیم باز هم بودن این پدیده ها را از دو زاویه فردی اجتماعی مورد نظر قرار دهیم.

تعریف و تاریخچه شکل گیری روانشناسی قضایی و روانشناسی جنایی[۳۰]

از زمانی که روانشناسی به صورت یک علم تجربی درآمد و امکان کاربرد آن در قلمرو های متعدد زندگی و از آن میان قلمرو گسترده فعالیت‌های قضایی فراهم شد پیشگامان این قلمرو گستره فعالیت اخیر را روانشناسی قضایی نامیدند.(گروس[۳۱]،۱۸۹۸؛کلاپارد[۳۲]،۱۹۰۶)

موضوع روانشناسی قضایی از سوی اشخاصی هستند که در یک محاکمه یا دعوی درگیرند و از سوی دیگر تمامی آنچه به آنها مرتبط می‌شود:اظهارات کتبی یا شفاهی معنای اعمال با توجه به نیت ها انگیزه ها و به طور کلی آنچه جنبه روانی

۳۰ Judicial Psychology and Criminal Psychology
۳۱ Gross
۳۲ Clapard

www.takbook.com

دارد و می‌تواند در فرآیند محاکمه و قضاوت موثر باشد.در وسیعترین معنای آن روانشناسی قضایی تمامی کاربردهای روانشناسی در قلمرو عدالت را در بر میگیرد.روانشناسی قضایی در آغاز قرن و همزمان با استقرار روانشناسی تجربی کار خود را با بررسی شهادت آغاز کرد اما ضمن آنکه از پژوهش‌های آزمایشگاهی الهام می‌گرفت شکل‌گیری آن بدون تحلیل موارد عینی و استفاده از روش بالینی امکان پذیر نبود.به دنبال تحقیقات دبانسل[۳۳](۱۹۰۶) بسیاری از قضات و پزشکان نیز در کنار روانشناسان به پژوهش هایی از زاویه های مختلف در مورد شهادت ها پرداختند و بدین ترتیب مبانی علم شهادت را که بینه[۳۴] از سال ۱۹۰۵ توصیه کرده بود پی ریزی کردند.اما با آغاز جنگ جهانی اول این فعالیت‌ها پایان گرفت.

در دهه‌های سوم و چهارم قرن بیستم کوشش شد تا بر اساس یک روش روانی قضایی به تحقیقات پراکنده در مورد شهادت نظم بخشیده شود و از آن پس

[۳۳] Debonels
[۳۴] Bina

www.takbook.com

سعی بر این شد که نه تنها از پیشرفت‌های روانشناختی از زاویه فنی و تجربی بلکه از جنبه روان تحلیل گری و بالینی نیز در این قلمرو استفاده گردد.هرچند متهم و شاهد از لحاظ غذایی جایگاه متفاوتی دارند و اقدام‌های مختلفی در مورد آنها صورت می گیرد اما بررسی و تحلیل اظهارات آنان در آغاز کاربرد روانشناسی قضایی با شیوه های مشابهی انجام می شده است.بی‌تردید وجوه مشترک زیادی بین این دو گروه وجود دارد و حتی در بیشتر کشورها بسیاری از کسانی که در وهله نخست به عنوان گواه احضار می‌شوند.

در وهله بعد متهم می گردند.در زمینه جستجوی نشانه های روانشناختی سهم قابل ملاحظه نیز به آزمون های روانسنجی و دیگر ابزار های ساخته شده در آزمایشگاه ها مانند دستگاه دروغ سنج اختصاص داده شد.

www.takbook.com

در نخستین دهه‌های قرن بیستم برخی از روانپزشکان روان تحلیل گری را هم نه تنها به منظور درمانگری بلکه به خصوص برای اکتشاف شخصیت و تبیین جرایم وارد قلمرو قضایی کردندو در این باب به دو زمینه مساعد دست یافتند:

تاثیر انگیزه های ناهشیار و نقش رویدادهای دوران کودکی یعنی زمینه‌هایی که تا آن زمان نادیده گرفته شده بود.اما از آنجا که در وادی قضاوت حکم باید بر اساس یقین باشد دستگاه عدالت همواره احتیاط را رعایت می‌کند زیرا بیم دارد درگیر فرضیه‌هایی شود که هنوز به حد کافی وارسی نشده اند و به همین دلیل است که در صدور احکام قطعی اکتشاف علمی همواره با تأخیر دنبال می‌شود.

بنابراین از راه آزمایش کودکان و نوجوانان است که روش های روان شناختی از دو زاویه در دستگاه قضایی نفوذ کردند.

www.takbook.com

از یک سو به وسیله کارشناسان و با استفاده از فنون آزمایشی و ابزارهایی که قابلیت کاربرد دارند و از سوی دیگر از طریق وکلا قضات و دیگر مسئولان دستگاه قضایی که به تدریج و با کندی با مسائل روانشناختی آشنا می شوند.

کاربرد روانشناسی در قلمرو های مختلف قضایی

پیشتر گفته شد که روانشناسی قضایی تمامی کاربردهای ممکن روانشناسی در قلمرو عدالت را در بر می‌گیرد اما عملکرد این رشته خاص از روانشناسی در زمینه جزایی که با اشخاص به طور مستقیم سروکار داردبیش از زمینه‌های حقوقی تجاری یا اداری است بنابراین چگونگی استفاده از روانشناسی بر حسب زمینه های مختلف قضایی متفاوت است گاهی مسئولان اجرای عدالت باید از شم و معلومات روانشناختی خود سود جویند و گاهی دخالت مستقیم روانشناسی بالینی ضروری است.

www.takbook.com

در دعوی های حقوقی و تجاری که وظیفه اصلی دستگاه قضایی تعیین و تحلیل موقعیت ها بر حسب اصول معینی است به اشخاص توجه نمی شود یا به عبارت دیگر آنها را در سطح نخست قرار نمی‌دهد.بنابراین تنها برای ارزشیابی شهودی بازخوردها نیت‌ها و یا صحت گواهی هاست که معلومات روان شناختی به کار می‌آیند و در نتیجه دخالت روانشناسی در این زمینه نامحسوس است و فقط می تواند قاضی را از راه مشاهده حالات رفتار و واکنش ها که به دادگاه احضار می‌شود به درک حقایق واقعیت‌ها رهبری کند.

در دعوی های جزایی به عکس از آغاز بازپرسی تا پایان محاکمه تمامی افراد ذینفع در سطح نخست قرار دارند و قاضی باید آنها را مشاهده کند تا بتواند به درجه صداقت و معنای رفتارها و بازخورد هایشان پی ببرد.

جرم و مجرم در عین حال مورد قضاوت قرار می‌گیرند در نظام قضایی گذشته به عمل بیشتر توجه می‌شد در حالی که در حال حاضر فرد را نیز در نظر بگیرند. از

www.takbook.com

دیدگاه اخیرروانشناسی می تواند نقش موثری داشته باشد چرا که باید از تمامی امکانات برای شناخت شخصیت استفاده کند.

قضاوت در قلمرو جزایی و بخصوص در وهله بازجویی در عین حال مستلزم معلومات حقوقی و روانشناختی است معلوماتی که قاضی را در زمینه‌های زیر یاری می‌دهند.:

۱. مرحله تحقیق و بازرسی های اولیه.

۲. ارزیابی اظهارات متهمان و گواهان.

۳. صدور حکم.

ویژگی های روش شناختی روانشناسی قضایی

مهمترین ویژگی روی آورده روانشناختی این است که همواره یک فرد معین را مورد نظر قرار می دهیم و هدف آن پاسخ دهی به پرسشی است که مستلزم

www.takbook.com

شناخت شخصیت است.وجود یا فقدان حسن نیت، صداقت یا دروغ، انگیزه عمل گرایش‌های جنایتکارانه ،ظرفیت بالفعل یا بالقوه ارتکاب جرم و جز آن.ممکن است هر یک از این مسائل تنها با یک جنبه از شخصیت مرتبط باشند اما پاسخ به آنها مستلزم در نظر گرفتن مجموعه است پس روانشناسی باید به موضعی متعادل اتخاذ کند.

هدف آزمایش روانشناختی تعیین ویژگی های روانی فرد است تا معلوم شود که چرا رفتاری متفاوت از دیگران داشته است در دستگاه عدالت دستیابی به چنین تمایزهای مورد نظراست چرا که در اینجا با اشخاصی سروکار داریم که از هنجارهای اجتماعی فاصله گرفتنه اند.

در سطور زیر به روش‌های تحقیق و آزمایش که در اختیار روانشناسی قضایی است اشاره می کنیم.

www.takbook.com

جمع آوری اطلاعات

آزمونهای روانشناختی.

از روش هایی که در حال حاضر به صورت گسترده در مورد مجرمان به کار میرود فهرست روان دردمندی(PCL) است که هیر[۳۵] روانشناس کانادایی(هیر،۱۹۹۶)ساخته است.

داده های آماری در مورد جرایم

از آغاز قرن نوزدهم تحلیل آماری تعداد و انواع جرایم به صورت گسترده‌ای در قلمرو پژوهش های جرم شناختی مطرح شد اگرچه کاملا آشکار است که توصیف یک رویداد به عنوان جرم یا یک شخص به منزله مجرم به فرآیندهای تصمیم‌گیری پیچیده‌ای وابسته است اما ارزشیابی جرم بر اساس تعیین تعداد جرایم یا مجرم الزامی به نظر می رسد چرا که دستیابی به آمار صحیح در این

[۳۵] Hire

www.takbook.com

قلمرو نه تنها ما را در شناخت علل آن یاری می دهد بلکه به تنظیم سیاست اجتماعی و ارزشیابی نظام حقوق جزایی نیز منتهی می‌شود.

همانند آنچه در بررسی‌های همه گیر شناختی پزشکی مشاهده می‌شود هدف اصلی این پژوهش ها از سویی پیشگیری و مهار جرایم و از سوی دیگر دستیابی به هم بسته های محیطی و جمعیت شناختی جرم است.

تا دهه ۱۹۵۰ معلومات ما درباره جرم و جنایت به طور عمده بر داده ها ارائه شده از سوی منابع رسمی مبتنی بود اما همه می دانستند که بسیاری از جرایم ثبت نمی‌شوند و شماری از جنایتکاران و مجرمان نیز ناشناخته باقی می ماند.

www.takbook.com

همچنین می‌توان جرایم را بر اساس درجه وخامت آنها تعیین کرد اگرچه این وخامت بر اساس آسیبی که وارد آمده است تخمین زده می شوند اما با مقیاس های روانسنجی ترستن[۳۶](۱۹۲۷)،

سلین، ولفگانگ[۳۷](۱۹۶۴)نیز توانسته اند مشخص کنند که از دیدگاه تمامی گروه‌های اجتماعی و وخیم‌ترین این جرایم آنهایی هستند که صدمه های جانی یا مالی در پی دارند.

آمارهای رسمی

در دسترس ترین اطلاعات درباره میزان جرایم آمار رسمی ثبت شده از سوی پلیس است و دولت ها در اغلب کشورها هر ساله این آمار را منتشر می کنند اما به نظر می رسد که تمامی جرم هایی که به پلیس گزارش می شود در آمار رسمی به ثبت نمی رسند.برای مثال نتایج تحقیقی که در آمریکا انجام شد(نقل از

[۳۶] tresten
[۳۷] Wolfgang

www.takbook.com

هود [۳۸]و اسپارکز،۱۹۸۵) نشان داد که تنها ۴۰درصد جرایم وخیم که قربانیان گزارش کردن در پرونده های پلیس ضبط شده است.

آمار جرایم مبتنی بر خود گزارش دهی

در بررسی هایی که روش خود گزارش دهی را به کار می‌برند متداولترین روش انتخاب نمونه بر اساس سن و ناحیه جغرافیایی است.اغلب این پژوهش ها در مورد نوجوانان انجام شده به عنوان نمونه می‌توان پژوهش بلسن (۱۹۷۵) درباره سرقت شانه کردن تحقیق۱۴۴۵پسرانی سنین ۱۳ تا ۱۶ سالگی به تصادف انتخاب شدند.نتایج مصاحبه با این گروه نشان داد که تقریباً ۷۰ درصد از آنها از فروشگاه ها و ۱۷ درصد از افراد سرقت کرده بودند.بدین ترتیب اکثر افراد گروه نمونه جرایمی را مرتکب شده بودند که در صورت دستگیر شدن آنها می توانست مجازاتی در پی داشته باشد.

---

[۳۸] Hood

www.takbook.com

فصل دوم

نظریه ها و دیدگاه ها و پژوهش ها

www.takbook.com

نظریه های روانی- زیست شناختی[۳۹]

اگرچه نقش فرایندهای زیست شناختی در ارتکاب جرم اغلب کم و غیر مستقیم است و در انواع انحراف های فردی اهمیت یکسانی ندارد در حال حاضر بنا بر دلایلی که در دست است جرم شناسی نمی‌تواند داده های حاصل از تحلیل زیست شناختی را نادیده بگیرد.

دیدگاه های مختلف در زمینه علت شناسی جرایم

در دهه‌های اخیر دیدگاه شناختی از وجه خاصی برخوردار شده است نظریه پردازان شناختی نگر عمل انسان را تابع رشته ای از فرآیندها مانند استدلال،باورها و روان بنیه ها ،پردازش خبر و جز آن می‌دانند و بر اهمیت بنیادی نیرو های درونی مانند برپایی خشم نا امیدی و خودمهارگری،در بروز اعمال تأکید فراوان دارند.

[۳۹] Psychological and Biological Theories

www.takbook.com

نظریه یادگیری اجتماعی تا حدی در جهت تعریف موضع گیری های رفتاری نگر و شناختی نگر گام برداشته است همانگونه که در الگوهای چندبعدی کنش وری انسانی نیز این گرایش مشاهده می شود.

عوامل ژنتیک و جرم

بسیاری عقیده دارند که ژن ها مشخص کننده محدوده رفتار اند در حالی که عوامل محیطی فرآیند تحول را در چارچوب این محدوده تعیین می کند.نظریه هایی که به تبیین جرم بر اساس انتقال ژنتیکی محض می‌پردازند آن را محصول مستقیم وراثت می‌دانند و بر این باورند که جرم تحت تأثیر تاریخچه زندگی فردی شکل نمی‌گیرد بلکه فرد،مجرم متولد می شود اگر چه نظریه پردازان معاصر چنین دیدگاهی را به صورت تام و تمام نمی پذیرند(به نقل از هالین[۴۰]،۱۹۹۶).

[۴۰] Halein

www.takbook.com

لمبروزو[۴۱] پزشک و جرم شناسی ایتالیایی قرن نوزدهم ابتدا بر این عقیده بود که مجرمان بار وراثت خود را بر دوش می کشند اما به تدریج به این نتیجه رسید که آنها دارای ویژگی هایی هستند که در برخی از افراد غیر مجرم نیز مشاهده می شود.بدین ترتیب لمبروزو مفهوم وراثت غیر مستقیم را عنوان کرد مفهومی که بر اساس آن فرد می‌تواند از راه تماس با افراد معتاد به الکل نیز به ارتکاب جرم را بیاموزد.

دیدگاه لمبروزو با تاکید بر نیروهای ژنتیک اراده آزاد و توانایی فرد در مهار خویشتن آشکارا در چارچوب مکتب اثباتی نگر قرار می گیرد اگرچه پژوهش‌های او و معاصرانش از سوی به علت فقدان گروه‌های گواه(غیر مجرمان)و از سوی دیگر به دلیل استفاده از نمونه هایی که معرف جامعه نبودن و بیماران روانی و افراد واجد نابهنجاری های کروموزومی را نیز در بر می گرفتند،مشکلات روش

[۴۱] Lambroso

www.takbook.com

شناختی عمده را مطرح کردند.در حال حاضر هیچ پژوهشگری وجود(ژن جرم زا)یعنی ژن متمایزکننده افراد مجرم از غیر مجرم را نمی‌پذیرد به عبارت دیگر باید تاکید کرد که نظریه پردازان معاصر از مفهوم یک ژن جرم زای واحد به سودتبیین های مبتنی بر ژن های متعدد فاصله گرفته اند و نقش احتمالی عوامل ژنتیکی را در تبیین پدیده جرم موضوع بررسی های خود قرار داده اند.

خانواده همشکمان و فرزند خواندگان جامعه های مورد نظر این پژوهش ها هستند.

تحقیقات خانوادگی

در پژوهش‌های جرم‌شناسی به دو دلیل اصلی به بررسی خانواده‌ها پرداختند:

نخست

www.takbook.com

برای بررسی و تعیین تفاوت‌های احتمالی بین کره شمالی خانواده‌های مجرمان و غیر مجرمان.

دوم

به منظور ارزشیابی جهت مشابهت بین رفتار مجرمان و بستگان زیست‌شناختی آنان.

تحقیقاتی که درباره خانواده یا شجره خانوادگی انجام شدند فراوانی رفتارهای ضد اجتماعی در بستگان زیست‌شناختی مجرمان و غیر مجرمان را مقایسه کردند نتایج حاصل از تمام این پژوهش‌ها حاکی از آن است که والدین مجرم با احتمال بیشتری دارای فرزندان مجرم خواهند بود برای مثال در تحقیق کمبریج پسرانی

www.takbook.com

که پدران آنها مجرم بودن دست کم دو برابر بیشتر از آنهایی که پدران غیر مجرم داشتند به ارتکاب جرم دست زدند (وست[۴۲]،۱۹۸۲).

بررسی خانواده‌های مجرمان مونث نیز نشان دهنده آن است که از سوی انحراف های اجتماعی در خویشاوندان آنها بیش از افراد مونث دیگر است و از دیگر سو آسیب شناسی خانوادگی در آنها بیشتر از رقمی است که در افراد مجرم و مذکر مشاهده می شود.

تحقیقات درباره همشکمان[۴۳]

همشکمان یکیان یا تک تخمی(MZ)دارای ژنوتیپ مشابهی هستند در حالی که همشکمان دو تخمکی(DZ)مانند خواهران و برادران دیگر تنها در نیمی از ژنها اشتراک دارند بنابراین پژوهش‌ها درباره همشکمان بر این منطق مبتنی است که در صورت زندگی در شرایط محیطی مشابه تفاوت‌های فنوتیپی بین همشکمان

[۴۲] West
[۴۳] twin

www.takbook.com

تک تخمکی و دو تخمکی همچنین منعکس کننده تاثیرات ژنتیکی است.تفاوت های مشاهده شده معمولا بر اساس تعیین درصد همشکمان مجرمی که همشکم دیگر آنها نیز مجرم است بیان می‌شوندو از آنجا که همشکمان تک تخمکی دارای ژن های مشابهی هستند پس می‌توان پیش‌بینی کرد که رفتار آنها بیش از همشکمان دو تخمکی با یکدیگر مطابقت دارد.

تاکنون حدود ۱۱ پژوهش با نمونه‌های متفاوت در این قلمرو انجام شده است نتایج حاصل از این تحقیقات در جدول آورده شده است.

خلاصه نتایج تحقیقات درباره همشکمان

	همشکمان تک تخمکی		همشکمان دو تخمکی	
	تعداد	مطابقت	تعداد	مطابقت
لانگ	۱۳	۷۷	۱۷	۱۲
لوگرا	۴	۱۰۰	۵	۰
روزانف و...	۳۷	۶۸	۶۰	۱۰

www.takbook.com

کرانز	۳۱	۶۵	۴۳	۵۳
استامپفل	۱۸	۶۱	۱۹	۳۷
روزانف	۴	۷۵	۵	۴۰
یوشی	۴۵	۷۸	۲۷	۱۸
یوشی	۲۸	۶۱	۱۸	۱۱
هایاشی	۲۸	۵۰	۲۶	۰
دالگارد	۳۱	۲۶	۵۴	۱۵
کریستین	۸۵	۳۲	۱۴۷	۱۲

تحقیقات در مورد فرزند خواندگان

روش پژوهش متداول در قلمرو فرزند خواندگان عبارت است از تعیین والدین زیست‌شناختی این کودکان و مقایسه فراوانی رفتار مجرمانه در والدین و فرزندان آنها.

www.takbook.com

در صورتی که مشابهت رفتار این کودکان با رفتار والدین زیست شناختی بیش از مشابهت آن با والدین می باشد که آنها را به فرزندخواندگی پذیرفته اند می توان تاثیر مولفه ژنتیک را پذیرفت و در غیر این صورت تاثیر محیط آشکار می‌شود اما چنین نتیجه‌گیری ای مستلزم مجرم بودن والدین غیر زیست‌شناختی است.

در یکی از نخستین تحقیقات در مورد فرزند خواندگان (کرو ،۱۹۷۴) به این نتیجه رسیدند که ۵۰ درصد از فرزندان مادران زیست‌شناختی مجرم قبل از ۱۸ سالگی مرتکب جرم شده بودند در حالیکه تخلف از قوانین در گروه کنترل (فرزندان مادران غیرمجرم) تنها ۵درصد بود.

تحقیقات اخیر در عین حال بر اهمیت عوامل ژنتیکی و محیطی تاکید کردند ملیک[۴۴] و همکاران (۱۹۸۳)بر اساس بررسی نمونه ای متشکل از۱۴۵۰۰فرزندخوانده نشان دادند که وجود یک والد زیست‌شناختی مجرم

[۴۴] Milick

www.takbook.com

فراوانی ارتکاب جرم را در فرزندانشان افزایش می دهد با این حال با توجه به نتایج تحقیقات منعکس شده در جدول زیر می توان مشاهده کرد که با یک اثر تعاملی مواجه هستیم چرا که وقتی هر دو پدر مجرم هستند درصد فرزند خواندگان مجرم نیز افزایش می یابد.

درصد فرزندخواندگان مجرم مذکر در ارتباط با مجرم بودن والدین

والدین زیست شناختی / والدین غیرزیست شناختی	مجرم	غیر مجرم
مجرم	(n=۱۴۳)۰/۰۲۴/۵	(n=۲۰۴)۰/۰۱۴/۷
غیر مجرم	(n=۱۲۲۶)۰/۰۲۰/۰	(n=۲۴۹۲)۰/۰۱۳/۵

www.takbook.com

نشانگان XYY

در دهه ۱۹۶۰ جرایم وخیم را بر اساس نا به هنجاری های ژنتیکی خاصی که نشانگانXYY نامیده می‌شدکروموزومهای ساخت‌های در برگیرنده ژن ها در درون هسته سلول هستند و موجودات انسانی معمولا دارای ۴۶ کروموزوم میباشد که از آن میان ۴۴ کروموزوم تعیین کننده شکل و ساختار بدنی و دو کروموزوم مشخص کننده جنس است.XX۴۶ متمایزکننده افراد مونث و XY۴۶متمایزکننده افراد مذکر است از بین نابهنجاری های متعدد کروموزومی می‌توان به وجود کروموزوم های اضافی اشاره کرد کروموزوم اضافی Yدر مردان معمولا با قد بلندتر از متوسط و هوش مرزی توام است.

ضمن آنکه برخی نیز آن را با ارتکاب جنایات وخیم وابسته دانستند.(هالین[۴۵]،۱۹۹۶)

[۴۵] Halein

www.takbook.com

نظریه های زیست- شیمیایی و عصب شناختی در دهه‌های اخیر پژوهش های متعددی درباره تاثیر عوامل زیست شیمیایی و عصب شناختی برشکل گیری رفتار جنایی انجام شده است یکی از زمینه های پژوهش های زیست شیمیایی تعیین نقش کمبود ویتامین ها و مواد معدنی در ارتکاب جرم بوده است. هیپ چین[۴۶](۱۹۷۸)،کمبود ویتامین ب ۳ را یکی از علل اصلی فزون کنشی در کودکان و نوجوانان می داند. ویس[۴۷](۱۹۸۳)بر این باور است که خطر بروز بزهکاری آتی در کودکان فزون کنشی به مراتب بیشتر از کودکان دیگر است.

همبسته های رفتار جنایی از زاویه عصب- فیزیولوژیکی نیز توجه بسیاری از محققان را به خود معطوف کرده است راهبردی که معمولا برای تحقیقات به کار میرود مقایسه گروه‌های مجرم و غیر مجرم از زاویه کنش وری عصب-

[۴۶] China Hip
[۴۷] Weiss

www.takbook.com

فیزیولوژیکی است سنجش این کنش وری به وسیله موج نگار مغزی یعنی ابزاری که فعالیت الکتریکی کورتکس را تعیین می‌کند انجام میگیرد.

موج نگار مغزی را میتوان برای کشف و الگوهای فعالیت نامعمول یا دستیابی به نارسا کنش وری های عصب شناختی به کاربرد در دهه‌های پنجم ششم قرن بیستم وجود امواج نابهنجار مغزی را با جنایت های غیر معمول مانند ارتکاب قتل های جنون آمیز وابسته می دانستند اما در حالی که برخی از پژوهشگران (ویلیامز[۴۸]، ۱۹۶۹)بر وجود ارتباط بین نتایج نابهنجار موج نگار مغزی با خشونت تاکید می کند گروهی دیگر چنین نتایجی را به بزهکاری نسبت می‌دهند(هسو[۴۹] و همکاران ۱۹۸۵)و یا همبستگی درازمدت آنها را با رفتارهای بعدی ثابت می‌کنند.

[۴۸] Williams
[۴۹] Hsu

www.takbook.com

رابطه ریخت های بدنی با شخصیت و جرم اگرچه از زمان بقراط کوشش‌هایی در راه ایجاد پیوستگی بین ریخت های بدنی با شخصیت به عمل آمد و مسیر جدید روان‌شناسی سرشتی نیز با ایجاد تمایز بین چهار ریخته ساختار بدنی و کوشش در مرتبط کردن آن با اختلال های روانی خاص به وسیله کرچمر[۵۰](۱۹۲۵)پی ریزی شد اما آنچه با موضوع بحث در این اثر بیشتر مطابقت دارد نظریه شلدن است که با توجه به ارتباط بین ساختار بدنی و شخصیت و تعریف متغیر های زیست شناختی و روانشناختی سه ریخت بدنی اصلی را همراه با ویژگی های روانشناختی آنها متمایز کرده است.(شلدن[۵۱]،۱۹۴۲)

ریخت بدنی مزومورفی که پهن و عضلانی است با ریخته مزاجی سوما توتونیک که پر انرژی ماجراجو و پرخاشگر است مطابقت دارد ریخت اکتومورفی بر اساس ظرافت و استخوانی بودن مشخص می شود واز لحاظ مزاجی سربروتونیک یعنی

---

[۵۰] Crescent
[۵۱] Shilden

www.takbook.com

خودار و محتاط درونگرا و پرتنش است و بالاخره اندرومورفی که احشایی و سنگین است از زاویه مزاجی در گروه ویسروتونیک قرار میگیرد که بر اساس خوشگذرانی، جامع دوستی و برونگرایی متمایز می گردد.

دیدگاه های روان پویشی با ابداع نظریه روان تحلیل گری به یکی از مشهورترین چهره‌های تاریخ کوتاه روانشناسی تبدیل شد در حال حاضر می‌توان گفت که افکار و مفاهیم اصلی نظریه به بخشی از زندگی روزمره ما را تشکیل داده اند و بر چگونگی درد حرف از خویشتن و دیگران موثر واقع شده اند.فروید در آثار خود به طور مستقیم درباره جرم و جنایت سخن نگفته و روان تحلیل گران بعد از وی نیز با وجود قدمت گسترده نسبت به این قلمرو توجه خود را تنها به فرآیند های مرزی که به باور آنها زیربنایی اعمال جنایی قرار داشت مطرح کردند(گلاور

www.takbook.com

[۵۲]،۱۹۶۰) در نتیجه به رغم وجود دیدگاه های متعدد درباره جرم در این زمینه بین روان تحلیل گران وحدت نظر دیده نمی شود.

موضع‌گیری روان تحلیل گری درباره رفتار جنایی

آیش هور[۵۳](۱۹۵۵)یکی از نخستین کسانی بود که از اصول روان تحلیل گری برای تبیین رفتار مجرمانه استفاده کرد سپس بسیاری از تحلیلگران دیگر مانند فرید لاندر[۵۴](۱۹۷۴) و نیز سبک روی آورد وی را دنبال کردن به عنوان معلم کودکان دچار اختلال و بزهکار آیش هورن و در عین حال به درک و درمان این کودکانو خانواده آنها توجه داشته که به شدت تحت تاثیر افکار فروید قرار گرفته بود با تحقیق درباره بزهکاران به این نتیجه رسید که عوامل محیطی نمی‌تواند به تنهایی تعیین کننده‌ترین باشد بلکه یک زمینه زیربنایی که وی آن را بزهکاری

[۵۲] Glaur
[۵۳] Aish Hur
[۵۴] Londer

www.takbook.com

پنهان می نامد کودک را از لحاظ روانشناختی برای یک زندگی مجرمان آماده می‌کند.

الکساندر[۵۵] و همکاران ۱۹۳۵ نیز اصل واقعیت را مبنای تبیین جرم قرار می‌دهند از این دیدگاه مجرم کسی است که در به تعویق انداختن ارضا های بلافاصله خویشتن به منظور دستیابی به فواید دراز مدت بیشتر ناتوان است یا به عبارت دیگردر گذر از اصل لذت به اصل واقعیت با شکست مواجه شده است رفتار ضد اجتماعی در بزرگسالی نیز جلوه ای از ویژگی های شکل گرفته در خلال کودکی است والایی گرایی هم مفهوم روان تحلیلگری دیگری است که برخی از مولفان برای تبدیل جرم به آن استناد کردند.

[۵۵] Alexander

www.takbook.com

والایی گرایی فرایندی است که بر اساس آن برانگیخت های غریزی در جهت افکار عواطف یا رفتارهای مورد پذیرش جامعه سوق داده می‌شوند بنابراین از دیدگاه این مولفه آن رفتار مجرمانه

از امیال فطری انسان شده و فاقد جهت گیری اجتماعی ناشی می شود این خواسته های کام نیافته به نوبه خود پیامد شکست در ایجاد دلبستگی عاطفی مستحکم با افراد دیگر و معمولا پدر یا مادر هستند.مجرم کسی است که به علت مشکلات ارتباطی نخستین سالهای زندگی در جهت دهی به امیال فطری خود با استفاده از مکانیسم والایی گرایی [۵۶]ناتوان است.از دیدگاه روان تحلیل گری رفتار به تعادل توزیع انرژی نظام روانی وابسته است و اختلال در هر یک از مولفه های ساختاری به سازش نایافتگی منجر می شود.

[۵۶] Supremacy

www.takbook.com

روان تحلیل گران خشونت ضعف و یا انحراف فرامن را سه منبع اصلی رفتار مجرمانه تلقی کردند:

نخست اعمال مجرمانه می‌تواند یک فرامن سختگیر و خشن را منعکس کند و شبیه روان آزردگی باشد در هر دو شکل روان آزردگی یعنی روان آزردگی نشانه ای و روان آزردگی مجرمانه متعارض سرکوب شده ی ناهشیار مواجه هستیم و تنها تفاوت در این است که در اختلال نخست تعارض به صورت یک دگرگونی کنش وری فردی تجربه می شود در حالی که در شکل دوم آن با به عمل درآورده که به منظور تغییر محیط ، مواجه هستیم.

بسیاری از مولفان وجود فرامن ضعیف را با شخصیت روان دردمند وابسته دانسته اندو میان مفهوم فرد خود بین برانگیخته رفتار و فاقد احساس گناهکاری و هم احساسی با دیگری در واقع توصیفی است که در قلمرو روانپویشی برای این شخصیت ها ارائه شده است.اگرچه در آغاز این باور وجود داشت که چنین

www.takbook.com

شخصیت‌هایی می‌توانند نیازهای غریزی خود را بدون هیچگونه تأثیر فراوانی یا تثبیت های تحولی بیان کنند اینک بسیاری از مولفان عقیده دارند که در تدوین این اختلال باید به تاثیر همزمان اودیپ انحلال نایافته و تثبیت پیش تناسلی توجه شود.

چرا که نه تنها همسان‌سازی پرخاشگرانه با والدین دارای پیامدهای زیانباری است بلکه ناکامی‌های مراحل دهانی و مقعدی نیز گرایش های آزار گرایانه و روان دردمند را تشدید میکنند.

پس باید در نظر گرفت که فرامن یک جوهر واحد نیست بلکه از لایه های همسان سازی در مراحل مختلف تحول تشکیل شده است بنابراین اگر فقر ارتباطی به یکی از والدین و یا به مرحله خاصی از تحول محدود شودتنها با نارسایی بخشی از فرامن متوجه می‌شویم و در این صورت رفتار انحراف آمیز فقط به هنگام بروز بحران ها دیده خواهد شد.

www.takbook.com

منبع رفتارهای مجرمانه را باید در همسان سازی انحراف آمیز جستجو کرد چنین موقعیتی وقتی به وجود می آید که یک پدر بزهکار دارای روابط خوبی با فرزندش باشد و او به درون فکنی ویژگیهای بزهکارانه پدر بپرداز در این صورت ساختارهای روانی نابهنجار نیستندو عمل بزهکارانه بدون هیچ گونه احساس گنهکاری انجام میشود.

برخی از نظریه ها به رغم فاصله‌گیری از دیدگاه روان تحلیل گری در چهارچوب روان‌پویشی باقی مانده اند.

در کل باید گفت که تمامی نظریه پردازان روان تحلیل گری و روان پویشی و نقش فرایندهای درونی و تعارض‌های ناهشیاری که از روابط اختلال آمیز خانوادگی در مراحل مختلف تحول ناشی می‌شوند به عنوان تعیین کننده رفتار تاکید می‌کنندو جامعه طلبی را به درونی سازی قواعد اجتماعی در خلال نخستین سال های زندگی وابسته می دانند.

www.takbook.com

نظریه دلبستگی محرومیت مادرانه و جرم

نظریه دلبستگی نظریه ای است که ضمن اتکا بر مفاهیم روان تحلیل گری بر مفاهیم رفتارشناسی طبیعی نظریه تکاملی و روان شناسی شناختی نیز مبتنی است.این نظریه بر کیفیت دلبستگی کودک مادر در خلال نخستین سال زندگی به عنوان عامل تعیین کننده تحول شناختی و اجتماعی سال‌های بعدی متمرکز است.

مبانی تجربی دیدگاه بالبی درباره جرم بر تحقیق مبتنی است که وی درباره ۴۴ نوجوان که به علت دزدی در کلینیک هدایت کودک ارجاع شده بودند انجام داد که نوجوانان با یک گروه همتا از نوجوانان غیر بزهکار در همان مرکز مقایسه شدند.۳۹ درصد از این نوجوانان در خلال ۵ سال نخستین زندگی خود جدایی از مادر را تجربه کرده بودند در حالی که این رقم در گروه غیر بزهکار به ۵ درصد می رسید.اگرچه بالبی[۵۷] نتوانست در پژوهش‌های بعدی خود به چنین تفاوت

[۵۷] Bolby

www.takbook.com

معناداری دست یابد اما پیشتر با مرور تمامی تحقیقات گذشته به این نتیجه رسیده بود.

در نظریه دلبستگی همواره بر دو نکته تأکید شده است:

۱- رابطه گرم نزدیک و پیوسته مادر به کودک برای سلامت روانی ضروری است.

۲-جدایی از مادر و یا طرد شده از سوی وی در اغلب بزهکاران دیده می شود.

به طور خلاصه نظریه های روان تحلیل گری و روان پویشی مانند تمامی نظریه های دیگر مورد انتقاد قرار گرفتند این انتقادها متوجه فقدان روش علمی در بیان نظریه ها ماهیت ابهام آمیز و غیر قابل آزمون بسیاری از مفاهیم اساسی و تکیه بر مهارت های تفسیری تحلیلگر در درک یک رفتار هستند.

www.takbook.com

نظریه های یادگیری یانگ بیش از ۴دهه کاربرد اصول یادگیری در بازپروری مجرمان می‌گذرد تعداد اندکی از روانشناسان به تدوین یک نظریه جامعه یادگیری در زمینه جرم پرداختند.

نخستین کاربرد نظریه های یادگیری در قلمرو جرم از نظریه دو فرایندی مورر- میلر استخراج شده است.

در این الگو علامت هایی که با تنبیه خوانده می شوند به صورت محرک های شرطی در می‌آیند و پیشاپیش حالت ترس یا اضطراب را در فرد برمی انگیزند این حالت های هیجانی به عنوان یک کشاننده و منزجر کننده عمل می کنند.

یادگیری کنشی- ابزاری[۵۸]

اصول نظریه یادگیری کنشی ابزاری که به بروز و تحول رفتار دیگری منجر شد در عین حال بر روانشناسی و فلسفه به گونه‌ای معنادار اثر کرده اصل بنیادی این

[۵۸] Practical learning-tools

www.takbook.com

نظریه را که اسکینر بیان کرد این است که هر رفتار به علت تغییراتی که در محیط فرد ایجاد میکند،استقرار می یابد نتایج خوشایند هر رفتار به افزایش فراوانی آن منجر می‌گردد و در این صورت از تقویت رفتار صحبت می‌شود در حالی که پیامدهای منزجرکننده کاهش فراوانی آن را در پی دارند و در اینجا از تنبیه رفتاری سخن به میان می آید.

نظریه یادگیری اجتماعی [۵۹]

با آن که برای نخستین بار روتر نظریه یادگیری اجتماعی را عنوان کرد اما این نظریه معمولا نام بندورا روانشناس آمریکایی را تداعی می‌کند.

این نظریه را می توان در حکم تامین اصول یادگیری کنشی ابزاری دانست اگر چه تفاوت‌هایی نیز بین آنها به خصوص در مورد جایگاه شناخته می‌شود در حالی که نظریه کنش ابزاری این است که رفتار از راه تقویت و تنبیه ناشی از محیط

[۵۹] Social learning theory

www.takbook.com

شکل می گیرددفاع می‌کند در نظریه یادگیری اجتماعی این باور وجود دارد که رفتار می‌تواند در سطح شناختی و از راه مشاهده اعمال دیگران آموخته شود و وقتی یادگیری بدین ترتیب تحقق یافته مانند هر رفتار کنشی دیگر با پیامدهای خود تقویت یا تنبیه می‌شود.

از مفاهیم دیگر یادگیری کنشی ابزاری که بندورا تعمیم داده مفهوم انگیزش است منظور انگیزش را دارای سه جنبه است: تقویت برونی، تقویت جانشینی و خود تقویت دهی.

نظریه همخوانی افتراقی[۶۰]

اگرچه در برخی از متون نظریه همخوانی افتراقی را در چارچوب نظریه های جامعه شناختی مطرح کردند اما پیوندهای آشکار آن بر روی آورد های یادگیری

[۶۰] Differential Conjugation Theory

www.takbook.com

در تبیین جرم ما را بر آن می‌دارد تا به بررسی اجمالی موضع گیری خواص این نظریه بپردازیم.

نقطه قوت این نظریه در این است که نه تنها شرایط لازم بروز جرم را توصیف می‌کند بلکه کوشش می نماید تا فرآیند هایی را که موجب مجرم شدن یک فرد میشود نیز تعیین کند.

نظریه‌های مهارگری[۶۱]

در سال‌های اخیر نظریه‌پردازان شناختی به بررسی این نکته پرداختند که چرا حتی در موقعیت هایی که فرصت فراهم می شود جرم به وقوع نمی پیوندد مفهوم عدم ارتکاب جرم در کانون نظریه‌هایی قرار گرفته است که جرم را پیامد شکست در مقابل رفتار دانستند.

[۶۱] Theories of containment

www.takbook.com

فرضیه بنیادی نظریه مهارگری این است که هر کس به بالقوه می‌تواند مرتکب جرم شود پس نقطه اصلی تبیین چرایی ارتکاب جرم در برخی از افراد نیست بلکه باید از خود پرسید که چرا تمامی افراد مرتکب جرم می‌شوند.

سطوح اخلاقی کلبرگ معرف سه نوع ارتباط بین خود و قواعد اجتماعی هستند:

سطح پیش قراردادی،سطح قراردادی ،سطح پس قراردادی[۶۲].

در این سطح، قضاوت اخلاقی کودکان بیش‌تر بر پایه‌ی دریافت پاداش و جلوگیری از مجازات و تنبیه است. از دید کودکان معیارهای اخلاقی از سوی دیگران تعیین می‌شود و افراد باید برای جلوگیری از مجازات و دریافت پاداش از این معیارها پیروی کنند. این سطح دارای دو بخش است.

الف- جلوگیری از تنبیه و مجازات

[۶۲] Contractor level, Contractor level, Contractor level

www.takbook.com

در این مرحله کودک برای گریز از تنبیه و مجازات، از معیارهای اخلاقی دیگران به ویژه پدر و مادر پیروی می‌کند. کودک توجه چندانی به انگیزه‌ی رفتار ندارد او بیش‌تر به پیامد رفتار می‌اندیشد.

ب- دریافت پاداش

در این مرحله کودک از قوانین پیروی می‌کند تا به پاداش و سود دست یابد. معیار قضاوت اخلاقی کودک در این مرحله بر پایه‌ی پاداش و سودجویی است. کودک در این مرحله کار و رفتاری را اخلاقی می‌داند که پیامدش او را به پاداش برساند.

در این سطح فرد دوست دارد که با رفتارش دیگران را خشنود کند و تحسین آن‌ها را برانگیزد. به ویژه تلاش می‌کند کسانی که برایش مهم هستند تحسینش کنند. فرد در این سطح به پیروی کامل از قانون گرایش دارد. از دید کودک قانون ماهیتی مطلق دارد و در اصل غیرقابل تغییر است. در این سطح پیروی از قوانین

www.takbook.com

تنها برای دستیابی به پاداش و جلوگیری از مجازات و تنبیه نیست بلکه بیش‌تر برای حفظ نظم جامعه است. فرد در این مرحله انجام وظیفه را بخشی از تعهد اخلاقی می‌داند. این سطح نیز دارای دو بخش است.

الف- تحسین و تایید از سوی دیگران

در این مرحله رفتاری که تایید دیگران را به دنبال داشته باشد از نظر اخلاقی قابل دفاع است. افراد بر خلاف سطح پیش‌عرف، به نیت و هدف انجام رفتار اهمیت می‌دهند نه به پیامد آن.

ب- حفظ نظم اجتماعی، پیروی از قانون و انجام وظیفه

در این مرحله فرد هر رفتاری که با مقررات و قوانین مشخص شده از سوی مراجع قدرت هم‌خوانی داشته باشد را از دید اخلاقی قابل قبول و پذیرش

www.takbook.com

می‌داند. او هر انسانی را موظف می‌داند که تعهدات و وظایف خود را به گونه‌ای که جامعه تعیین کرده انجام دهد.

رسیدن به این سطح نشانه‌ی رسیدن به اخلاق واقعی است. در این سطح فرد برای نخستین بار می‌فهمد که ممکن است میان دو معیار پذیرفته شده‌ی اخلاقی، تضاد وجود داشته باشد و او باید این تضاد را برای خود حل کند. افزون بر پیروی از قوانین، ممکن است او از نارسایی و ناکارآمدی برخی از قوانین آگاه شود و دریابد که ممکن است دیگران عقاید و ارزش‌های متفاوت و گوناگونی داشته باشند. در این سطح فرد برخی از اصول را در خود درونی می‌کند و به آن‌ها پایبند می‌شود. این سطح نیز دارای دو بخش است.

الف- اخلاق قراردادی

در این مرحله فرد به این واقعیت پی می‌برد که قوانین و مقررات، قرارداد اجتماعی هستند و هدف آن‌ها تامین خواسته‌های اکثریت جامعه و به حداکثر

www.takbook.com

رساندن رفاه اجتماعی است. در این مرحله ممکن است فرد درباره‌ی درستی و حقانیت برخی از قوانین شک و تردید کند و تجدید نظر در آن‌ها را منطقی بداند.

ب- پایبندی به اصول و وجدان فردی

در این مرحله که آخرین و والاترین مرحله‌ی رشد اخلاقی است فرد بر پایه‌ی تعاریفی که از اصول اخلاقی دارد، شخصا اصولی را انتخاب کرده است و در هر شرایطی به آن‌ها پایبند خواهد بود. بیش‌تر افراد دراین مرحله قانون را نوعی بیان خاستگاه همگان می‌بینند. در این مرحله اگر قانونی با اصول کلی که بر پایه‌ی انسان‌دوستی است مغایرت و ناهم‌خوانی داشته باشد، وی از آن پیروی نخواهد کرد و از انجامش خودداری می‌کند.

نقض مکرر قانون

www.takbook.com

دروغگویی پیاپی و استفاده از اسم های مستعار یا فریب دادن دیگران ناتوانی و عدم کنترل در برنامه ریزی آینده نزاع فیزیکی مکرر یا ضرب و شتم ناتوانی مستمر در ایفای تعهدات مالی و رفتارهای هماهنگ عدم پشیمانی

حالت خطرناک در حقوق کیفری

حالت خطرناک در جرم شناسی حالتی است که لزوماً با ارتکاب جرم محقق نمی‌شود چرا که قبل از ارتکاب جرم نیز می توان حالت خاصی را به عنوان حالت خطرناک تلقی کرد و مداخله خنثی کننده نسبت به آن اعمال نمود اما رویکرد قوانین به این امر ناظر به مرحله بعد از ارتکاب جرم است.در حقوق کیفری ایران مفهوم حالت خطرناک در سال ۱۳۱۴ با تصویب قانون راجع به وادار نمودن مجرمین به کار مطرح شد ماده یک قانون فوق اشعار می دارد:اشخاصی که در نتیجه ارتکاب جرایم عادی غیر سیاسی محکوم به حبس شده یا بشوند و لااقل یک سال پس از مدت حبس درباره آنان اجرا شده ممکن است نسبت به بقیه

www.takbook.com

مدت حبی موسسات فلاحتی یا صنعتی وادار به کار و تحت حفاظت قرار داده شوند به شرط ذیل:

رضایت محبوس جز در مورد محکومین به کار اجباری که در مورد آنها و رضایت شرط نیست در صورتی که محبوس خطرناک به جامعه یعنی مجرم الطبیعه یاباالحرفه یا بالعاده تشخیص نشود.

در این قانون حالت خطرناک در مورد افراد زندانی مطرح شده است و عبارات به کار گرفته شده به عنوان مصادیق بدهکار خطرناک نظیر

مجرم بالطبیعه ، مجرم باالحرفه و مجرم بالعاده متأثر از تقسیم بندی بنیانگذاران مکتب تحققی به ویژه تقسیم‌بندی مورد نظر آنریکوفری[۶۳] است.

ماده قانون اقدامات تامینی مصوب ۱۳۳۹از مجرمان خطرناک یاد کرده است مجرمین خطرناک کسانی هستند که سوابق و خصوصیات روحی و اخلاقی آنان و

[۶۳] Anrikioferi

www.takbook.com

کیفیت ارتکاب جرم و جرم ارتکابی آنان را در مظان ارتکاب جرم آینده قرار می دهد اعم از اینکه قانون مذکور باشد یا غیر مستقیم.جدول شاخص هایی برای تشخیص خطرناک بودن مجرمان بیان شده است که این شاخص ها به عهده مقامات قضایی از تعاملات قانونی برای تشخیص موجب خطرات ارائه نگردیده است بدین ترتیب نمیتوانید اطلاعات را به استناد این ماده تکرار جرم را به عنوان شاخص قانونی مجرم خطرناک محسوب کرد.

از بعد حقوقی می‌توان با شاخص‌های وجود حالت خطرناک را در فرد تعیین نمود این شاخص ها از جنبه های مختلف قابل تقسیم بندی می باشند.بعضی ها عقیده دارند که برای تشخیص حالت خطرناک در بزهکاران باید به حالات روانی شخصی که مصدر احتمال ارتکاب جرم توجه نمود.

نظر دیگر این است که تشخیص این حالت در قوانین باید برعهده قضات گذاشته شود در فرض اخیر قاضی عوامل جرم زا و سوابق متهم را در نظر گرفته و در

www.takbook.com

صورت تشخیص تمایلات مجرمانه اقدامات لازم را در مورد وی به مرحله اجرا خواهد گذارد.به نظر می‌رسد تقسیم بندی شاخص های حقوقی بر اساس:

شاخص های قانونی و شاخص های زیست روان اجتماعی از هر تقسیم بندی دیگر گویا تر باشد شاخص های قانونی حاکی از فروض قانونی تظاهرات حالات خطرناک در مجرم است اما عوامل موثر در ایجاد حالت خطرناک را تعیین نمی نماید.

مقابله با حالت خطرناک در مورد بالینی و کیفرهای سنتی

از نظر بالینی مجرمین خطرناک کسانی هستند که مرتکب جرایم خشونت آمیز گردیده و فرض بر این است که از یک نقیصه عقلی و روانی رنج می برند این نقیصه شخصی ممکن است آنها را کلا غیرمسئول ساز است.در این مدل بزهکار خطرناک به عنوان یک بیما تلقی می‌شود و ارتکاب جرم به نوعی با بیماری او که ممکن است خفیف یا شدید باشد در ارتباط است مسئولیت یا عدم مسئولیت

www.takbook.com

مشترک نیز تاثیری در خصوصیات خطرناک وی ندارد.در سالهای ۱۹۴۰ که به کارگیری روش‌های علمی مقابله با بزهکاران گسترش چشمگیری یافت بسیاری از جرم شناسان معتقد بودند که راه‌حل علمی مقابله با جرایم را یافتند این رویکرد عمدتاً از سوی متخصصان علوم روانی تبلیغ می‌شد زیرا راه‌حل‌های پیشنهادی آنان برای شناسایی مجرمین خطرناک بستگی تام در نظر روانپزشکان و روانشناسان و روانکاوان داشت.در مدل بالینی مجازات های نامعین در قبال افراد دارای حالت خطرناک ترجیح داده می‌شد و بستگی به میزان خطر و شدت و وخامت جرم ارتکابی و شدت اختلالات شخصیتی داشت خصوصیات سزادهی مجازات در این مدل جایگاهی ندارد زیرا به عقیده طرفداران این مدل نمی‌توان از رفتار مجرمانه افراد دارای مشکل روانی ممانعت نمود.

چنانچه فرد به مجازات حبس محکوم شود در داخل زندان همانند یک بیمارستان درمان به صورت ادامه می‌یابد و آزادی آنان از زندان منوط به درمان

www.takbook.com

است.قانون گذاری کانادا با تکیه بر مدل بالینی اظهار نظر حداقل دو نفر از روانپزشک را لازمه بررسی حالت خطرناک بزهکاران و تلقی آنان به کار خطرناکی دارد.نتیجه این ارزیابی به نحوی اقدام نسبت به بزهکار کمک می‌کند زیرا بزهکاری که یک بیماری روانی رنج می برند ممکن است بیشترین بهره را از خدمات درمانی و در دوران توقیف ببرد.قانون مجازات ۱۹۶۵ سوئد ، اگر دادگاه بزهکار را به لحاظ خطرناک بودن به مجازات نامحدود از نظر مدت محکوم کند باید قبل از صدور حکم یک امتحان شبه قضایی جهت تعیین مدت ۷ به عمل آورد در خصوص اعطای آزادی مشروط نیز چنین آزمایشی ضرورت دارد.

در ایالات متحده آمریکا مقررات مربوط به مجرمین خطرناک غالباً مرتکبین جرایم جنسی به الگوی بالینی اشاره دارد و در مورد این دسته از بزهکاران فرض است که از یک نا بهنجاری ذهنی رنج می‌برند البته زمانی که مجازات مرگ در مورد بعضی از مجرمین در نظر گرفته می شود.استفاده از علوم بالینی محدود

www.takbook.com

می‌شود زیرا از سال ۱۹۸۳ در این موارد در خصوص استحقاق مجازات مرگ به دلیل خطرناک بودن مرتکب هیئت منصفه نظر می دهد.قوانین مربوط به مجرمین جنسی خطرناک در آمریکا با انتقاداتی همراه بوده است که عمدتاً دائر مدار پذیرش الگوی بالینی است.

در استرالیا قانون سال ۱۹۹۰ با عنوان قانون سلامت روانی اجازه می دهد کسانی که خطرناک اند و یا از یک بیماری و اختلال روانی رنج می برند برای مدت نامعلومی توقیف شود.

طبق مقررات انگلستان نیز اگر کسی دارای اختلال روانی بوده و خطرناک باشد مشمول قانون سلامت روان شده و برای مدت نامعلومی حبس می شود آزادی این افراد منوط به رفع حالت مخاطره آمیز است.

قانون ۱۹۲۵ دانمارک نیز مجرمین خطرناک و مجرمین روانی فاقد مسئولیت را واجب به دستور توقیف غیر تنبیهی می داند.

www.takbook.com

در قانون اقدامات تامینی ایران نیز تدابیری با خصوصیات قالب درمانی و اصلاح پیش بینی شده است طبق ماده ۴ قانون یادشده چنانچه مجرمین و مجنون یا مختل المشاعرمخل نظم و امنیت عمومی بوده و دارای حالت خطرناک باشد و دادگاه تشخیص دهد که برای جلوگیری از تکرار جرم نگهداری یا معالجه مجرم در تیمارستان مجرمین لازم است در این صورت حکم به نگهداری یا معالجه در تیمارستان داده خواهد شد.در ادامه این ماده آمده است در هر موقع که بنابر تشخیص پزشک متخصص امراض روحی مجرم معالجه گردید بر حسب پیشنهاد مدیر تیمارستان و تصویب دادستان به دادگاه رسیدگی کرده و در صورت تشخیص رفع حالت خطرناک رای به خاتمه اقدامات تامینی خواهد داد.

در ماده پنج قانون اقدامات تامینی نیز انعکاسی از مدل بالینی از حیث پذیرش نظام احکام نامعین از نظر مدت به چشم می خورده طبق ماده هرگاه کسی به علت ارتکاب جنایت یا جنحه ای که به موجب قانون مجازات حبس برای آن

www.takbook.com

پیش‌بینی گردیده دو مرتبه یا بیستر محکوم به حبس بیش از دو ماه شده و بعد از اجرای مجازات مرتکب جرمی شود که مستلزم مجازات حبس است و از این رو دادگاه تشخیص دهد که مشار الیه دارای حالت خطرناک بوده وتمایل به ارتکاب جرایم داشته و یا از راه قوادی و یا فحشا و یا نظایر آن امرار معاش می نماید مجرم به عادت محسوب و دادگاه میتواند حکم نگهداری او را در تبعید گاه برای مدت نامعلومی صادر نماید.

مطابق ماده ۷ قانون یادشده نیز نسبت به اشخاصی که در اثر اعتیاد به مواد مخدر یا مواد الکلی مرتکب جرم می‌شوند تدابیر درمانی تعیین شده است.

طبق ماده ۵۲ ق.م.ا۱۳۷۰در مورد بزهکاری که در حین ارتکاب جرم مجنون بوده و یا پس از حدوث جرم مبتلا به جنون شود چنانچه جنون و حالت خطرناک مجنون با جلب نظر متخصص ثابت شود به دستور دادستان تا رفع حالت

www.takbook.com

مذکوردر محل مناسب نگهداری خواهد شد ایراد این ماده مبهم بودن عبارت محل مناسب است زیرا معلوم نیست منظور از آن بیمارستان است یا خیر .

همچنین به تدابیر مداوا و معالجه در جهت بهبودی حال فرد اشاره نشده است مدل بالینی علی رغم توسعه آن در بسیاری از کشورها با انتقاداتی نیز همراه بوده.

در کلیه نظام های حقوقی تا دوره معاصر کیفرهای متنوعی نسبت به بزهکاران خطرناک وجود داشت.بعد از کیفرهای غیر انسانی از قبیل عقیم کردن مرتکبین جرایم جنسی علی‌رغم اثر طرد کنندگی در حال حاضر متروک شده اند ولی در زمینه‌های اجرای بعضی از مجازات‌های شدید علیرغم انتقادات فراوان کماکان وجود دارد.

در کنار شدیدترین کیفرها یعنی اعدام مظاهری از آزادی با هدف تامین اجتماعی در قبال بزهکاران خطرناک وجود دارد. مانند کیفر مرگ ، مجازات زندان.

www.takbook.com

فصل سوم

روی آورد های روانشناختی نسبت به جرایم وخیم

www.takbook.com

آمارهای مختلف نشان دادند که پیامدهای بیشتر جرایم مانند دزدی جیب‌بری یا آسیب زدن به اموال دیگری بالنسبه جزئی و پیش پا افتاده هستند و با آنکه قربانیان این جرایم کوچک نیز عوارض نامطلوب ارتکاب جرم را تجربه می کنندامّا بسیاری از آنها پس از گذشت اندک زمانی تعادل خود را به دست می‌آورند اغلب جرایم علیه اشخاص دارای پیامدهای درازمدت نامطلوبی بر قربانیان است،زندگی آنها را به مخاطره می اندازد و حتی می‌تواند مرگ را هم در پی داشته باشد.

پرخاشگری[۶۴]

تعریف پرخاشگری

پرخاشگری انسان هیجانی است که به رغم طنین منفی آن از لحاظ آماری نا به هنجار نیست ولی عمده آن نیز غیرقانونی به حساب نمی‌آید چراکه جرایم خشونت آمیز تنها بخش کوچکی از این پدیده را تشکیل می دهند بنابراین به

[۶۴] aggression

www.takbook.com

نظر می‌رسد که برای درک رفتار خشونت آمیز فردی باید جایگاه آن را در چارچوب پرخاشگری به عنوان یک رفتار روزمره مشخص کرد اما شاید بهتر باشد که قبل از ارائه تعریف مناسب برای اصطلاح اخیر دور ریخته متفاوت آن یعنی پرخاشگری خصمانه و پرخاشگری ابزاری از یکدیگر متمایز شوند برای نخستین بار فشباخ[۶۵](۱۹۶۴)در ریختن پرخاشگری را با در نظر گرفتن هدف ها و فوایدی که برای فرد پرخاشگر دارد از یکدیگر متمایز کرد.

پرخاشگری خصمانه که شامل بسیاری از قتل ها تجاوزها یا دیگر جرایم خشونت آمیز است در پاسخ به شرایط خشم انگیز مانند شنیدن ناسزا حمله های جسمانی یا شکست های شخصی برانگیخته میشود در چنین مواردی هدف پرخاشگرآسیب رساندن به قربانی از پرخاشگری خصمانه که با بروز حالت برپایی ناشی از برخی

[۶۵] Faschbach

www.takbook.com

از محرک ها و بخصوص محرکهای به یادآورنده حمله یا ناکامی مشخص میشود سازمان یافتگی رفته را از هم می پاشد.

پرخاشگری ابزاری با رغبت و میل به دستیابی به بخشی از اشیا یا منزلت فرد دیگر آغاز می‌شود و فرد پرخاشگر کوشش می‌کند تا به آنچه مورد تمایلات دست یابد معمولا در اینگونه موارد قصد صدمه زدن به دیگری وجود نداردامّا اگر کسی مانعی در راه هدف فردی که قصد ارتکاب عمل را دارد ایجاد کند خود را مجبور می بیند تا به او آسیب رساند یا آنکه از هدف خود صرف نظر نماید.

با وجود این اغلب روان‌شناسان در حال حاضر نیست و قصد را آشکارا در تعریف پرخاشگری را می گنجانند.

این اصطلاح را در مورد اعمالی به کار می‌برند که هدف آنها صدمه زدن به فرد دیگر بدون رضایت از اوست.

www.takbook.com

چنین تعریفی به رفتارهای قانونی و غیرقانونی پوشش می‌دهد اما صدمات با سوء نیت را از آنهایی که با حسن نیت مانند عمل جراحی همراه اند و یا از آسیب های قربانیان آزار پذیر تحمل می‌کنند متمایز می کند ضمن آنکه با جرایم خشونت آمیز به معنای آسیب رساندن توام با قصد بدون رضایت قربانی هماهنگی دارد.

بر حسب این تعریف رفتار پرخاشگرانه می تواند به صورت آسیب های جسمانی کلمات اهانت آمیز یا کارشکنی فعل پذیرانه بروز کند و آثار آن به طیفی که از رنجش تا مرگ گسترده است پوشش دهد.

نظریه های پرخاشگری

دیدگاه های نظری درباره ماهیت پرخاشگری متفاوت و بر حسب مورد بر مولفه های آموخته شده آموخته نشده تعیین کننده های درونی و برونی فرایند های عاطفی و شناختی تاکید می کنند بدین ترتیب در مورد پاسخ پرسش های اصلی مانند چگونگی احتساب حفظ و تنظیم گرایش های پرخاشگرانه و شیوه به راه

www.takbook.com

افتادن و برانگیخته شدن اعمال پرخاشگرانه اتفاق نظر وجود ندارد در سطوحی که در پی می آیند ضمن تاکید بر نظریه های روان شناختی و رفتار شناسی طبیعی درباره پرخاشگری به برخی دیگر از نظریه ها که متخصصان شاخه های علمی دیگر مانند جامعه شناسی و زیست شناسی ارائه کردند اشاره خواهیم کرد.

خشونت به عنوان یک پدیده اجتماعی

تحقیقات متعددی برای طرح چهارچوب‌های اجتماعی بروز خشونت و پرخاشگری انجام شده اند برای مثال (تاچ[۶۶]، ۱۹۶۹)با انجام یک ردیف مصاحبه به بررسی فرآیندهای شکل گیری اعمال خشونت‌آمیز پرداخت.

تاثیر مصرف الکل و مواد مخدر بر خشونت

ارتباط بین مصرف موادی مانند کوکائین و الکل با رفتارهای غیرقانونی و گاه خشونت امیز در پژوهش های متعددی مانند(هانت[۶۷]،۱۹۹۰)به اثبات رسیده

[۶۶] touch

www.takbook.com

است در هزینه‌های مرتبط با مصرف مواد جرایم دارای نقش بنیادی هستند تقریبا نیمی از بزرگسالانی که به علت جرایم وخیم مانند قتل سرقت مسلحانه یا تهاجم دستگیر می‌شوند هنگام دستگیری از مواد استفاده کردند.هزاران سال است که انسان برای درمان بیماریها تسکین دردها و بهبود رنج های روانی از مواد استفاده می کند.در خلال قرن‌ها افراد برای تغییر حالت روانی بهبود حالت خلقی احساس لذت تغییر ادراک کاهش اضطراب به مصرف مواد روی می آورند امانقش مواد روان فعال ساز در جامعه کنونی بسیار پیچیده و اغلب با این مباحثات هیجانی شدیدی همراه است.اگرچه تبیین ها و نظریه ها درباره آثار مصرف مواد از بسیاری از قلمروهای تحقیق مانند پزشکی روانپزشکی روان شناسی حقوق زیست شناسی برخاستند اما به رغم پژوهش‌های گسترده هنوز هم بسیاری از جنبه های رفتاری مصرف مواد برای ما قابل درک نیستند.

---

[٦٧] Hunt

www.takbook.com

طبقه بندی مواد روان فعال ساز

فعال ساز را می توان در چهار مقوله اصلی طبقه بندی کرد توهم زا ،محرک، مخدر و الکل.

روابط بین مصرف مواد با ارتکاب جرایم به علت تعامل عوامل زیر بسیار مشکل است:

آثار دارو شناختی ماده که بر پیامد شیمیایی آن بر بدن دلالت دارد

ویژگی های روانشناختی مصرف‌کننده

و بلاخره شرایط روانی اجتماعی مصرف کننده.

درباره آثار دارو شناختی شامل ضمانت سیستم عصبی مانند انتقال دهندگان عصبی در نورون ها وزن بدن ترکیب تیم از روابط فیزیولوژیکی است.

www.takbook.com

متغیرهای روانشناختی دربرگیرنده خلق شب هنگام مصرف مواد تجربه های پیشین وی و انتظار هایش درباره تفسیر ماده مصرف شده هستند.

متغیرهای روانی اجتماعی که در چارچوب آن فرد به مصرف مواد می پردازد اشاره دارد.

بنابراین برای درک هر ماده باید به متغیرهای دارو شناختی روان شناختی و روانی اجتماعی توجه شود.

مواد توهم زا

مسکالین،سایلوسایبین،فن سیکلیدین،کتامین،ماری جوانا،حشیش lsd در مقوله مواد توهم زا قرار دارند این مواد شیمیایی حالت هوشیاری را با تغییر واقعیت دگرگون می‌کنند و به بیان دیگر جهان متفاوت را به جان جهان کنونی می نشانند.

www.takbook.com

مسکالین[۶۸]

مسکالین ترکیب روان‌گردانی است که در کاکتوس‌های پیوت و سن پدرو وجود دارد. از گذشته‌های دور حدود ۵۷۰۰ سال پیش ، کاکتوس پیوت به عنوان بخشی از آیین‌های مذهبی توسط بومیان شمال مکزیک و جنوب غرب آمریکا مصرف می‌شد.. بخش فوقانی این کاکتوس که بالای سطح زمین قرار می‌گیرد و به آن تاج کاکتوس می‌گویند از قسمت‌های دکمه مانند نامتقارنی تشکیل شده که آنها را از ریشه جدا کرده و سپس خشک می‌کنند، معمولاً این دکمه‌ها جویده یا در آب خیسانده می‌شوند که مایع حاصل از آن سکرآور است.

کاکتوس مسکال با ایجاد توهمات بصری شدید برای فرقه‌های بومی حایز اهمیت بود که اثرات آن همانند علایم بیماری روانی ناشی از مصرف مواد شیمیایی مشابه به نظر می‌رسد.

---

[۶۸] NESCALINE

www.takbook.com

سیلوسایبین[۶۹]

سیلوسایبین یک ماده‌ی توهم‌زا و روان‌گردان است که جزو کلاس ایندول و تریپتامین طبقه‌بندی می‌شود. قارچ‌های سیلوسایبین یا قارچ‌های جادویی حاوی سیلوسایبین و سیلوسین هستند که برای مقاصد عرفانی ، تفریحی و پزشکی جهت درمان افسردگی مورد استفاده قرار می‌گیرد. سیلوسایبین بعد از مصرف در بدن انسان به سیلوسین تبدیل می‌شود.

فن‌سیکلیدین(PCP)

فن‌سیکلیدین دارویی روان‌گردان و توهم‌زا است. این ماده در اواخر دهه ۱۹۵۰ به عنوان داروی بیهوشی ساخته شد ولی به دلیل عوارض جانبی آن، همچون روان آشفتگی و گمگشتگی، مصرف آن در اواخر دهه ۱۹۶۰ بیشتر تحت سو

[۶۹] Silosibin

www.takbook.com

مصرف قرار گرفت. در آن سالها این ماده به نام سرنیلان و به عنوان یک داروی بیهوشی برای حیوانات مورد مصرف قرار می‌گرفت.

فن‌سیکلیدین خالص، پودر کریستالی سفید رنگی است که به راحتی در آب قابل حل می‌باشد. امروزه ترکیب آن با مواد دیگر باعث تغییر رنگ از آجری تا قهوه‌ای و تغییر شکل از پودر به آدامس شده‌است. مواد شیمیائی مورد نیاز برای ساخت آن بسیار ارزان و قابل دسترس می‌باشند و به صورت قرص، پودر، کریستال وجود دارد که با توتون سیگار یا گراس مخلوط شده و استفاده می‌گردد. این مواد مخدر بسیار سریع و تنها در مدت چند ثانیه اثر می‌کند. در دوزهای پائین تر احساس آرامش کاذب، مورمور شدن و کرختی ایجاد می‌کند و بتدریج تبدیل به احساس جدائی، دوری و بیگانگی نسبت به محیط پیرامون می‌شود. بریده بریده حرف زدن، عدم تعادل و نا هماهنگی در اندامها همراه باحس قدرت و احساس شناور بودن می‌شود که از ۴ تا ۶ ساعت ادامه دارد. افسردگی متعاقب دوز زیاد آن تا ۲۴

www.takbook.com

ساعت ادامه می‌یابد. در دوزهای بالاتر برخی افراد دچار گیجی، محبت، حالت آزار رساننده و اضطراب شدید می‌شوند و در این مرحله منجر به خشونت‌های شدید رفتاری می‌گردد که یکی از خطرناک‌ترین عوارض سو ء مصرف این مواد می‌باشد و به مرگ فرد مصرف کننده یا هر شخص دیگری منجر خواهد شد.

کتامین (داروهای بیهوشی)

کتامین داروی تضعیف کننده‌ی سلسله اعصاب مرکزی و هوشبری است. این دارو در سال ۱۹۶۳ به عنوان جایگزینی برای فن‌سیکلیدین و برای مصرف در دامپزشکی تولید شد. در مقایسه با برخی دیگر از داروهای هوش‌بری، کتامین کم‌خطرتر است چون تنفس و گردش خون را متوقف نمی‌کند و عق‌زدن غیر ارادی (gag reflex) را از کار نمی‌اندازد.

کتامین در انسان آثار توهم‌زا ایجاد می‌کند و به این علت در پزشکی استفاده‌کمی دارد، اما همچنان در دامپزشکی برای هوشبری رایج است. کتامین برای این آثار

www.takbook.com

توهم‌زا مورد مصرف تفریحی قرار می‌گیرد. کتامین مانند فن سیکلیدینها عمل می‌کند. کتامین با بلوک گیرنده‌های گلوتامات ناحیه تالاموس مغز مانع انتقال پیام درد به سیستم لیمبیک می‌شود.

ال‌اس‌دی (LSD)[۷۰]

معروف‌ترین دارو در دسته روان‌گردان‌ها است. این دارو به‌طور گسترده برای مصارف تفریحی و درمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد. به‌طور معمول ال‌اس‌دی بلعیده یا روی زبان نگه داشته می‌شود. این دارو همچنین بر روی حبه قند یا بلال هم قرار داده می‌شود. ال‌اس‌دی اولین بار در سال ۱۹۳۸ توسط یک شیمیدان سوئیسی / اکوادری به نام آلبرت هافمن که به امید دست یافتن به دارویی جدید، انواع ترکیبات ارگوت را آزمایش می‌کرد، ساخته شد. اما خواص آن تا زمانی که دکتر هافمن خود شخصاً آن را مصرف نکرده بود، کشف نشد.

[۷۰] : Lysergsäurediethylamid

www.takbook.com

تجربیات دکتر هافمن مولوکول هنگام مصرف این ماده در دفترچه یادداشت او به ثبت رسیده‌است. دهه ۱۹۶۰ زمان افول مصرف این ماده بود. اما بعدها گروه هیپی در آمریکا مصرف آن را باب کردند. امروزه ال‌اس‌دی مصرف رسمی پزشکی ندارد اما احتمال استفاده از آن در سایکدلیک‌تراپی برای درمان بیماریهایی چون افسردگی و اعتیاد در حال پژوهش و بررسی است. ال‌اس‌دی تا بحال به‌طور مستقیم باعث مرگ نشده. مرگ‌هایی نادر اتفاق افتاده که بیشتر در اثر تصادف و خودکشی بوده‌اند. بیشتر مرگ‌هایی که بر اثر مصرف ال‌اس‌دی گزارش شده‌اند، ناشی از مصرف ترکیبات خطرناک‌تری بوده‌اند که به دلیل قیمت کمتر به جای ال‌اس‌دی عرضه می‌شوند ثرات مصرف ال‌اس‌دی می‌تواند غیرقابل پیش‌بینی باشد. این اثرات به میزان مصرف، شخصیت مصرف‌کننده و محیط مصرف ال‌اس‌دی بستگی دارد. معمولاً تأثیرات آن ۲۰ تا ۶۰ دقیقه پس از مصرف ظاهر می‌شود و ۶ تا ۱۲ ساعت به طول می‌انجامد. تأثیرات روان‌گردان‌هایی مثل

www.takbook.com

ال‌اس‌دی به‌طور معمول یک تریپ (سفر) نامیده می‌شود. ال‌اس‌دی به صورت فیزیکی اعتیادآور نیست. اما مصرف مداوم آن باعث بروز مقاومت می‌شود یعنی مصرف‌کننده بعد از مصرف مداوم برای آنکه به همان حالت برسد باید میزان بیشتری مصرف کند. شواهد تجربی بر روی انسان و حیوانات نشان میدهد که ال اس دی باعث ایجاد تقویت مثبت [۷۱] برای مصرف بیشتر نمیشود.

ماری‌جوآنا

ماری‌جوآنا که در فرهنگ عامه با نام‌های علف و گل نیز شناخته می‌شود، ترکیبی از گیاه شاه‌دانه است که به عنوان داروی فعال‌کننده روان یا داروی طبی مورد استفاده قرار می‌گیرد. به جز ماری‌جوانا، ترکیبات دیگری از گیاه شاه‌دانه نظیر حشیش و روغن حشیش نیز به‌دست می‌آید.

[۷۱] positive reinforcement

www.takbook.com

تتراهیدروکانابینول ترکیبِ مؤثر همه فراورده‌های گیاه شاهدانه و عامل اصلیِ آثارِ سرخوشی‌آورِ آن است. تَمدد اعصاب، درون نگری، خنده زیاد و افزایش اشتها از مهم‌ترین آثارِ دلخواه ذهنی و جسمیِ ماری‌جوانا است. از عوارض جانبی موقتیِ مهم مصرف آن می‌توان به کاهش حافظه کوتاه‌مدت، خشکی دهان، سرخی دیدگان، اختلال در مهارت‌های حرکتی، و گاهی احساس اضطراب و وحشت اشاره کرد. عوارض جانبی بلندمدت در برخی موارد شامل اعتیاد، کاهش قوای فکری در افرادی که مصرف را از نوجوانی آغاز کرده‌اند، و مشکلات رفتاری در کودکانی است که مادرانشان هنگام بارداری ماری‌جوآنا مصرف می‌کرده‌اند.

ماری‌جوانا، به‌عنوان یک ماده داروهای روان‌گردان تفریحی، داروی درمانی، و همچنین در برخی مراسم مذهبی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. استفاده از این دارو بیشتر به‌صورت تنفسِ دودِ حاصل از سوختن (تدخینی) و گاهی به‌صورت

www.takbook.com

خوراکی است. در حالت تدخینی، گیاه خُرد شده را در کاغذی پیچیده و به صورت سیگار شاه‌دانه آن را می‌کشند.

از اوایل قرن بیستم، در اغلب کشورهای دنیا، محدودیت‌هایی قانونی درمورد استفاده و فروش ماری‌جوانا و دیگر محصولاتِ گیاه شاهدانه وضع شده‌است. علاوه براین، ماری‌جوانا در برخی کشورهای دنیا مانند کانادا، بلژیک، استرالیا، هلند، اسپانیا و همچنین ۳۲ ایالت از کشور آمریکا به‌عنوان یک درمانِ گیاهی با تجویز پزشکان مورد استفاده قرار می‌گیرد که به‌عنوان ماری‌جوانای طبی از آن یاد می‌شود.به تازگی کانادا استفاده از ماری جوانا را آزاد کرده و مردم در طی روزها و یا تشکیل صف های طویل خواهان خرید و استفاده این مخدر بودند. داشتن، مصرف، و فروش آن در بیشتر کشورهای جهان غیرقانونی است.

اولین نشانه‌ها از مصرف ماری‌جوانا به هزاره سوم پیش از میلاد یا ۵ هزار سال پیش از این مربوط می‌شودمکانیسم اثر ماری جوانا به عملکرد تتراهیدروکانابینول

www.takbook.com

و تأثیرات آن بر گیرنده‌های مختلف عصبی مربوط است، تتراهیدروکانابینول بصورت آگونیست گیرنده کانابینویید شماره یک و دو (CB۱ و CB۲) عمل می‌کند که عامل اصلی تأثیرات روانی ماری جواناست، تتراهیدروکانابینول بر گیرنده‌های مخدری (دلتا و مو اپیوئیدی) نیز برهم‌کنش دارد

وضعیت قانونی

قانونی‌بودن ماری‌جوانا

اروگوئه در سال ۲۰۱۳ نخستین کشوری بود که لایحه‌ی تولید و تجارت آزاد ماری‌جوانا را تصویب کرد. این ابتکار به‌وسیله‌ی خوزه موخیکا، رئیس‌جمهور اروگوئه ارائه شد و به تصویب سنا این کشور رسید. او ضمن دفاع از ایده خود می‌گوید:

www.takbook.com

اگرچه در هلند فروش ماری‌جوانا در کافی شاپ‌ها پیش از این لایحه آزاد بود، اما اروگوئه برای نخستین بار، تمامی فعالیت‌های مرتبط، از کاشت تا خریدوفروش را قانونی کرده‌است. شهروندان اروگوئه مجازند سالانه شش نهال گیاه ماری‌جوانا را در خانه‌هایشان پرورش دهند. در هلند هم، در برخی شهرها، کافی شاپ‌ها مجاز به ارائه ماری‌جوانا به مشتریان خود هستند. با وجود مخالفت‌ها، دولت هلند در سال ۲۰۱۲ میلادی قوانینی برای محدود کردن فروش مواد مخدر به گردشگران تصویب کرده تا بدین وسیله تعداد آن دسته از گردشگرانی که تنها برای استعمال آزادانه مواد مخدر به این کشور سفر می‌کنند، کاهش یابد.

در کشور آمریکا نیز در سال ۲۰۱۳ رأی‌دهندگان در ایالت‌های کلورادو و واشینگتن با شرکت در دو همه‌پرسی در ماه نوامبر به آزادسازی مصرف ماری‌جوانا رأی دادند. تا جولای ۲۰۱۸، ۱۰ ایالت در آمریکا از جمله واشینگتن

www.takbook.com

پایتخت این کشور به‌طور کلی مصرف این ماده را برای افراد بالای ۲۱ سال آزاد کرد و در ۳۰ ایالت دیگر نیز استفاده از آن برای مصارف پزشکی قانونی شده‌است.

۲۱ ژوئن ۲۰۱۸ در پارلمان کشور کانادا لایحه آزادسازی مصرف ماریجوانا با موافقت اکثریت نمایندگان و سناتورها همراه شد. براساس قوانین این لایحه شهروندان بزرگسال کانادایی می‌توانند تا ۳۰ گرم ماری‌جوانا را در مکان عمومی حمل و با دیگران تقسیم کنند. هم‌چنین اجازه کاشت ۴ بوته شاهدانه و تهیه مواد خوراکی از آن نیز شامل این قانون خواهد بود.

همچنین مصرف پزشکی ماریجوانا در کشورهای آرژانتین، استرالیا، هلند، بلژیک، شیلی، کلمبیا، مکزیک، پرتغال، بریتانیا، یونان، اسپانیا، آلمان، ایتالیا، کرواسی، لهستان، دانمارک، نروژ، سوئیس، فنلاند، جمهوری چک، پرو، ترکیه، اسرائیل، آفریقای جنوبی و زیمبابوه مجاز است.

www.takbook.com

حشیش

حشیش ماده‌ای‌ست که از انگم گیاه شاه‌دانه به دست می‌آید. تفاوت حشیش با ماری‌جوآنا در این است که ماری‌جوانا از برگ و گل خشک شده گیاه شاه‌دانه حاصل می‌شود. بهترین فصل برای کاشتن و طبق اصول اصلی این ماده تخم آن در فصل بهار صورت میگیرد مثل وتمامی جانداران در دوران پس از عادت یا فحل ترکیبات مؤثر در حشیش کمابیش همان ترکیبات سایر قسمت‌های گیاه شاهدانه با خلوص بالاتر است. برگ و جوانه این گیاه گراس نامیده می‌شود. روغنی که از صمغ شاهدانه تهیه می‌شود، خالص‌ترین حالت ماده توهم‌زای مصرفی است که از شاهدانه به دست می‌آید. تأثیر حشیش، ناشی از تتراهیدروکانابینول (THC) است که یک توهم‌زای طبیعی به‌شمار می‌رود. روش‌های گوناگونی برای مصرف حشیش وجود دارد. کشیدن حشیش با استفاده از چپق، قُلقُلی، قرار دادن بر روی قاشق داغ، به روش چلم و شایعتر از همه به

www.takbook.com

صورت سیگاری در ترکیب با تنباکو یا گراس است. در کشور افغانستان نوعی مخلوط نوشیدنی از مواد مختلف و روغن شاهدانه آماده می‌سازند و مصرف می‌کنند که نشئگی آن با مصرف دودی متفاوت و طولانی و از ماندگاری بیشتری برخوردار است و مطابق با فتوای علمای مسلمان حرام است. استفاده خوراکی از حشیش هم ممکن است. آن را می‌توان به تنهایی خورد یا با حل کردن در روغن پخت به عنوان یک ماده افزودنی در انواع کیک و شیرینی مصرف کرد.

بزرگ‌ترین مراکز تولید حشیش در جهان، کشورهای افغانستان مراکش و پاراگوئه هستند و استرالیا، ایالات متحده آمریکا و کانادا هم بیشترین تعداد مصرف‌کنندگان حشیش و گراس را در خود جای داده‌اند.

نام‌های دیگر

اصطلاحات عامیانه (به جای حشیش): بنگ، سیگاری، پنیر.

www.takbook.com

بنگ: به سرشاخه‌های گل‌دار یا به‌میوه‌نشسته و خشک‌شده بوته شاهدانه هم می‌گویند.

چرس: نام افغانی. حشیشی که از رزین آماده شده از سرشاخه‌های گل‌دار و به میوه نشسته گیاه بالغ شاهدانه تهیه می‌شود و از انواع دیگر آن مرغوب‌تر است.

انحرافات و جرایم جنسی

انحرافات و جرایم جنسی که یکی از مباحث عمده در طب عدلی کشور است- طب عدلی کشور بیشتر روی انحرافات جنسی توجه کرده- همانند علم جرم شناسی. جرم شناسی علمی است که برای پیشگیری از جرم است. یعنی قبل از اینکه شخصی مرتکب جرمی گردد این جهت پیشگیری ایجاد شده تا شخصی را که در معرض خطر ارتکاب جرم قرار دارد را باز داشته و آنرا یک فرد سالم ساخته و تحویل جامعه بدهد تا جامعه در رفاه و آسودگی به سر برد. در طب عدلی کشور نیز همانند علم جرم شناسی بیشتر توجه روی انحرافات جنسی صورت

www.takbook.com

گرفته و اساتید طب عدلی در دانشگاهها کوشش بر این دارند که تدریس انحرافات جنسی را برجسته تر کرده تا از جرایم جنسی جلوگیری به عمل آید. اساتید طب عدلی کشور بر این باور اند که انحرافات جنسی که ۲۴ نوع هستند عامل اصلی بوجود آورنده جرایم جنسی هستند. تحلیل آنان این است که اگر زنی خودش را آرایش کند و از خانه بیرون شود و داخل بازار رود هر مردی را به طرف خود میکشاند و از میان مردان در بازار- یکی دنبال زن را گرفته و تا اینکه کدام رسوایی و یا کدام عملی نا مشروعی در خفا بارور شود. پس اساتید طب عدلی کشور دقیق بیان کرده اند. اگر زن با حجاب درست و آنچه که بر یک زن مسلمان لازم است آنرا در نظر گیرد بیرون از خانه برود هیچ مردی به طرف وی جذب نشده و زن بدون آزار و اذیت جنسی به خانه بر میگردد. بد حجابی از نوع فجیع انحرافات جنسی است که مردان را تحریک میکند. هر انسان دارای غریزه جنسی هست که عامل تحریک آن زنان بد حجاب- بی حجاب آرایش بیرون از خانه-

www.takbook.com

تغییر جنسیت تغییر لباس و غیره میباشند. اگر زنی از خانه خود با بد حجابی وارد اجتماع گردد مردان را طرف خود جذب کرده و غریضه ی مردان را تحریک کرده و تا اینکه هردو طرف به تشنگی خود ها جواب مثبت گویند. پس به خوبی معلوم میگردد که عامل اصلی جرایم جنسی در اجتماع دینی و مذهبی زنان بوده و زنان تنها عامل جرایم جنسی هستند. چون با آرایش و بد حجابی و بی حجابی و تغییر جنسیت و تغییر لباس وارد اجتماع شده و کسان دیگر را که از ناحیه غریزه جنسی بر آورده شدن خواستهای نفسانی آنها که همان غریضه ی تشنه هستند به طرف جرایم جنسی سوق میدهد. روزی اول صبح بود از خانه آمدم سر کار قبل از اینکه سر کار خود برسم در مسیر راه کسی را دیدم که منتظر کسی دیگری نشسته اول فکر کردم که مرد است اما جسامت و بعضی موارد دیگر همانند بر آمدگی بالای شکم نشان میداد که یک دختر است. من بیشتر توجه کردم که آیا دختر است یا پسر!؟ چون لباس با رنگ آبی روشن و کلاهی که فعلا

www.takbook.com

پسران بالای سر شان می گذارند و کفش ورزشی در پایش بود. برایم مشکل بود بفهمم که آیا دختر است یا پسر! تا اینکه زنگی آمد برایش وقتیکه در تلفن مشغول صحبت کردن شد و صدایش را شنیدم فهمیدم که دختر است. فورا درس طب عدلی یادم آمد که سه سال قبل استاد طب عدلی در صنف برای ما تدریس کرده بود که تغییر و جنسیت و لباس از نوع انحرافات جنسی است و انحراف جنسی به وجود آوردنده جرایم جنسی است. چرا تغییر جنسیت و تغییر لباس به وجود آورنده بارور شدن و به تحقق رسیدن جرایم جنسی است؟ در جواب میتوان گفت: دختری را که من دیدم با لباس مردانه خودش را عیار کرده بود واقعا انحراف کننده جنسی و به تحقق رساندن جرایم جنسی بود. چون اول اینکه اگر با هر مردی که میرفت کسی شک نمیکرد که اینها دنبال انجام عمل نامشروع هستند و دوم اینکه حتی پلیس که وظیفه نظم اجتماعی را به عهده دارند هم شک نمیکرد که ایشان دختر است و اگر در موتوری هم بالا می نشست و میرفت

www.takbook.com

هیچ کسی باور نمی کرد که یک دختر با یک مرد جوان و یا پسر جوان و نوجوان برای انجام عمل نا مشروع میروند. و هر کسی در هر جایی هم اگر میدید باور نمیکرد که ایشان یک دختر است و همرای یک پسر جوان کجا میرود و چه کار میکند. کاملا به نتیجه رسیدم که چه زیباست علم حقوق و از آن زیبا تر طب عدلی که قبل از اینکه ما روی این موارد فکر کنیم و گمان کنیم طب عدلی وقت۳ آنرا از نوع انحرافات و به ثمر رساننده جرایم جنسی دانسته اند و آنرا به اثبات رسانده اند. که مثال زنده اش را دیدم. از آن روز به بعد خیلی به خوبی درک کردم که واقعا تغییر جنسیت بر اساس لباس از انحرافات جنسی است. اگر از انحرافات جنسی جلوگیری به عمل آید معلوم است که جرایم جنسی به مراتب پایین میاید. چرا در اول از علم جرم شناسی یاد کردم؟ چون علم جرم شناسی انسان را قبل از ارتکاب جرم مورد بحث و بررسی قرار میدهد و کشف میکند که کدام انسان در حالت و یا در معرض خطر قرار دارد آنرا زیر نظر گرفته و او را از

www.takbook.com

حالت خطرناک شدن بیرون میکند. علم جرم شناسی علم پیش گیری از جرم است. اما انحرافات جنسی عامل جرایم جنسی است اگر انحرافات جنسی نباشد جرایم جنسی نیست ویا اینکه خیلی کم است. پوشیدن لباس تنگ و یا بدن نما که فرو رفتگی و یا بر آمده گی های جسم زنان را نشان میدهد خودش از بد ترین نوعی از انحرافات جنسی است چون مردان را جلب توجه میکند و در این صورت بعضی ها مردان را محکوم میکنند که اگر زنی را دیدید که بد حجاب است شما به طرف آنان نگاه نکنید. این کلام معیار قانونی و علمی ندارد. هر انسان را که خداوند خلق کرده در وجود آن چیزی را بنام غریزه ایجاد کرده تا محبت میان مردان و زنان باشد و همدیگر را دوست داشته باشند. نمیتوانیم بگوییم چون خدا غریزه را خلق کرده و غریزه هم جهت محبت و دوست داشتن زنان و مردان است باید زنان با بدحجابی وارد اجتماع گردند تا محبت بیشتر گردد. این قسم تحلیل خرافه است. البته در جامعه ی اسلامی. چون در جوامع

www.takbook.com

اسلامی در رابطه به حجاب و محرمات قوانین و قواعد معین و زیبایی را در نظر گرفته اند که محبت میان زن و شوهر باشد و آرایش هم در درون خانه و فقط فقط برای شوهر باشد و پوشیدن لباس زینتی هم برای شوهر باشد نه مردان بیرون از خانه. اسلام خیلی از مواردی را در این قسمت دارد که نمیتوان همه ی آنان را درج این نوشته کنم. چون موضوع نوشته ام فقط انحرافات و جرایم جنسی است. اگر به توضیح قسمت های دیگر ادامه دهم از اصل موضوع دور میشوم. از چندی بدین سو تعدادی کسانی که از هیچ نوع علمی انسانی برخوردار نبوده و خود را روشنفکر قلمداد میکنند که من در جواب برای آنان این حرف را میگویم که روشنفکر که هیچ بلکه از جمله کسانی هستید که مخرب جوامع اسلامی هستید. چون روشنفکر را اگر تعریف کنیم بهترین تعریف را مرتضی مطهری کرده: روشنفکر به کسی گفته میشود که از میان مردمش بر خواسته و درد مردمش را به مرجع اصلی آن رسانده و آنرا مداوا کرده باشد. نظر به تعریف

www.takbook.com

مرتضی مطهری گفته میشود که اگر کسی از بد حجابی زنان مسلمان دفاع کرده و آنرا حق مسلم زنان بداند به چنین انسانها یی روشنفکر گفته نمیشود. چون تعریف مرتضی مطهری هم جامع است و هم قانع و هم مانع. آنانیکه علم دارند و درس خوانده اند و به یک خود آگاهی رسیده اند میدانند که جامع یعنی چه؟ قانع یعنی چه؟ و مانع یعنی؟ که این قشر هیچگاه فخر فروشی نمیکنند و هیچگاه به چیزهای که در آن مسلک و تخصص و آگاهی کامل ندارند ابراز نظر نمیکنند. آنانیکه تازه یک کمی و یا اندکی از موردی خبردار میشوند ببینیم که یک متنی می نویسند. که چنین مسایل و موارد از دیدگاه آنانیکه علمیت دارند مردود است. در آخر باید بگویم که انحرافات جنسی خطرناکتر از جرایم جنسی است. چون وجود جرایم جنسی متوقف بر انحرافات جنسی است. پس نتیجه این میشود که انحرافات جنسی عامل جرایم جنسی است.

www.takbook.com

اختلالات جنسی :

کژکاری های جنسی[۷۲]

تاخیر انزال [۷۳]

اختلال نعوظی [۷۴]

اختلالات ارگاسمی در زن [۷۵]

اختلال علاقه / برانگیختگی جنسی در زن[۷۶]

اختلالات درد / دخول تناسلی – لگنی[۷۷]

اختلال میل جنسی کم کار در مرد[۷۸]

---

[۷۲] Sexual Dysfunctions
[۷۳] Delayed Ejaculation
[۷٤] Erectile Disorder
[۷۵] Female Orgasmic Disorder
[۷٦] Female Sexual Interest-Arousal Disorder
[۷۷] Genito-Pelvic Pain-Penetration Disorder
[۷۸] Male Hypoactive Sexual Desire Disorder

www.takbook.com

انزال زودرس[۷۹]

کژکاری جنسی ناشی از مواد/دارو [۸۰]

کژکاری جنسی مشخص دیگر[۸۱]

کژکاری جنسی نامشخص [۸۲]

نکته : DSM IV اختلالات دردهای جنسی را به دو گروه تقسیم کرده بود: واژینیسم (vaginismus) و دیسپارونیا (dyspareunia). به علت مشکلاتی که در تفکیک این دو اختلال وجود داشت، متخصصان توصیه کردند که آنها ادغام شوند و در DSM-۵ یک طبقهٔ واحد به نام اختلالات درد / دخول تناسلی – لگنی به وجود آورند.

ملال جنسی[۸۳]

---

[۷۹] Premature (Early) Ejaculation
[۸۰] Substance/Medication-Induced Sexual Dysfunction
[۸۱] Other Specified Sexual Dysfunction
[۸۲] Unspecified Sexual Dysfunction

www.takbook.com

اختلال ملال جنسی درکودکان

اختلال ملال جنسی در نوجوانان و بزرگسالان

ملال جنسیتی مشخص دیگر

نکته : این طبقه معادل اختلالات هویت جنسی در راهنمای شماره ۴ می باشد.

نابهنجاری های جنسی [۸۴]

اختلال تماشاگری جنسی [۸۵]

اختلال عورت نمایی [۸۶]

اختلال مالش دوستی [۸۷]

اختلال مازوخیسم جنسی [۸۸]

---

[۸۳] Gender Dysphoria
[۸٤] Paraphilic Disorders
[۸٥] Voyeuristic Disorder
[۸٦] Exhibitionistic Disorder
[۸۷] Frotteuristic Disorder

www.takbook.com

اختلال سادیسم جنسی [۸۹]

اختلال بچه بازی [۹۰]

اختلال یادگارپرستی [۹۱]

اختلال مبدل پوشی [۹۲]

[۸۸] Sexual Masochism Disorder
[۸۹] Sexual Sadism Disorder
[۹۰] Pedophilic Disorder
[۹۱] Fetishistic Disorder
[۹۲] Transvestic Disorder

www.takbook.com

فصل چهارم

شهادت و شهود و جایگاه روانشناس در دادگاه

www.takbook.com

سیر تاریخی روانشناسی شهادت و شهودت

دادگاه به منزله صحنه ای است که در آن درباره گناه کار یا بی گناهی آزادی یا زندان و حتی مرگ یا زندگی یک فرد تصمیم گرفته می‌شود اگرچه از آغاز دهه ۱۹۷۰ با گسترش قابل ملاحظه رغبت ها در قلمرو و مقابل قانون روانشناسی مواجه هستیم.اما توجه روانشناسان نسبت به مسائل قانونی دارای تاریخچه ای طولانی است که خطوط اصلی آن از حد بررسی‌های کتل ۱۸۹۵ درباره روانشناسی شهادت به وسیله بسیاری از معلمان مانند بارتول و بارتول [۹۳]۱۹۸۷ ترسیم شده‌اند اثر کتل را می‌توان سرآغاز پژوهش‌های متعددی(بینه[۹۴]،۱۹۰۰)دانست که هدف تمامی آنها تعیین حد اعتبار و قابلیت اعتماد حافظه شهود بوده است حتی فروید[۹۵] ۱۹۰۶ نیز با تدوین مقاله ای تحت

[۹۳] Bartol & Bartol
[۹٤] bine
[۹٥] Freud

www.takbook.com

عنوان روان تحلیل گری و تعیین حقیقت در دادگاه های قانونی نسبت به قلمرو از روانشناسی کاربردی توجه نشان داد.

با وجود این می‌توان از مونستربرگ عنوان مشهورترین چهره در زمینه شهادت نام برد این روانشناس با انتشار اثری تحت عنوان منزلت شهادت نکاتی درباره روانشناسی و جرم موضع‌گیری خود را درباره نقش موثر روانشناسی در اقدامات و تصمیم گیری های دادگاه اعلام و به خصوص بر اهمیت روانشناسی در درس ادراک و حافظه تأکید کرد ضمن آنکه بر این باور بود که یافته های روان شناختی در این زمینه ها می تواند بینش خاصی را در مورد شهادت گواهان به دست دهد

اهمیت شهادت در دستگاه قضایی و بررسی آن از دیدگاه روانشناختی

اهمیت دلایل مبتنی بر شهادت در قلمرو قضایی بر هیچ کس پوشیده نیست و در واقع شاهد را می توان چشم و گوش عدالت دانست به عبارت دیگر وقتی متهم از

www.takbook.com

اعتراف سر باز می‌زند شهادت گواهان دلایلی آسان و ساده و با ارزشمند است که در این نهاد هایی از شایبه اشتباه و نادرست هم نیستند.

نکته تکان دهنده در نظام قضایی این است که بسیاری از افراد بی گناه را فقط با تکیه بر گفته‌های شهودین این روانه ی زندان می کنند در حالی که همانگونه که فراستی[۹۶] و همکاران ۱۹۹۲ خاطرنشان کردند حتی تعداد اندک اشتباهات بازشناسی می‌تواند به محکومیت صدها بی گناه در هرسال منجر شود.

در دستگاه قضایی شهادت مبتنی بر ادراک دیداری به علت سریع تر و مطمئن تر بودن آن از اهمیت خاصی برخوردار است هرچند ادراک شنیداری نیز به جای خود مهم است اما به هر حال هر نوع دریافت حسی و ادراکی می‌تواند نارسایی‌های داشته باشد.بدیهی است که ادراک افراد متفاوت است این شرایط را

[۹۶] forasty

www.takbook.com

می‌توان به دو گروه عمده یعنی شرایط عینی مانند مدت زمان، مکان، فاصله نما ، نورو شرایط فاعلی از قبیل توجه هیجان و جز آن تقسیم کرد.

تاثیر شرایط عینی بر ادراک:

۱. طول مدت مشاهده
۲. پیچیدگی رویداد
۳. نور
۴. نوع جرم تاثیر نوع و ماهیت جرایم

تاثیر شرایط فعلی بر ادراک:

۱. تاثیر توجه
۲. انواع هیجانات
۳. شیوه بیان شاهد
۴. درجه شدت عشق و کینه

www.takbook.com

تاثیر انواع حافظه بر شهادت:

۱. متفاوت بودن افراد در زمینه حافظه
۲. ریخت هوشمند
۳. فرد دارای ریخت توصیفی
۴. افراد دارای تفسیری
۵. ریخته سطحی

ارزشیابی روانشناختی شرایط ادای شهادت:

۱. سوگند تاثیر
۲. گواهی های پیشین

فرایند بازپرسی

یک مقام قضایی که رأساً یا به تقاضای دادستان از متهمان، تحقیق و عنداللزوم قرار تأمین اخذ می‌نماید. بازپرس پس از ارجاع پرونده به تقاضای دادستان به

www.takbook.com

جمع‌آوری دلایل تحقیق از متهم و سایر افراد مظنون و بررسی سایر ادله خواهد پرداخت و در صورت ضرورت، تأمین لازم اخذ و نهایتاً مبادرت به صدور قرار موقوفی تعقیب، منع تعقیب یا قرار مجرمیت خواهد نمود. بازپرس در اظهارنظر، مکلف به تبعیت از دادستان نیست و اصولاً عهده‌دار رسیدگی به جرایم مهم که در صلاحیت محاکمه کیفری استان است، می‌باشد در این فرآیند دستیابی به اطلاعات حفظ می شود معمولا بر اساس طرح پرسشهایی صورت می گیرد.

نحوه ادای شهادت

شهادت در محاکم دادگستری، از جمله اموری است که کم و بیش مورد توجه افرادی که دچار مشکلات حقوقی و کیفری می‌شوند، قرار می‌گیرد و در دعاوی مختلف نیز نقش تعیین‌کننده‌ای دارد.

در حقیقت در پرونده‌های مختلف مراجعه‌کنندگان به محاکم دادگستری امکان اثبات ادعا با شهادت شهود وجود دارد و اهمیت این موضوع نیز بر هیچ کسی

www.takbook.com

پوشیده نیست. شهادت شهود، یکی از دلایل اثبات خواسته یا دعوی در دادگاه‌ها محسوب می‌شود و عبارت است از اطلاعات یک فرد خارج از دعوی که موضوع مورد ادعا را دیده یا شنیده باشد یا اگر مورد، از موارد دیدنی و شنیدنی نباشد، از آن آگاه شده است.

به عبارت دیگر، شهادت دادن به این معنا است که شخص از واقعه‌ای جزیی یا کلی که بین ۲ یا چند نفر صورت گرفته است، در دادگاه یا نزد مراجع قضایی یا قانونی خبر دهد یا اطلاع‌رسانی کند. در قوانین کشورهای مختلف، موضوع شهادت قسمتی از مواد قانونی را به خود اختصاص داده است. احضار گواه یا شاهد در دعاوی کیفری بر حسب درخواست شاکی یا متهم و به تشخیص قاضی انجام می‌شود همچنین فردی که به عنوان شاهد برای بیان وقوع رخدادی در دادگاه حاضر می‌شود باید دارای شرایط و ویژگی‌هایی باشد. هر فردی که مدعی حقی است، باید آن را اثبات کند و هر گاه مدعی‌علیه (خوانده) در مقام دفاع از

www.takbook.com

خود، مدعی امری شود که محتاج دلیل باشد، اثبات امر به عهده او است. (ماده ۱۲۵۷ قانون مدنی) و بر این اساس، باید برای اثبات ادعای خود، به دادگاه، دلیل ارایه کند. یکی از ادله اثبات دعوی، بر اساس ماده ۱۲۵۸ شهادت است.

بر اساس این ماده قانونی، دلایل اثبات دعوی شامل اقرار، اسناد کتبی، شهادت و قسم است. در حقیقت، شهادت خبری است که به نفع یا به ضرر خبردهنده نیست بلکه به نفع و ضرر دیگران است و از این بابت با ادعا و اقرار تفاوت‌هایی دارد.

اختیار قاضی در پذیرش شهادت

قاضی یا دادرس مختار است شهادت را بپذیرد یا رد کند. زیرا ممکن است قاضی احراز کند که شهادت واجد شرایط قانونی مورد نظر نیست.

www.takbook.com

مطابق ماده ۱۳۱۳ قانون مدنی، بلوغ، عقل، عدالت، ایمان و طهارت از شرایط شاهد است و اظهارات مجنون و افرادی که به سن بلوغ یعنی ۱۵ سال تمام نرسیده‌اند، قابل اعتماد نیست. در تمامی تاسیسات حقوقی، وجود قصد انشا، اختیار و اهلیت ضروری است و در صورت نبود یا مفقود بودن هر یک از این شرایط، تاسیس حقوقی مورد نظر بلا اثر خواهد بود.

اگر شهادت در شرایط اکراهی انجام شده باشد، معتبر نیست، در حقیقت اگر قصد انشا، اختیار و اهلیت وجود نداشته باشد، شهادت نیز مانند سایر تاسیسات حقوقی به عنوان یکی از ادله مثبته دعوی قابل قبول نخواهد بود؛ در چنین شرایطی شهادت صورت‌گرفته ممکن است برای قاضی ایجاد علم کند اما به عنوان یکی از ادله اثبات دعوی موثر نخواهد بود.

کسی که اقدام به شهادت کذب کند، دارای مسئولیت مدنی و کیفری خواهد بود. به این معنا که اگر کذب بودن شهادت او اثبات شد، نه تنها باید خسارات وارده به

www.takbook.com

دلیل این نوع شهادت خود را بپردازد و جبران کند بلکه از لحاظ کیفری نیز دارای مسئولیت خواهد بود. قانون آیین دادرسی کیفری سال ۱۳۹۲، شهادت کذب را به طور جدی مورد بررسی و توجه قرار داده است. در ماده ۲۵۵ این قانون در خصوص اشخاصی که در جریان تحقیقات مقدماتی و دادرسی به هر علتی بازداشت می‌شوند و از سوی مراجع قضایی، حکم برائت یا قرار منع تعقیب در مورد آنان صادر شود، اینگونه آمده است که آنها می‌توانند خسارت ایام بازداشت را از دولت مطالبه کنند. همچنین قانونگذار در ماده ۲۵۹ این قانون، این‌گونه مقرر کرده است که جبران خسارت موضوع ماده ۲۵۵ بر عهده دولت است و در صورتی که بازداشت بر اثر اعلام مغرضانه جرم، «شهادت کذب» یا تقصیر مقامات قضایی باشد، دولت پس از جبران خسارت می‌تواند به مسئول اصلی مراجعه کند.

اعتبار گواهی بر شهادت

www.takbook.com

طبق قانون، گواهی بر گواهی معتبر است، در صورتی که گواهی به شهادت فرد قابل اعتمادی باشد که به دلایلی نتوانسته است در دادگاه حاضر شود. بر اساس ماده ۲۳۱ قانون آیین دادرسی مدنی «در تمام دعاوی که جنبه حق‌الناسی دارد، اعم از امور جزایی یا مدنی به علت غیبت، بیماری، سفر، حبس و ... که حضور گواه اصلی متعذر یا متاثر باشد، گواهی به شهادت گواه اصلی قابل استماع است.» شهادت باید به طور قطعی و یقینی باشد و بر اساس ماده ۱۳۱۵ قانون مدنی «شهادت باید از روی قطع و یقین باشد؛ نه به طور شک و تردید» این موضوع به آن معنا است که شاهد آنچه را در دادگاه می‌گوید باید دیده، شنیده یا حس کرده باشد. سن شاهد باید ۱۵ سال تمام شمسی باشد، شهادت افراد مجنون معتبر نیست اما افرادی که به جنون ادواری مبتلا هستند اگر در زمان سلامتی شهادت بر امری بدهند معتبر است همچنین شهادت فردی که بر اثر کهنسالی یا بیماری دچار فراموشی شده باشد، پذیرفته نیست. در حقیقت، یکی از شرایط

www.takbook.com

اصلی که شاهد باید داشته باشد، رسیدن او به سن بلوغ و عقل است. این شرط از آن جهت دارای اهمیت بسیار است که ضامن درک صحیح فرد از گواهی (شهادت) بر امری است بر اساس ماده ۱۳۱۴ قانون مدنی «شهادت اطفالی را که به سن ۱۵ سال تمام نرسیده‌اند تنها ممکن است برای مزید اطلاع استماع کرد؛ مگر در مواردی که قانون شهادت این اطفال را معتبر شناخته باشد.» شهادت شهود باید مطابق دعوی باشد. بر اساس ماده ۱۳۱۶ قانون مدنی «شهادت باید مطابق با دعوی باشد اما اگر در لفظ مخالف و در معنی موافق یا کمتر از ادعا باشد، ضرری ندارد.» همچنین شهادت با آنچه مدعی در دادگاه اظهار می‌کند، باید مطابقت داشته باشد. بر اساس ماده ۱۳۱۷ قانون مدنی، «شهادت شهود باید در مفاد آن متحد باشد، اگر شهود به اختلاف شهادت دهند قابل اثر نخواهد بود مگر در صورتی که از مفاد اظهارات آنها قدر متقینی به دست آید.» در دعاوی که

www.takbook.com

تعداد شهود زیاد است باید میان مفاد شهادت شهود اتحاد باشد و در صورتی شهادت شهود معتبر است که همه به یک واقعه رخداده شهادت دهند.

همچنین موضوع دیگری که در موضوع شهادت باید مورد توجه قرار گیرد، این است که معتبر بودن شهادت، مستلزم حضور شاهد در دادگاه است و شهادت‌نامه کتبی نمی‌تواند جایگزین آن شود.

شرایط شاهد

ماده ۱۵۵ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب سال ۱۳۷۸، به ذکر شرایط شاهد اختصاص داشت اما قانونگذار در قانون جدید آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲، به ذکر شرایط شاهد اشاره‌ای نکرده است. به همین دلیل به نظر می‌رسد که این ماده قانونی نسخ شده است. با این حال در خصوص شرایط شاهد، می‌توان به این ماده توجه کرد. بر اساس ماده ۱۵۵ قانون سابق، در مواردی که قاضی به شهادت شاهد به عنوان دلیل

www.takbook.com

شرعی استناد می‌کند، لازم است شاهد دارای شرایطی از قبیل بلوغ، عقل، ایمان، طهارت مولد، عدالت، عدم وجود انتفاع شخصی برای شاهد یا رفع ضرر از وی، عدم وجود دشمنی دنیوی بین شاهد و طرفین دعوا و عدم اشتغال به تکدی و ولگردی باشد.

بر اساس تبصره‌های این ماده، در مورد عداوت دنیوی، چنانچه شهادت شاهد به نفع طرف باشد، پذیرفته می‌شود. همچنین در حقوق‌الناس شهادت در صورتی پذیرفته خواهد بود که به دستور دادگاه صورت گیرد. کسی که سابقه فسق یا اشتهار به فساد دارد نیز چنانچه به منظور ادای شهادت توبه کند تا احراز تغییر در اعمال او و اطمینان از صلاحیت و عدالت وی شهادتش پذیرفته نمی‌شود.

www.takbook.com

فصل پنجم

پیشگیری و درمان در زمینه ی روانشناسی و جرم شناسی

www.takbook.com

پیشگیری و درمان گری در قلمرو روانشناسی جنایی

مسئله پیشگیری از جرم را به رغم محدودیت هایی که به دنبال دارد می‌توان به موازات مفاهیم پیشگیری اولیه ثانویه و ثالث در قلمرو بهداشت روانی قرار داد در قلمرو اخیر پیشگیری اولیه شامل اقدام‌های می‌شود که تمام جمعیت را در بر میگیرد به وضعیت خاص گروه‌ها در معرض خطر توجه ندارد و قبل از بروز مشکل یا اختلال وارد میدان میشود بنابراین هدف پیشگیری اولیه جلوگیری از بروز اختلال یا ایجاد موانعی در راه گسترش آن است.

پیشگیری ثانویه شامل اقدام هایی است که در مورد یک گروه خاص یا یک گروه در معرض خطر یعنی گروهی که احتمال بروز خطر در آنها بسیار زیاد است انجام میشود.بسیار محدودتر از پیشگیری اولیه است.

پیشگیری ثالث شامل اقداماتی است که بعد از بروز مشکل برای جلوگیری از تشدید یا عود بیماری و کمک به بیماران درمان شده و بازپروری آنها برای

www.takbook.com

ازسرگیری یک زندگی مستقل انجام می شود وفقط جمعیتی را هدف قرار می دهد که مشکلات در آنها بروز کردند.

پیشگیری اولیه و ثانویه در جرائم

استفاده از الگوی پیشگیری اولیه و ثانویه در قلمروی جرم و بزه به گونه ای است که در زمینه بهداشت روانی به کار میرود.

نخستین مسئله این است که بزهکاری یک اختلال پنهان نیست و در نبود ضوابط آشکار ایجاد تمایز بین پیشگیری اولیه و ثانویه غالباً مشکل است هدف پیشگیری اولیه جمعیت های سالم یا زیر گروه‌هایی هستند که بدون نارسا کنشی در معرض خطرند.در حالی که هدف پیشگیری ثانویه مداخله به موقع در کم سازش یافتگی های زودرس است.

www.takbook.com

مسئله دیگر این است که کافی نبودن اطلاعات درباره فرآیندهای علمی بزهکاری تعیین هدفهای متناسب پیشگیری را با مشکلاتی مواجه می سازد.

در پاسخ به این سوال که آیا یک پیشگیری موثر با تکیه بر معلومات کنونی امکان پذیر است شاید بتوان گفت که اتخاذ راهبردهای موثر برای پیشگیری از بزهکاری مستلزم شناخت دقیق هدف است هدف هایی که در حال حاضر می‌توان آنها را در سه مقوله اصلی قرار داد:

مداخلات زودرس

کاهش مداخلات قانونی

کاهش فرصتهای ارتکاب جرم

پیشگیری از گسترش بزهکاری از راه مداخلات زودرس است

www.takbook.com

شواهد حاصل از بررسی تاریخچه دوره کودکی مجرمان بیان در پایداری نسبی رفتار ضد اجتماعی است و این نکته را القا می‌کند که بروز تغییراتی در عوامل فردی و خانوادگی می‌تواند از تحول تدریجی به سوی یک بزهکاری بعدی پیشگیری به عمل آورد.از آنجا که معمولا سوابق کمبود مهارت ها هستند روی آوردهای روانشناختی بر مداخلات مستقیم و گاه غیرمستقیم مانند تغییر محیط اجتماعی به منظور افزایش صلاحیت کودکان در معرض خطر یا والدین آنها تاکید می کنند.صرف نظر از آنکه هدف مداخله گروه اجتماعی مدرسه خانواده باشد شیوه های مداخله گری بر حسب مراحل تحول تغییر می کند.

بسیاری از برنامه‌های پیشگیری از بزهکاری در سطح مدرسه کوشش کردند تا کارآمدی تحصیلی و جامعه طلبی نوجوانان بزهکار را بهبود بخشند.

www.takbook.com

شاید یکی از دلایل احتمالی محدود بودن موفقیت برنامه های مبتنی بر مدرسه دخالت در مرحله ای است که گرایش‌های بزهکارانه بیش از حد ریشه گرفته اند بنابراین به رغم آن که هنوز شواهدی مبنی بر تاثیر دراز مدت در دست نیست.

می توان فرض کرد که کوشش در کاهش برانگیختگی بر اساس آموزش مهارت های اجتماعی به شاگردان کم سن تر می تواند روی آورد موثرتری باشد.از آنجا که فرض بر این است در خانواده هایی که در معرض خطر با نارسایی یا فقدان محرک‌های آموزش و پرورش مواجه هستند بنابراین بر اساس مداخله در مراحل زودرس کوشش می شود تا با افزایش این گونه محرک‌ها تحول شناختی را قبل از آموزش رسمی تسریع کنند.

با آنکه این روش به علت شکست در افزایش کارآمدی شناختی پایدار مورد انتقاد قرار گرفته است اما پیگیری درازمدت چنین برنامه‌هایی شواهدی را مبنی بر افزایش صلاحیت اجتماعی مانند توانایی به تأخیر انداختن لذت و کاهش

www.takbook.com

پرخاشگری به دست دادند بدون آنکه در اغلب آنها اثربخشی برنامه ها بر بزهکاری های بعدی به قدر کافی بررسی شود.

جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم با کاهش مداخلات قانونی

یکی از انواع پیشگیری ثانویه جلوگیری از گسترش جرم با کاهش مداخلات قانونی است چرا که بسیاری از پژوهشگران بر این باورند که اجتناب از برچسب فرآیند رسمی قانونی میتواند مانع تکرار جرم شود.

کوشش در راه دور نگه داشتن نوجوانان موجب از دادگاه‌ها که در خلال دهه ۱۹۶۰ متداول شد و در جریان دهه های بعدی اثر بخشی آن در انگلستان و ایالات متحده آمریکا مورد آزمون قرار گرفت مرکز تاثیر نظریه برچسب بوده که بر این نکته تأکید می‌کرد که روش های مختلف مداخلات قانونی ایجاد یک هویت مجرمانه باعث انحراف های ثانویه می شوند.بر اساس نظریه برچسب پیش‌بینی می‌شود که کاهش مداخلات قانونی و رسمی می‌تواند ارتکاب مجدد

www.takbook.com

جرم کاهش دهد.از سوی دیگر ارزشیابی هایی هم که در آمریکا و انگلستان و اسکاتلند انجام شده اند نامتناسب بودن طرح‌ها ناهماهنگی مداخلات عدم کفایت منابع در دسترس و به طور کلی خدمات ارائه شده را از علل ناموفق بودن این روش ها دانستند و هنوز هم نتوانستند خط موفقیت کاهش مداخلات قانونی را در کاهش جرم تعیین کنند.شاید بتوان گفت که عدم موفقیت کاهش مداخلات قانونی می تواند منعکس کننده یک ساختار بدون محتوا باشد.

پیشگویی بر اساس کاهش فرصتهای ارتکاب جرم در حالی که تاثیر بر زمینه های فردی هدف اصلی روش هایی است که به اختصار توضیح داده شدند روی آورد های موقعیتی کوشش می کند تا فرصت های بروز اعمال مجرمانه را با تغییر رابطه بین موجر قربانی و محیط تغییر دهد.نخستین و متداول ترین شکل پیشگیری محیطی ایجاد مشکل در دستیابی به هدف است مشکلی که می توان بین موارد ادراک شده و زیان های ناشی از ارتکاب جرم را برهم میزند.برای مثال

www.takbook.com

می‌توان به تقویت جعبه سکه های تلفن عمومی و استفاده از کارتهای اعتباری تلفن به کار بردن قفل فرمان در اتومبیل استفاده از ردیاب های فلزی در تامین ایمنی فرودگاه ها و جز آن اشاره کرد مراقبت از فروشگاه به وسیله دوربین های مخفی تلویزیونی و طرح مراقبت از درهای ورود و خروج از ساختمان ها نیز در همین مقوله قرار دارند.

اگر چه حد تاثیر چنین احتیاط هایی هنوز مشخص نشده اند اما کاهش فراوانی جرم در مکان‌های خاص را به دنبال داشته است.

دومین روی آورد پیشگیری موقعیتی تاثیر بر رفتار قربانیان سقوط است برای مثال می‌توان توصیه‌های پلیس مبنی بر استفاده از سیستم های ایمنی در منازل را در این مقوله قرار داد.

سومین روی آورد و پیشگیری از جرایم موقعیتی دربرگیرنده کوشش های سازمان یافته محلی برای کاهش فرصتهای ارتکاب به جرم و تقویت غیر رسمی

www.takbook.com

کنترل های اجتماعی است یکی از شیوه های متداول این دو پیشگیری همکاری همسایگان یعنی مراقبت از محله به وسیله ساکنان آن است در این همکاری ها نه تنها افراد محله امنیت محل سکونت خود را با کمک امکانات متفاوت می کنند بلکه به منزله یک گروه فشار می توانند نیروی انتظامی را وادار نماید تا علیه شرایط جرم‌زدایی آشکار مانند توزیع مواد یا فرآورده عمل کنند.

درمانگری مجرمان: پیشگیری ثالث

درمانگری روانشناختی مجرمانه بیش از آنکه به درمانگری پزشکی شبیه باشد به بازپروری های آموزش و پرورشی نزدیک است و ایجاد توانایی حل مسائل در مجرم و جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم واقع نگر ترین غایت آن را تشکیل می‌دهد.به عبارت دیگر کشف علل برانگیزاننده جرم مشکلات عاطفی نارسایی های مهارتی و رفتارهای اجتماعی نامناسبی که از زاویه کنشی مرتبط اند هدف های اصلی مداخلات روانشناختی هستند.اگرچه در حال حاضر در اغلب کشورها

www.takbook.com

کلینیک های روانشناختی برای گروه های خاص مجرمان مانند مجرمان جنسی یا سارقین فروشگاه به وجود آمده اما هدف اصلی درمانگری روانشناختی تغییر زمینه تکرار اعمال مجرمانه است.رفتار مجرمان را به خودی خود میتوان هدف غیر مستقیم این درمانگری در نظر گرفته برای مثال در مواجهه با یک قاتل روانشناس بیش از آنکه بر عمل قتل متمرکز شود به عوامل شخصی و اجتماعی می‌تواند برانگیزاننده ی اعمال خشونت‌آمیز بعدی باشد توجه میکند.

بررسی تاریخی درمانگری مجرمان به موازات آن چه در روان درمانگری به طور کلی مشاهده می‌شود نشان می‌دهد که روی آوردهای روان پویشی که در دهه های نخستین قرن بیستم در این قلمرو غلبه داشتند از دهه ۱۹۶۰ به بعد به تدریج جای خود را به روش‌های متنوع دیگری دادندو در حال حاضر بیش از ۴۰۰ روش درمانی در ای متفاوت را شامل می شود به هر حال روش درمان دیگری همواره تابع جهت گیری نظریه روانشناسی فردی است، اگر چه در وضع

www.takbook.com

کنونی روی آورد های شناختی رفتاری غلبه دارد اما بر حسب مورد روش های روان پویشی رفتار نگر و شناختی نیز به صورت گسترده به کار برده میشود.

روشهای روانپویشی درمانگری های فردی - گروهی

نظریه های روان تحلیل گری رفتار ضد اجتماعی را ناشی از تعارض های روان آزرده بار یا شکست در تحول فرامن می‌دانند اما از روان تحلیل گری سنتی که به عنوان یک روش درمان گری به بررسی تعارض های گذشته انتقال و تفسیر آنها می پردازد تا دست‌یابی فرد به بینش خود شناسی را امکان پذیر سازد به ندرت در مجموع قضایی استفاده شده است.

در حالی که در موارد متعدد تحت عنوان مبهم مشاوره و توسط کسانی که از آمادگی کافی برخوردار نیستند و بحث‌های سطحی درباره مشکلات شخصی می‌پردازند شاهد کاربرد روش هایی هستند که از جهت گیری روانپویشی برخوردارند.

www.takbook.com

همچنین بیشتر تک بررسی‌ها را که افسران مسئول آزادی مشروط و مددکاران اجتماعی گزارش کردن با درنظر گرفتن مباحث و مبادلات شناختی و حمایت شناخته می توان شکل ساده ای از این جهت گیری باشد با این حال باید گفت که به رغم گسترش مشاوره روانشناختی به عنوان یک تخصص این روش قبل از آن که تابع اصول روان پویشی باشد از دیدگاه انسانی نگر تبعیت می کند.در یک جمع بندی کلی می توان گفت به نظر نمی‌رسد که مشاور یا تک بررسی در چارچوب گروه‌های بزرگ بتواند پیامدهای دراز مدت بر اعمال مجرمانه داشته باشد .

روی آورد های انسانی نگر

اگرچه روی آورد های انسانی نگر همواره به آسانی قابل تمایز نیستند اما برخی از برنامه های مشاوره با مجرمان اصول بنیادی این رویکردها را دنبال میکنند این برنامه ها افزون بر آنکه ایجاد خودآگاهی در فرد را به واسطه رابطه درمانگری

www.takbook.com

دنبال می‌کنند کوشش می نمایند تا با انجام تمرین های خاص و کمک به پذیرش مسئولیت شخصی وضعیت کنونی و آتی وی را تغییر دهند.

با آنکه درمانگری را جزئی متمرکز بر مراجع الگوی اصلی این روی آورده تشکیل می‌دهد اما روی آورد های مشابه دیگری در درمانگری های جدیدتر مانند واقعیت درمانگری و تحلیل تبادلی نیز از محبوبیت خاصی در موسسات بازپروری اغلب کشورهای جهان برخوردارند.

هدف واقعیت درمانگر ای کمک به مراجع در دستیابی به نیازهای خویشتن با در نظر گرفتن واقعیت و مسئولیت است.

تحلیل تبادلی روی آورده است که در این جهت گیری بیشتر است و در وهله نخست مبادلات انحراف آمیز افراد را در چارچوب گروه بررسی می کند تا بتواند با ایجاد پذیرش آنها از یکدیگر تعامل های سالم‌تری را به وجود آورد.

www.takbook.com

روش های رفتاری نگر

بانک نظریه های شرطی شدگی کلاسیک الگوی دو فرآیندی از شهرت خاصی در قلمرو روانشناسی جنایی را داراست اما کاربرد آنها در زمینه رفتار هایی غیر اجتماعی به مراتب بیش از رفتارهای ضد اجتماعی بوده است.هرچند پیامدهای منفجر کننده به صورت تقویت منفی و تنبیه و غیره در چهارچوب این مداخله قرار دارند اما کمتر به تنهایی مورد استفاده قرار می‌گیرند و بیشتر مکمل تقویت کننده های مثبت مانند تایید پول و فعالیت های دلخواه می باشد.آموزش مهارت ها به وسیله سرمشق بازی نقش و پس خور آن نیز به صورت گسترده به کار میرود و به طور کلی باید گفت که تاکید اصلی این روش‌ها بر افزایش فراوانی رفتارهای مورد پذیرش جامعه مانند کارآمدی تحصیلی مهارت های حرفه ای یا تقابل های متناسب اجتماعی است.

www.takbook.com

در حد خطوط کلی می‌توان گفت که روش های رفتاری دیگر در وهله نخست با پذیرش این است که تغییرات رفتاری بزهکاران می‌تواند با ایجاد دگرگونی در واکنش های محیط اجتماعی آن احتمال بروز رفتار مجرمانه را کاهش دهند و به موقعیت‌هایی دست یافتند اما به علت پایبندی به عقیده جرمی نگری که بر اساس آن (رفتار ،رفتار است)به نظریه های جرم شناختی توجه که مبذول داشتند و برنامه های خود را بیشتر بر افزایش مهارت های تحصیلی و اجتماعی که ارتباط آنها با بزهکاری هنوز واضحانه مشخص نیست متمرکز کردند.نظریه پردازان رفتاری دیگر این اصل را پذیرفتند که اگر مهارت های جدید از طریق روش‌های متناسب آموزش داده شود می‌تواند در شرایط طبیعی حفظ گردد.آشکارا دیده می‌شود که پس از پذیرش چنین اصلی به منزله قبول ضمن این نکته است که یک درمان نگری به درمان دائم جمع می شود در حالی که

www.takbook.com

شواهد نشان می دهد که رفتار ضد اجتماعی جمعی مزمن دارد و حفظ آثار درمانگری مستلزم تداوم مداخلات است.

روش اجرای درمان شناختی- رفتاری

یک رویکرد روان‌درمانی است، که احساسات ناکارآمد و رفتارها، فرایندها و مضامین شناختی ناسازگارانه را، از طریق شماری از روش‌های سیستماتیک، صریح و هدف‌مدار نشانه می‌گیرد. نام این روش اشاره به رفتار درمانی، شناخت درمانی، و به ترکیبی درمانی از این دو بر اساس اصول پایه و پژوهش‌های رفتاری و شناختی دارد. بسیاری از این درمان‌گران با مشکلاتی از قبیل اضطراب و افسردگی بر اساس مجموعه‌ای از روش‌های شناختی و رفتاری مقابله می‌کنند. این روش اذعان دارد که ممکن است رفتارهایی باشند که از طریق تفکر عقلانی قابل کنترل نباشند. رفتار درمانی شناختی با «تمرکز بر حل مسئله» عهده‌دار حل مشکلات به خصوصی می‌شود، و در این رویکرد درمانگر با «عمل گرایی»

www.takbook.com

تلاش می‌کند با کمک به مراجع در انتخاب استراتژی خاصی برای مواجهه با مشکل به او کمک کند.

برخی از ویژگیهای مهم درمان شناختی- رفتاری عبارتند از:

الف- ساختار یافته بودن:مفهوم ساختار یافته بودن درمان شناختی- رفتاری آن است که تعداد متوسط جلسات درمانی و فعالیتهایی که درمانگر باید در هر حلسه از درمان انجام دهد از قبل مشخص می باشد . همچینن درمانگران شناختی – رفتاری بعد از پشت سر گذاشتن مرحله ی ارزیابی از تکنیک ها ی بسیاری که مشخص نموده اند استفاده می کنند.

ب -تجربی بودن : مفهوم تجربی بودن درمان شناختی – رفتاری به این معنا است که در درمان شناختی – رفتاری تلاش شده است فرایند درمان به صورتی پیش رود که تاثیر عوامل مزاحم و یا کند کننده ی حالت درمان به حداقل کاهش یابد.

www.takbook.com

ج – اکتشافی بودن: حالت اکتشافی بودن درمان شناختی – رفتاری به این معنا است که در این نوع درمان بیمار عامل اصلی پیشبرد درمان است و درمانگر به عنوان شخصی است که به بیمار کمک می کند تا بتواند مسیر درمان را سریع تر طی نماید. در درمان شناختی – رفتاری فرض می شود که جریان درمان به بیمار فرصتی می دهد تا نادرستی فرضیه های غیر منطقی خود را که فرض می شود عامل اصلی ناراحتی وی می باشند را به خود اثبات نمایند.

در اکثر مواقع درمان شناختی- رفتاری به صورت روش فردی اجرا می شود اما در برخی از مواقع اجرای این درمان به صورت گروهی می باشد. یکی از ویزگیهای مهم درمان شناختی -رفتاری آن است که چه به صورت فردی و چه به صورت گروهی اجرا شود از تکنیکهای مشابهی استفاده می نماید

www.takbook.com

به نظر دابسون[۹۷] (۲۰۰۸) درمان شناختی- رفتاری بر روی سه فرضیه اساسی زیر استوار شده است

الف -فرضیه قابل دسترس بودن

ب-فرضیه واسطه بودن افکار

ج-فرضیه تغییر

الف -فرضیه قابل دسترس بودن: بر اساس این فرضیه هر شخصی می تواند به محتوای افکار خود دسترسی داشته باشد و آموزش برخی از تکنیک ها ی ساده مانند تکنیک توجه آگاهی [۹۸]به مردم کمک می کند تا به صورت بهتری بتوانندبه محتوای افکار خود آگاهی یابند.

[۹۷] Dabson
[۹۸] Mindfulness

www.takbook.com

ب-فرضیه واسطه بودن افکار : بر اساس این فرضیه ، افکار ما به عنوان میانجی بین دریافت محرک ها و ظاهر پاسخ های هیجانی عمل می کنند. آرئون بک[۹۹] و همکارانش که ابداع کنندگان درمان شناختی- رفتاری هستند با این عقیده که تنها رویدادهای ناخوشایند عامل ایجاد پاسخ های هیجانی منفی ما می باشند موافق نیستند و بجای عقیده ی فوق بر این باور می باشند که شیوه ی تفکر و یا نوع سازماندهی ذهنی اشخاص در برابر رویدادها ی ناراحت کننده ای که تجربه می نمایند عامل اصلی شکل گیری احساسات و نوع پاسخ هیجانی تجربه شده آنها می باشد. همچینن بک و همکارانش این اعتقاد را دارند که محتوای افکار و الگوها ی تفکر ما بر مجموعه رفتارهای مختلفی که در موقعیتهای مختلف آنها را نشان می دهیم تاثیر می گذارند. برای نمونه تنها زمانی احساس اضطراب می کنیم که موقعیتی را تهدید آمیز ادراک نمائیم و زمانی که موقعیتی را تهدید آمیز ادراک نمودیم انگیزش لازم برای فرار و یا اجتناب از آن موقعیت را پیدا می کنیم

[۹۹] Aaron Beck

www.takbook.com

ج-فرضیه تغییر: در مدل درمان شناختی – رفتاری فرضیه تغییر به عنوان پیامد و یا نتیجه منطقی فرضیه های پیشین یعنی فرضیه ی قابل دسترس بودن و فرضیه واسطه بودن افکار است . بر اساس فرضیه ی تغییر با توجه به قابل درک بودن افکار و با توجه به واسطه بودن افکار در پاسخ به محرک ها و موقعیتهای مختلف ، امکان ایجاد تغییر هدفمندانه در آنها وجود دارد. همچینن اعتقاد به فرضیه ی تغییر سبب می گردد که درمانگر شناختی – رفتاری امید زیادی به موفقیت درمان داشته باشد.

فرایند ارزیابی در درمان شناختی – رفتاری

اجرای فرآیند ارزیابی یکی ار اصول ضروری در جریان اجرای روان درمانی بخصوص اجرای درمان شناختی – رفتاری است .در درمان شناختی – رفتاری فرایند ارزیابی در درمان به مجموعه فعالیتهایی گفته می شود که درمانگر برای کسب اطلاعات و رسیدن به تشخیص آنها را انجام می دهد. این فعالیتها می تواند

www.takbook.com

شامل انجام مصاحبه های تشخیصی ومشاهده ی رفتارها باشد. یکی از تفاوتهای مهم فرایند ارزیابی در درمان شناختی -رفتاری با سایر روش های روان درمانی انجام فرایند ارزیابی در تمام طول درمان است . به عبارت دیگر در درمان شناختی -رفتاری نه تنها در آغاز درمان بخشی از وقت جلسه ی درمان به فرایند ارزیابی اختصاص می یابد بلکه در طول درمان نیز بخشی از جلسه ی درمان به انجام فرایند ارزیابی اختصاص می یابد. هدف اساسی از ادامه فرایند ارزیابی در تمام طول درمان آن است که چگونگی پیشرفت درمان اجرا شده مشخص شود و به این سوال پاسخ داده شود که آیا روند درمان در مسیر درستی پیش می رود و یا نه؟ . در درمان شناختی – رفتاری مهمترین وسیله ارزیابی انجام مصاحبه ی شناختی – رفتاری است و از اهداف مهم انجام این نوع مصاحبه رسیدن به تشخیص بیماری و تعیین انواع مشکلاتی است که بیمار آنها را با خود به جلسه درمان آورده است. همچینن در جریان اجرای مرحله ی ارزیابی نقاط قدرت و

www.takbook.com

ضعف بیماران شخص می شود . مرحله ی ارزیابی در درمان شناختی – رفتاری زمانی خاتمه می یابد که درمانگر اطلاعات لازم را برای طرح ریزی نوع درمان بدست آورده باشد .

ابزارهای ارزیابی در درمان شناختی – رفتاری

درمانگر شناختی -رفتاری برای طی نمودن مسیر ارزیابی شناختی – رفتاری از ابزارهای مختلفی مانند اجرای مصاحبه و اجرای انواع آزمونها استفاده می کند. مصاحبه مهمترین وسیله ی اجرای فرآیند ارزیابی در درمان شناختی – رفتاری است و در جریان ارزیابی بیشتر از آزمونهایی که اصطلاحا آزمونهای خود گزارشگری (Self report) نامیده می شوند استفاده می گردد و در مقابل در جریان ارزیابی استفاده از آزمونهای شخصیتی (مانند آزمون شخصیتی MMPI و آزمون شخصیتی MCMI) و آزمونهای تشخیصی (مانند آزمون -SCL۹۰) توصیه نمی شود .

www.takbook.com

فرآیند ارزیابی در درمان شناختی – رفتاری با مصاحبه آغاز می شود. معمولا در فرآیند ارزیابی ، درمانگران شناختی – رفتاری از روش مصاحبه ی شناختی – رفتاری استفاده می کنند. تفاوت عمده ی مصاحبه ی شناختی – رفتاری با مصاحبه ی روانپزشکی در این موضوع می باشد که در مصاحبه ی شناختی- رفتاری درمانگر علاوه بر آنکه در جستجوی علایم مختلف برای رسیدن به تشخیص است به شناسایی عوامل زمینه ساز ، مستعد کننده و نگهداری کننده مشکلات نیز توجه زیادی می نماید.

فرایند مصاحبه در درمان شناختی – رفتاری

در درمان شناختی – رفتاری فرایند ارزیابی از اولین جلسه درمان آغاز می شود و در تمام طول درمان ادامه می یابد . مهمترین وسیله ی ارزیابی در درمان شناختی -رفتاری مصاحبه ی شناختی – رفتاری است . یکی از اهداف این

www.takbook.com

مصاحبه رسیدن به تشخیص است . به کمک اجرای مصاحبه ی شناختی – رفتاری درمانگر به اهداف زیر دست پیدا می نماید:

۱ -تهیه لیستی از مشکلات

در درمان شناختی- رفتاری به کمک اجرای مصاحبه ی شناختی – رفتاری لیستی از مشکلاتی که مراجع با خود به جلسه درمان آورده است تهیه می شود. بخشی از لیست مشکلات مربوط به علائمی هستند که جزو علایم تشخیصی بیماری است که مراجع به آن مبتلا می باشد . بخش دیگر از لیست مشکلات شامل مواردی است که جزو علائم تشخیصی بیماری نمی باشند اما بیمار در زندگی خود با آنها درگیر می باشد. برای نمونه اگر بخواهیم لیستی از مشکلات بیماری که مبتلا به اختلال افسردگی می باشد را تهیه کنیم .لیست مشکلات وی امکان دارد شامل احساس دلتنگی ، پائین بودن میزان سطح انرژی ، مشکل در بخواب رفتن که به عنوان مشکلاتی است که جزو علایم بیماری وی می باشند و

www.takbook.com

وضعیت نامطلوب اقتصادی به خاطر وجود بیکاری و اختلافات خانوادگی به عنوان مشکلاتی که در زندگی با آنها درگیر می شود باشد.

۲-تعیین عوامل پیشایند و پسایند

عوامل پیشایند عواملی هستند که قبل از ابتلا به یک اختلال یا بیماری وجود دارند و در ایجاد آن اختلال یا بیماری نقش مهمی دارند . عوامل پسایند اشاره به نتایج تاثیر ابتلا به یک اختلال یا بیماری بر روی شخص دارند.

در طول فرایند مصاحبه مطرح نمودن سوالاتی مانند سوالات زیر به شناسایی عوامل پیشایند و پسایند کمک می کنند .

الف- چه موقعیت یا موقعیتهایی سبب می شود که احساس دلتنگی و یا اضطراب نمائید ؟ آنها را با جزئیات کامل توضیح دهید؟

ب-حالت خلقی خود را در طول یک روز توضیح دهید؟

www.takbook.com

ج-حالت خلقی خودتان را در طول روز گذشته توضیح دهید و بگوئید چه عواملی سبب شد که در حالت خلقی شما تغییراتی ایجاد گردد؟

د- چه کسی بهترین و چه کسی بدترین احساس را در شما به وجود می آورد؟

مطرح نمودن سوالاتی مانند سوالات فوق به مصاحبه کننده کمک می کند تا وی بتواند طرحی از مشکلات مراجع را به دست آورد. همچینن یکی دیگر از اهداف مهم مصاحبه کننده از طرح سوالات فوق تشخیص عوامل پیشایند و پسایندی است که موجب تداوم علایم بیماری و تداوم مشکلات بیمار می شود .

سلسله مراتب درمان

با توجه به این موضوع که درمان شناختی -رفتاری درمانی ساختار یافته و تجربی است لذا درمانگران این نوع درمان معمولا از سلسله مراتب واحدی در درمان پیروی می نمایند. سلسله مراتب درمان شناختی -رفتاری عبارتند از :

www.takbook.com

۱-ارزیابی

فرایند ارزیابی اولیه معمولا دو جلسه طول می کشد. در فرایند ارزیابی اولیه با کمک ابزارهای مختلف بخصوص ابزار مصاحبه علایم بیماری و مشکلات مختلف بیمار (مانند مشکلات مربوط به مسایل اقتصادی و مشکلات بین فردی) مشخص می گردد . همچینن در طول درمان نیز به کمک ابزارهای مختلف ارزیابی مانند مقیاس های خود گزارش دهی [۱۰۰] پیشبرد روند درمان مورد بررسی قرار می گیرد.

۲-طرح ریزی درمان

طرح ریزی درمان بعد از مرحله ی ارزیابی درمان قرار دارد . به عبارت دیگر می توان گفت مرحله ی طرح ریزی درمان پلی بین مرحله ی ارزیابی و مرحله ی آغاز درمان است. در مرحله ی طرح ریزی درمان نوعی پرونده ی شناختی برای

[۱۰۰] Self -report scale

www.takbook.com

بیمار تهیه می شود و در این پرونده درمورد انواع علایمی که بیمار تجربه می کند ، لیست مشکلات وی ، انواع شناختهای ناکارآمد(مانند افکار ناکارآمد و طرحواره ها)وی ، نقاط قوت (مانند دریافت حمایتهای خوب از سوی اعضای خانواده و یا میزان تحصیلات بالا) و نقاط ضعف (مانند عدم دریافت حمایتهای کافی از سوی خانواده و یا درگیر شدن با بحرانهای اقتصادی) و تکنیک های رفتاری و شناختی که برای درمان انتخاب شده اند توضیحاتی ارایه می شود . درمانگر شناختی – رفتاری بعد از تکمیل مرحله ی طرح ریزی درمان برگه ای از آن را برای تایید یا عدم تایید به بیمار می دهد و بر اساس نظر بیمار برخی از بخشهای این پرونده ی اصلاح می شود.

۳-معرفی درمان

آغاز درمان معمولا بعد از پشت سر گذاشتن دو جلسه ی مربوط به ارزیابی است. در ابتدای این بخش ویژگیهای درمان شناختی – رفتاری توضیح داده می شود .

www.takbook.com

معرفی درمان شناختی -رفتاری می تواند در جلسه ی درمان و توسط درمانگر باشد و یا درمانگر می تواند در این زمینه کتابچه ای را در مورد درمان شناختی - رفتاری تهیه نموده و در اختیار بیمار قرار دهد. معمولا در چینن کتابچه هایی در مورد نظریه های شناختی ، ویژگیهای درمان ، سطح انتظارات از درمان و انواع تکنیک هایی که در درمان از آنها استفاده می گردد توضیحاتی داده می شود. هدف عمده از معرفی درمان شناختی – رفتاری علاوه بر آگاهی بیشتر بیمار از ویژگیهای درمان شناختی -رفتاری اصلاح سطح انتظارات وی از فرایند درمان است.

۴-آموزش و اجرای تکنیک های رفتاری

بخش زیادی از وقت جلسات اولیه ی درمان شناختی – رفتاری به آموزش و اجرای تکنیک های رفتاری اختصاص می یابد. هدف عمده از آموزش و اجرای تکنیک های رفتاری توانا نمودن بیمار برای آگاهی از نقش افکار منفی ناکارآمد

www.takbook.com

در آغاز و تداوم علایم بیماری می باشد. با توجه به این موضوع که آموزش و اجرای تکنیکهای رفتاری آسانتر از آموزش و اجرای تکنیک های شناختی است لذا آموزش و اجرای این تکنیک ها در جلسات اولیه درمان در اولویت قرار دارند.

در درمان شناختی – رفتاری تکنیک های مختلف رفتاری آموزش داده می شود و نوع تکنیک های رفتاری آموزش داده شده بر اساس نتایجی است که از مرحله ی ارزیابی کسب شده است. همچینن نوع و شدت بیماری نیز تا حدی زیادی در تعیین تکنیک های رفتاری که در درمان از آنها استفاده می شود نقش دارد

۵-آموزش و اجرای تکنیک های شناختی

معمولا درمانگران شناختی -رفتاری ترجیح می دهند که از تکنیک های شناختی بعد از آموزش تکنیک های رفتاری استفاده نمایند. دلیل عمده ی این موضوع دشواری آموزش و اجرای تکنیک های شناختی در مقایسه با تکنیک های رفتاری است. هدف عمده از آموزش و اجرای تکنیک های شناختی توانا نمودن بیمار

www.takbook.com

برای شناسایی و مقابله با افکار منفی خودکار می باشد. تکنیک پیکان رو به پائین ، تکنیک سقراطی و تکنیک سه سوال از جمله مهمترین تکنیک های شناختی می باشند که درمانگران شناختی – رفتاری برای درمان اختلالات مختلف بخصوص درمان اختلال افسردگی از آنها استفاده می نمایند . در تکنیک سه سوال به بیمار آموزش داده می شود که زمانی که افکار منفی خودکار را شناسایی نمود سه سوال زیر را از خود بپرسد:

۱-چه شواهدی بر علیه این فکر وجود دارد؟

۲-فکر متفاوت با این فکر چه می باشد؟

۳-اگر این فکر درست باشد درستی این فکر به چه معنا است؟

نکته مهمی که درمانگر شناختی – رفتاری در زمینه ی تنظیم سلسله مراتب درمان باید به آن توجه نماید وضعیت روانشناختی مراجع است. برای نمونه

www.takbook.com

احتمال دارد بر اساس اطلاعات بدست آمده از اجرای بخش ارزیابی درمان درمانگرتصمیم بگیرد که در طول آن درمان نیاز کمی به اجرای مرحله ی آموزش و اجرای تکنیک های رفتاری وجود دارد و باید سریعا آموزش تکنیک های شناختی را آغاز نماید. همچینن ترتیب اجرای مراحل درمان به صورت راهی بی بازگشت نمی باشد و درمانگر شناختی – رفتاری می تواند در برخی از موارد که ضروری می داند به مراحل قبل از درمان نیز بازگردد.

درمان شناختی – رفتاری درمانی کوتاه مدت است و میزان جلسات این نوع درمان ۱۲ تا ۱۶ جلسه ی هفتگی می باشد و معمولا هر جلسه حدود ۵۰ دقیقه طول می کشد .

ساختار هر جلسه ی درمانی در درمان شناختی – رفتاری به ترتیب عبارتند از:

۱-بررسی کلی میزان ناراحتی بیمار و بررسی وضعیت خلقی وی در آغاز جلسه درمان

www.takbook.com

۲-مرور مختصری بر روی چگونگی انجام دادن تکالیف واگذار شده در جلسه قبلی و بررسی میزان کوششهای انجام گرفته از سوی بیمار برای انجام دادن آنها

۳-اختصاص فرصتی به بیمار برای بیان موضوعاتی که احساس می کند او را در جلسه درمان تحت فشار قرار داده است

۴-تنظیم چهار چوب جلسه : در بخش تنظیم چهار چوب جلسه درمانگر شناختی رفتاری با همکاری مراجع موضوعاتی که در نظر است در جلسه درمان مطرح شوند را مشخص نموده و میزان زمان تقریبی برای مطرح شدن هر یک از موضوعات را تعیین می کند

۵-کار بر روی هر موضوعی که در مرحله تنظیم چهارچوب جلسه مشخص شده است.

www.takbook.com

۶- خلاصه نکات عمده ای که در جلسه درمانی مطرح شده است (توسط درمانگر)

۷-بررسی بازخورد مراجع نسبت به جلسه اجرا شده

۸-واگذاری تکالیف خانگی و ارایه توضیحاتی در مورد آن توسط درمانگر

درمانگری های روان پویشی در قلمرو پرخاشگری

درمان گرانی که دارای جهت گیری روان پویشی هستند به مسئله خشونت از زاویه تحول شخصیت می‌نگرند و مجرمان پرخاشگر را شخصیت های رمان نمی داند این درمانگران در چارچوب روش های فردی و گروهی و با اتکا بر رابطه درمانگر کوشش می کنندتا مژگان به هم احساسی خود مهارگری و احساس مسئولیت اجتماعی بیشتری دست یابند اگرچه نما تحلیلگرانی که با مجرمان کار می کنند شیوه‌های درمان نگری یکسانی را به کار می‌برند اما مشابهت هایی در

www.takbook.com

هدف و مسائل و راهبردهای کلی آنها دیده می شود مسئله اصلی ایجاد اعتماد است.

اعتمادی که در عین حال برای فرآیند درمانگری و ایجاد تغییر در افرادی که به احتمال زیاد هر رابطه را خطرناک می دانند ضروری است اما جلب اعتماد مستلزم آن است که درمانگر مراجع را با آنچنان که هست بپذیرد و به اعمال گذشته وی فکر نکند.

درمانگری مجرمان دو مسئله را مطرح می کنند:

نخست مسئله انگیزه بیمار و ظرفیت وی برای تغییر است

مسئله دوم خواسته هایی است که بر درمانگر تحمیل می‌شود.

www.takbook.com

روی آوردهای رفتاری نگر و شناختی

بانک هدف مشترک اقتصاد پته ای کاهش رفتارهای اغتشاش گر است بررسی هایی درباره اثربخشی روش های رفتاری نگر بر مجرمان پرخاشگر بسیار اندک بوده بسیاری از گزارش ها به رفتارهای پرخاشگرانه کودکان خردسال و یا چگونگی اداره بیماران خشن در موسسات روانپزشکی اختصاص یافته اند و با آن که در این گزارش ها از روش های مورد استفاده به تفصیل سخن گفته شده اما شواهد ارائه شده درباره طول مدت اثربخشی روش ها بسیار اندک هستند(بورنشتاین[۱۰۱] و همکاران،۱۹۸۱).

آموزش مهارت های اجتماعی نیز برای مقابله با پرخاشگری بزهکاران و نوجوانان پرخاشگر مورد استفاده قرار گرفته است اگرچه یافته‌های مربوط به فقدان توانایی مهار پرخاشگری در نوجوان پرخاشگر کاربرد چنین روشی را توجیه می کند.ولی

[۱۰۱] Burnstein

www.takbook.com

شواهد مبنی بر فقدان نارسایی مهارت‌های اجتماعی در تمامی مجموعه پرخاشگر نیاز به ارزشیابی فردی را برجسته تر می سازد.

فنون شناختی رفتاری نگر در پژوهش های سه دهه اخیر جایگاه خاصی را به خود اختصاص داده است و بسیاری از معلمان روش های خود آموزش دهی و حل مسئله را برای افزایش توانایی خود مهارگری در کودکان و به خصوص کودکان پرخاشگر به کار برده اند.در حال حاضر اغلب پژوهشگران خشم را با سطح معنادار پرخاشگری ضد اجتماعی می دانند و آن را هدف اصلی مداخله گری های شناختی رفتاری در نظر میگیرند.متداولترین روی آورد نسبت به خشم برنامه مدیریت خشم است که نوع تطبیق روش مقابله با تنیدگی میشناسند به شمار می رود که برنامه که شامل بازسازی شناختی و آموزش مهارت‌های

www.takbook.com

مقابله‌ای است و می‌تواند به صورت فردی یا گروهی به کار رود دارای سه مرحله می باشد(هالین[۱۰۲]،۱۹۹۶)

آمادگی شناختی در این مرحله مراجعه با ماهیت و کنش‌های خشم آنها می‌شود و تجربه های خشم آمیز خود را یادداشت می کند تا هم نسبت به رابطه بین خشم خود گفت و گو های خویش آگاه شوند و هم بتواند شرایط به روز خشم را بازنگری کند سپس به وی آموزش داده شود.

اکتساب مهارتها در مرحله دوم چگونگی ارزشیابی رویدادهای برانگیزاننده خشم مراجع آموزش داده می‌شود تا وی بتواند از روش‌های خود آموزش دهی برای راه انداختن کوشش های مقابله خویشتن و خود تقویت دهی سودجوید در این مرحله فنون تنش زدایی برای افزایش توانایی خودمهارگری و همچنین مهارت های ارتباطی و اثبات خویشتن به وسیله سرمشق دهی و ایفای نقش آموزش

[۱۰۲] Halein

www.takbook.com

داده می شوند.کاربرد عملی برق در مرحله سوم مراجعه باید مهارت های آموخته شده در موقعیت های برانگیزاننده خشم به کار برده و توانایی خود را به آزمون بگذارد.

درمانگری روان دردمندی و اختلال شخصیت ضد اجتماعی

فراوانی اختلال شخصیت ضد اجتماعی در جامعه کلی تقریبا سه درصد در مردان و یک درصد در زنان است و اگر توأم بودن این اختلال با اختلال دیگر نیز در نظر گرفته شود این فراوانی به ۵/۸ در مردان و ۱۲ دهم در زنان افزایش می یابد.بدیهی است که فراوانی اختلال در زندان ها و موسسات اصلاح و تربیت بیشتر است و اگرچه در چهارمین مجموعه بازنگری شده تشخیصی آماری انجمن روانپزشکی آمریکا آمار دقیقی در این مورد اشاره نشده .

اختلال شخصیت ضد اجتماعی با اختلال روان دردمندی هم خوشی دارد و این بی توجهی نسبت به دیگران را پایمال کردن حقوق قانون است و با رفتارهای

www.takbook.com

انحراف آمیزی مانند فریبکاری نظام یا تهاجم متعدد جسمانی بی پروایی و بی مسئولیتی مالی یا فقدان پشیمانی از آسیب رساندن به دیگران یا بدرفتاری با آنان مشخص میشود.

این نکته قابل ذکر است که شخصیت روان دردمند عادل اختلال روان دردمندی نیست و در عمل مغولی اخیر به مجرمان وخیم خشن و جنسی پوشش می‌دهد مجرمانی که برخی از آنان ممکن است دارای شخصیت روان دردمند نیز باشند و یا به علت نامتجانس بودن نشانه های مرضی این اختلال انواع دیگری از اختلال شخصیت نیز در آنها دیده شود.

اختلال های شخصیت فقط در مجرمان وجود ندارد بلکه در افرادی که به طور کلی دارای مشکلات روانی هستند نیز دیده می‌شود با وجود این برخی از انواع آن معمولاً با رفتار ضد اجتماعی و به خصوص اختلال شخصیت ضد اجتماعی و فردی همراه اند.

www.takbook.com

درمانگری اختلال شخصیت و به خصوص اختلال شخصیت ضد اجتماعی مستلزم تغییر سبک های نا به هنجار زندگی افراد است معمولا در چهارچوب درمانگری های پزشکی قرار نمی‌گیرد و مداخله گری های روانشناختی را طلب می کند اگرچه در حال حاضر اغلب روان‌شناسان این اختلال ها را به عواملی مانند نارسایی مهارت های بین شخصی نارسا کشوری سبک های شناختی و نظام باورهای مرتبط با خود و دیگران نسبت می‌دهند و ایجاد تغییر در این عوامل را هدف اصلی درمانگری ها می داند اما دستاوردهای حاصل از جمع بندی نتایج پژوهش‌های تجربی درباره اثربخشی درمانگری بر بیماران مبتلا به اختلال شخصیت ضد اجتماعی و به خصوص بر روان دردمندان آشکارا بدبینانه است و عدم کارآمدی روان درمانگری ها را نشان میدهد.

www.takbook.com

اما با کمال شگفتی باید گفت که امید به درمان گری مبتلایان به اختلال شخصیت ضد اجتماعی هنوز وجود دارد و تقریباً دو سوم از متخصصان بالینی بر این باورند که روان دردمندان گاهی قابل درمان هستند.

مجتمع درمانگری

مفهوم مجتمع درمانگری کیسی در دهه ۱۹۴۰ در انگلستان و در دهه ۱۹۵۰ در آمریکا به کار گرفته شد و در حال حاضر اصطلاحی است که برای انواع مختلف درمانگری های موسساتی به کار میرود.

به رغم تفاوت الگوها روش های مجتمع درمانگری در چند ضابطه اصلی با یکدیگر مشترک اند:

جو غیر رسمی

تشکیل منظم جلسات گروهی

www.takbook.com

مشارکت تمامی افراد در انجام کارهای موسسه پذیرش افراد مقیم در موسسه به عنوان کمک درمانگر

فرض بنیادین است که محول کردن مسئولیت به افراد در محیطی که شرایط زندگی و آموزش در آن به گونه ای است که امکان بیان آزادانه احساسات را فراهم می کند و تکثر روابط را مورد تشویق قرار می‌دهد می‌تواند به افزایش توانایی خودمهارگری منجر شود.

درمانگری مجرمان جنسی

در نخستین مصاحبه تحلیل رویدادهایی که قبل در جریان و پس از وقوع جرم حادث شده الزامی است تا اطلاعاتی درباره حالت های خلقی میزان مصرف الکل ماهیت تهاجم رفتار متقابل و احساسات وی درباره قربانی به دست آید همچنین بررسی روابط زودرس خانوادگی فراوانی فعالیت ها و خیالبافی جنسی انحراف آمیز و غیر انحراف آمیز رفتار جنسی در شرایط رضایت شریک جنسی به منظور

www.takbook.com

دستیابی به اطلاعاتی درباره فرآیند تحول جنسی و اجتماعی موجب ضرورتی است افزون بر این عوامل مرتبط با سبک زندگی فرد که میتواندبه عمل انحراف آمیز منجر شود مانندسبک های روابط بین شخصی چگونگی گذراندن اوقات فراغت و مصرف مواد هم باید مورد توجه قرار گیرد.رفتار درمانگران ارزیابی الگوهای برگ های جنسی را نیز ضروری می دارند و با آنکه تمامی مجرمان جنسی دارای گرایش های منحرفانه نیستند اما این متخصصان بر این باورند که بهترین شیوه مشخص کردن روشهای درمانگری مناسب تعیین حالت نعوظ در برابر محرک های انحراف آمیز است.

چندین روش سنجش مبتنی بر خود گزارش دهی نیز در زمینه انحراف جنسی وجود دارد برای مثال می‌توان به پرسشنامه داستان های جن سی کلارک اشاره کرد که به ارزشیابی طیف گسترده ای از ناهنجاری های جنسی می پردازد.آزمون های شخصیت مانند MMPIبرای متمایز کردن منحرفان جنسی از مجرمان

www.takbook.com

جنسی و دیگر مجرمان دارای ارزش بسیار محدودی هستند اگرچه همانگونه که هال[۱۰۳](۱۹۹۰) خاطر نشان ساخته است که این آزمون با چنین هدفی ساخته نشده اما به هر حال به وسیله ابزاری تنها می توان به عامل زمینه ساز رفتارهای تجاوزگران مانندتجارب جامع طلبی خصومت هم احساسی حرمت خون یا اضطراب اجتماعی دست یافته زمینه هایی از صلاحیت اجتماعی که احتمالا با جرایم جنسی ارتباط دارند نه فقط نارسایی های مهارت های آشکار اجتماعی در بر می گیرد بلکه حل مشکلات اجتماعی خشم مهارگری مهارت های ارتباطی و مهارتهای اداره زندگی را نیز شامل می شوند.

[۱۰۳] Hall

www.takbook.com

درمانگری های جسمانی

جراحی اعصاب جراحی به منظور اختصاصی و داروهای ضد آندروژن هورمون ها و بازدارنده های بازجذب سروتونین در قلمرو درمانگری های جسمانی قرار می گیرند.

استفاده از این روش ها بر فرضیه مبتنی است که انحرافات جنسی را تابع کشاننده جنسی می داند که شان دهی که خود نیز به عنوان انگیزه درونی رفتار یا تصویر پردازی جنسی از هورمونهای جنسی بر می خیزد اما باید گفت که به رغم تاثیر تستوسترون در فعالیت بر برپا شده گی جنسی شواهد محکمی در مورد ارتباط آن با برپایی انحراف جنسی در دست نیست.تخریب هسته ای بودن آلاموس به وسیله عمل جراحی به منظورمهار کشاننده های جنسی هم هنوز توجیه بالینی کافی ندارد.

www.takbook.com

تغییرات بازگشت پذیر در سطوح تستوسترون را می توان با تجویز داروی ضد آندروژن و عامل هورمونی ایجاد کرد.

درمانگری گروهی وسیله‌ای برای کمک متقابل و کمک به خود است و برنامه بر ۹ حوزه خاصی که در سه مقوله اصلی قرار گرفتن متمرکز می‌شود.

نخست آنکه بازپروری به تربیت جنسی درک معنای تهاجم جنسی و پیامدهای آن بر قربانیان منجر می‌شود دوم آموزش مهارت‌های جامع‌تر با هدف بهبود روابط بین شخصی بالاخره گروه های مشاوره بر علائم هشدار دهنده توان تجربه شخصی قربانی سازی و راه های مقابله با تهاجم جنسی متمرکز می‌شوند.

برخلاف دیدگاه روان پویشی که تهاجم جنسی را ناشی از تعارض های درونی دانسته است نخستین درمانگری های رفتاری نگر در زمینه انحراف جنسی تغییر ترجمه‌های جزئی و تقویت مهارت‌های اجتماعی با افراد نا هم جنس را هدف قرار داده است اگرچه هنوز هم برخی از رفتار دیگران به هدف های درمان دیگری از

www.takbook.com

همین زاویه می نگرند اما در حال حاضربیشتر برنامه های رفتاری در برگیرنده روش ها و هدف های شناختی هستند.تغییر تمایلات جنسی انحراف آمیز همچنان هدف اصلی بسیاری از برنامه های باقی مانده است فرمولی که با استفاده از الگوی شرطی سازی کلاسیک برای کاهش برپایی انحراف آمیز به کار می رود.

عمدتاً شیوه‌های منزجرکننده مانند وارد کردن ضربه های کوتاه الکتریکی به پای تزریق مواد شیمیایی تهوع آور ، به عبارت دیگر محرک منفجر کننده محرک غیر شرطی است که با خیالبافی های انحراف آمیز یا محرک های دیداری که محرک های شرطی هستند منتهی می‌شوند.روش متداول دیگر در مورد مجرمان جنسی روش حساس کردن پنهان است در این روش مراجعه به تجسم توانی فعالیت انحراف آمیز می پردازد و در نهایت به پیامد های مصرف کننده که در برگیرنده ناراحتی‌های جسمانی و روانی هستند می رسد.این فرآیند را روش تنبیه پنهان می نامند و اگر از مراجع بخواهد تا به همین ترتیب پیامدهای مثبت مهار کننده

www.takbook.com

های انحراف آمیز را نیز ترسیم کند به تقویت پنهان نیز دست می‌یابد مواد تجسمی را می توان به وسیله نوارهای ضبط‌شده در اختیار مراجع قرارداد و یا از وی خواست تا شخص مبتلا به موقعیت‌ها بپردازد.

پیشگیری از عود اختلال

بسیاری از محققان رفتار منحرفانه جنسی را مشابه اعتیاد می‌دانند و برای پیشگیری از عود اختلاف از همان روش‌هایی سود می‌جویند که در زمینه اعتیاد به کار میرود.از این رو یا بد بر این فرض مبتنی است که تغییر اولیه و حفظ آن تابع فرایند های متفاوتی است.اما علت آن یک بار اول بروز مجدد یک عادت پیشین است به صورت منحصر به فرد می‌تواند بهبود کامل اختلال یا همان بازگشت منجر شود که به عوامل متعدد فردی و موقعیتی وابسته است.

بسیاری از مولفان شناختی رفتاری بر این باورند که وقتی فرد بتواند با یک موقعیت خطرآفرین مقابله کند و عادت پیشین از نوع بروز نماید ادراک بین ثبت

www.takbook.com

به مهار خویشتن تغییر می‌کند و احتمال عود اختلال افزایش می یابد بنابراین برنامه های درمان جدید افزایش مهارت های ارادی خود می‌پردازد تا فردرا قادر سازدکه از رویداد منحصر به فرد اجتناب کند و از پیشرفت آن در جهت عود کامل اختلال پیشگیری به عمل آید.

www.takbook.com

منابع

اتکینسون و هیلگارد. زمینه روانشناسی. تهران: انتشارات ارجمند، ۱۳۹۲

ارل هافمن، مارک ورنوری، جودیت ورنوری. روان‌شناسی عمومی (از نظریه تا کاربرد). ج. ۲. ترجمه مهران منصوری و همکاران. ارسباران، ۱۳۸۱.

بابائی، محمد علی(۱۳۹۰)، جرم شناسی بالینی ،تحولات مفهوم حالت خطرناک، نشرمیزان

برجعلی، احمد- عبدالملکی، سعید (۱۳۹۲) روان‌شناسی جنایی، دانشگاه پیام نور.

دانش، ت. (۱۳۸۱). مجرم کیست؟ جرم‌شناسی چیست؟. تهران: انتشارات کیهان.

ژرژپیکا،جرم شناسی، ترجمه دکتر علی حسین نجفی ابرند آبادی،تهران:میزان۱۳۹۵.

ستوده, هدایت‌الله, بهشته میرزایی و افسانه پازند. روانشناسی جنایی. موسسه انتشارات آوای نور, ۱۳۷۶

شاملو، ب. (۱۳۸۶). حقوق بزهکاری اطفال (۲). دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی. تهران.

فرانسس، آلن. مبانی تشخیص روانپزشکی برا اساس -۵DSM. ترجمه عبدالرضا منصوری راد. تهران: کتاب ارجمند، ۱۳۹۲

قانون آئین دادرسی مدنی -دادگاه‌های عمومی وانقلاب،۱۳۹۱، منصور

www.takbook.com

کرینگ، آن ام. آسیب‌شناسی روانی. ترجمه حمید شمسی پور. تهران: ارجمند، ۱۳۸۸. ۴۹۷.

گنجی، مهدی. حمزه گنجی. در آسیب‌شناسی روانی بر اساس DSM-۵. ج. دوم. تهران: ساوالان، ۱۳۹۲

مارک آنسل، دفاع اجتماعی، ترجمه محمد آشوری و علی حسین نجفی ابرندآبادی، تهران ۱۳۷۵ش.

نجفی ابرندآبادی، ع.ح و غلامی، ح. (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی آموزش و پژوهش جرم‌شناسی در ایران. مجله الهیات و حقوق دانشگاه علوم رضوی، ۲۰.

Hunger and food security - United Nations Sustainable Development". United Nations Sustainable Development. Retrieved ۲۰۱۵-۱۱-۲۵.

Marks, D.F., Murray, M., Evans, B., & Estacio, E.V. (۲۰۱۱). Health psychology. Theory-research-practice (۳rd Ed.) Thousand Oaks: Sage.

Ogden, J. (۲۰۱۲). Health Psychology: A Textbook (۵th ed.). Maidenhead, UK: Open University Press.

Sustainable development goals - United Nations". United Nations Sustainable Development. Retrieved ۲۰۱۵-۱۱-۲۵.

United Nations sustainable development agenda". United Nations Sustainable Development. Retrieved ۲۰۱۵-۱۱-۲۵.